

**DIAGNOZA
SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ**

**GMINY
KRZYNOWŁOGA MAŁA**

Wykonawca:

E K O D
URBANISTYKA

Styczeń 2024

- SPIS TREŚCI -

WSTĘP.....	4
1 UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ, POLITYK I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI TERYTORIALNYCH.....	5
1.1. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ I JEJ ODZWIERCIEDLENIE NA POZIOMIE KRAJOWYM	5
1.2. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU KRAJU	8
1.3. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA	12
1.4. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU POWIATU LUB W RAMACH PARTNERSTWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	15
2 POŁOŻENIE, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ.....	17
2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE	17
2.2. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE.....	19
2.3. WENĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA.....	19
2.3.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA.....	19
2.3.2. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA.....	22
2.3.3. INFRASTRUKTURA ROWEROWA	23
2.3.4. TRANSPORT ZBIOROWY	23
2.3.5. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH.....	23
2.3.6. DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA GMINY W UJĘCIU KRAJOWYM	24
2.3.7. PLANY INWESTYCYJNE W ODNIESIENIU DO SIECI TRANSPORTOWEJ.....	26
2.3.8. PLANY INWESTYCYJNE ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ CENTRALNEGO PORTU KOMUNIKACYJNEGO	26
2.4. TELEKOMUNIKACJA I INTERNET.....	28
2.5. WNIOSKI.....	29
3 LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE	30
3.1. STAN LUDNOŚCI	30
3.1.1. LICZBA LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA	30
3.1.2. STRUKTURA PŁCI.....	32
3.1.3. STRUKTURA WIEKOWA LUDNOŚCI.....	33
3.2. PROCESY DEMOGRAFICZNE.....	33
3.2.1. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI	33
3.2.2. MIGRACJE.....	34
3.2.3. RUCH RZECZYWISTY LUDNOŚCI	35
3.3. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA	36
3.4. WNIOSKI.....	38
4 ROLNICTWO, GOSPODARKA I RYNEK PRACY	39
4.1. ROLNICTWO	39
4.2. PODMIOTY GOSPODARCZE.....	40
4.2.1. LICZEBNOŚĆ	40
4.2.2. WIELKOŚĆ	43
4.2.3. RODZAJ	43
4.3. RYNEK PRACY	44
4.3.1. PRACUJĄCY.....	44
4.3.2. BEZROBOCIE.....	45
4.4. TERENY INWESTYCYJNE.....	46
4.5. WNIOSKI.....	46
5 ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA	47
5.1. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE.....	47
5.1.1. UKSZTAŁTOWANIE TERENU	47
5.1.2. LITOSFERA I GLEBY	47
5.1.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	48
5.1.4. UDOKUMENTOWANE ZASOBY KOPALIN.....	49
5.1.5. ZASOBY LEŚNE	49
5.2. ZASKLEPIENIE GRUNTÓW.....	50
5.3. FORMY OCHRONY PRZYRODY	51
5.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	54
5.4.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA	54
5.4.2. INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA.....	54
5.4.3. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA	55
5.4.4. INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA	55
5.4.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	55
5.4.6. INFRASTRUKTURA GAZOWA	55
5.4.7. GOSPODARKA ODPADAMI	55
5.5. WNIOSKI.....	56

6	KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE.....	58
6.1.	ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	58
6.1.1.	OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW	58
6.1.2.	OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTKÓW	59
6.1.3.	STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE	60
6.1.4.	ZAGROŻENIA DLA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	63
6.2.	INSTYTUCJE KULTURY	64
6.3.	LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE.....	64
6.4.	WNIOSKI.....	64
7	SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA	65
7.1.	INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE.....	65
7.2.	ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA.....	65
7.2.1.	WALORY PRZYRODNICZE.....	65
7.2.2.	WALORY ANTROPOGENICZNE	65
7.2.3.	BAZA MATERIALNA TURYSTYKI	66
7.3.	WNIOSKI.....	67
8	PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	68
8.1.	PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE.....	68
8.1.1.	STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	68
8.1.2.	MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	68
8.1.3.	DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I DECYZJE O LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO	69
8.2.	STRUKTURA OSADNICZA	69
8.3.	REWITALIZACJA	69
8.4.	OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA	70
8.5.	OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	72
8.6.	WNIOSKI.....	72
9	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	73
9.1.	PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA	73
9.2.	PRZESTĘPCZOŚĆ.....	73
9.3.	ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO.....	74
9.3.1.	ZAGROŻENIE ZANIECZYSZCZENIEM POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	74
9.3.2.	ZAGROŻENIE ZMIANAMI KLIMATU.....	74
9.3.3.	ZAGROŻENIE ZALEWOWE.....	75
9.3.4.	ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI	76
9.3.5.	ZAGROŻENIA SUSZĄ I ZAGROŻENIE POŻAROWE.....	76
9.3.6.	ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ.....	77
9.4.	WNIOSKI.....	78
10	POLITYKA SPOŁECZNA	79
10.1.	OCHRONA ZDROWIA.....	79
10.2.	POMOC SPOŁECZNA	80
10.3.	MIESZKALNICTWO	82
10.4.	WNIOSKI.....	84
11	EDUKACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY.....	85
11.1.	PLACÓWKI OŚWIATOWE	85
11.2.	LICZBA UCZNIÓW I WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI.....	85
11.3.	KAPITAŁ SPOŁECZNY	87
11.3.1.	ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA	87
11.3.2.	AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA, FREKWENCJA W WYBORACH.....	87
11.4.	WNIOSKI.....	88
12	FINANSE SAMORZĄDOWE.....	89
12.1.	DOCHODY GMINY	89
12.2.	WYDATKI GMINY	92
12.3.	ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA.....	93
12.4.	WNIOSKI.....	94
13	PODSUMOWANIE BADANIA ANKIETOWEGO	95
	WYBRANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	101

WSTĘP

Niniejsza diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej stanowiła punkt wyjścia i bazę dla opracowania zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy. Zawarte opisy i analizy pozwoliły na sformułowanie wniosków i ocen oraz zidentyfikowanie najważniejszych trendów rozwojowych gminy Krzynowłoga Mała oraz potencjalnych kierunków rozwoju w przyszłości.

Diagnozę sporządzono w czwartym kwartale 2023 roku, w związku z czym większość analizowanych wskaźników dotyczy roku 2022 r. (najnowsze, możliwe na ten czas dane do pozyskania za pełny rok sprawozdawczy¹), który nierzadko przedstawiany jest w zestawieniu z latami poprzedzającymi.

Zakres diagnozy oparto o wytyczne Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny”, 2021) oraz wymagania ustawowe. Zidentyfikowano najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Określono główne szanse i bariery oraz potencjał Gminy, nawiązujący do posiadanych zasobów i lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowana terytorialnego. W diagnozie zawarto zarówno elementy retrospektywne, jak i opisujące przyszłość. Ponadto, analizy dokonywane były z uwzględnieniem otoczenia o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, w tym zastosowano metodę porównawczą charakteryzowanych zjawisk.

Poza diagnozą sytuacji w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w tym środowiskowym, dokonano opisu uwarunkowań wynikających z założeń, polityk i dokumentów strategicznych poszczególnych szczebli terytorialnych. Szczegółowo omówiono także wyniki przeprowadzonego badania ankietowego.

Efektom końcowym diagnozy są wnioski, sformułowane w formie analizy SWOT, stanowiące jeden z początkowych rozdziałów zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy.

¹ Dotyczyło to większości baz danych, w tym w szczególności danych GUS, dane pochodzących z Raportu o stanie Gminy itd.

1 UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ, POLITYK I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI TERYTORIALNYCH

Stosownie do Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Art. 10e, ust. 2): *Strategia rozwoju gminy jest spójna ze strategią rozwoju województwa oraz strategią rozwoju ponadlokalnego, obejmującą tę gminę.* Ponadto, cele i działania określone w strategiach rozwoju gmin powinny być skoordynowane z założeniami dokumentów programowo-strategicznych i planistycznych szczebla unijnego, krajowego, regionalnego, ponadlokalnego oraz lokalnego. W niniejszym rozdziale dokonano syntezy założeń najważniejszych polityk i dokumentów strategicznych opracowanych na poszczególnych szczeblach terytorialnych.

1.1. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ I JEJ ODZWIERCIEDLENIE NA POZIOMIE KRAJOWYM

Kontekst aktualnej polityki Unii Europejskiej

Unia Europejska liczy obecnie 26 państw² i stanowi jednolity rynek, o ogromnym potencjale. Unia, która na początku była wyłącznie wspólnotą gospodarczą, stopniowo zaczęła obejmować różne obszary polityki: od klimatu, ochrony środowiska i zdrowia, po stosunki zewnętrzne i bezpieczeństwo oraz sprawiedliwość i kwestie migracyjne. Obecnie Unia stanowi unię gospodarczą i polityczną, której Polska jest jej członkiem od 1 maja 2004 r. Założenia rozwojowe Unii Europejskiej na przestrzeni lat stale ewoluują. Wpływ na politykę UE wywierają nie tylko zmieniające się warunki społeczno-gospodarcze poszczególnych krajów Wspólnoty, ale także dynamiczna sytuacja geopolityczna świata i związane z nią liczne wyzwania, przed jakim staje „stary kontynent”.

Po wyborach do Parlamentu Europejskiego w maju 2019 roku, Rada Europejska określiła **program strategiczny dla UE na lata 2019-2024**, obejmujący cztery obszary priorytetowe³:

- **Ochrona obywateli i swobód** – zapewnienie skutecznej kontroli granic zewnętrznych Unii oraz dalszy rozwój kompleksowej polityki migracyjnej. Zwalczanie terroryzmu i przestępczości transgranicznej i internetowej, zwiększenie odporności UE na klęski żywiołowe i katastrofy spowodowane przez działalność człowieka.
- **Rozwijanie silnej i przężnej bazy gospodarczej** – budowanie odpornej gospodarki poprzez pogłębienie unii gospodarczej i walutowej, utworzenie unijnych rynków bankowych i kapitałowych, wzmocnienie międzynarodowej roli wspólnej waluty, inwestowanie w umiejętności i edukację, wspieranie europejskich przedsiębiorstw, uwzględnienie transformacji cyfrowej oraz opracowanie solidnej polityki przemysłowej.
- **Budowanie neutralnej klimatycznie, ekologicznej, sprawiedliwej i socjalnej Europy** – inwestowanie w ekologiczne inicjatywy, które poprawiają jakość powietrza i wody, promują zrównoważone rolnictwo oraz chronią systemy środowiskowe i różnorodność biologiczną. Stworzenie wydajnej gospodarki o obiegu zamkniętym (trwałość produktów, energooszczędność wielokrotność użytku, recykling) oraz dobrze funkcjonującego unijnego rynku energii, zapewniającego zrównoważoną, bezpieczną i przystępną cenowo energię. Szybsze przejście na odnawialne źródła energii i efektywność energetyczną, przy jednoczesnym ograniczeniu zależności UE od zewnętrznych źródeł energii. Wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych.
- **Promowanie europejskich interesów i wartości na scenie światowej** – budowa solidnej polityki zagranicznej w ramach ambitnej polityki sąsiedztwa z 16 najbliższymi sąsiadami na wschodzie i południu, a także kompleksowego partnerstwa z Afryką. Propagowanie pokoju, stabilności, demokracji i praw człowieka na świecie. Zapewnienie solidnej polityki handlowej zgodnie z multilateralizmem i światowym międzynarodowym porządkiem opartym na zasadach. Większa odpowiedzialność za bezpieczeństwo i obronę, przy ścisłej współpracy z NATO.

Konsekwentnie, opierając się na strategicznym programie Rady Europejskiej i wynikach dyskusji z grupami politycznymi Parlamentu Europejskiego, w 2019 roku przewodnicząca Komisji Europejskiej (KE) określiła **sześć priorytetów politycznych KE**, do których zaliczono⁴:

² Po opuszczeniu przez Wielką Brytanię struktur unijnych.

³ Materiał źródłowy: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities_pl

⁴ Materiał źródłowy: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities_pl

- **Europejski Zielony Ład** – przekształcenie UE w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę, przy jednoczesnej ochronie środowiska, przeciwdziałaniu zmianie klimatu oraz zwiększaniu neutralności względem emisji dwutlenku węgla i zasobooszczędności do roku 2050.
- **Europa na miarę ery cyfrowej** – wspieranie transformacji cyfrowej poprzez inwestowanie w przedsiębiorstwa, badania naukowe i innowacje, reformę ochrony danych, wyposażenie obywateli w umiejętności niezbędne do obsługi technologii nowej generacji i opracowanie odpowiednich przepisów.
- **Gospodarka służąca ludziom** – wzmocnienie unijnej gospodarki, a jednocześnie zapewnienie miejsc pracy i zmniejszenie nierówności, wspieranie przedsiębiorstw, pogłębienie unii gospodarczej i walutowej oraz dokończenie budowy unii bankowej i unii rynków kapitałowych.
- **Silniejsza pozycja Europy na świecie** – wzmocnienie UE na arenie międzynarodowej poprzez poprawę jej pozycji jako lidera silnego, otwartego i sprawiedliwego handlu, multilateralizmu i ładu światowego opartego na zasadach. Zacieśnienie stosunków z krajami sąsiadującymi i partnerami, a także zwiększenie zdolności do zarządzania kryzysami w oparciu o zdolności cywilne i wojskowe.
- **Promowanie naszego europejskiego stylu życia** – poszanowanie praw podstawowych i praworządności jako ości równości, tolerancji i sprawiedliwości społecznej. Uwzględnienie zagrożeń dla bezpieczeństwa, ochrona konsumentów i wzmocnienie ich pozycji, a także opracowanie systemu legalnych i bezpiecznych kanałów migracji przy jednoczesnym skutecznym zarządzaniu zewnętrznymi granicami UE, modernizacji unijnego systemu azylowego oraz ścisłej współpracy z krajami partnerskimi.
- **Nowy impuls dla demokracji europejskiej** – wzmocnienie procesów demokratycznych w Europie poprzez zacieśnienie stosunków z Parlamentem Europejskim i parlamentami krajowymi, ochrona demokracji przed ingerencją z zewnątrz, zapewnienie przejrzystości i integralności całego procesu legislacyjnego, a także szersze zaangażowanie Europejczyków w kształtowanie przyszłości UE.

Zaistniała w 2020 roku pandemia COVID-19 i związane z nią nowe zagrożenia i wyzwania spowodowały konieczność weryfikacji polityki wspólnotowej, w tym fiskalnej. Odpowiedzią Unii Europejskiej na pandemię stał się **Plan odbudowy dla Europy**. Został on oparty na największym długoterminowym budżecie w historii UE oraz na tzw. **Funduszu Odbudowy** (ang.: *Next Generation EU*) o wartości ponad 700 mld euro⁵. Ma na celu on złagodzenie gospodarczych i społecznych skutków pandemii koronawirusa oraz zapewnienie zrównoważonej gospodarki przygotowanej na wyzwania i możliwości związane z transformacją ekologiczną i cyfrową.

Najważniejsze elementy porozumienia w ramach Funduszu Odbudowy⁶:

- badania naukowe i innowacje z wykorzystaniem programu „Horyzont Europa”,
- sprawiedliwa transformacja klimatyczna i cyfrowa z wykorzystaniem Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i programu „Cyfrowa Europa”,
- gotowość, odbudowa i odporność na kryzysy, finansowane za pomocą Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, *rescEU* i nowego programu działań w dziedzinie zdrowia – UE dla zdrowia,
- modernizację realizowanych od dawna polityk, takich jak polityka spójności i wspólna polityka rolna, aby zmaksymalizować ich wkład w realizację priorytetów Unii,
- walkę ze zmianą klimatu – 30 proc. środków unijnych, czyli dotychczas największy odsetek na ten cel w europejskim budżecie,
- ochronę różnorodności biologicznej i równouprawienie płci.

W konsekwencji przyjętego projektu budżetu UE na lata 2021-2027 i Funduszu Odbudowy (*Next Generation EU*), stanowiący Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Recovery and Resilience Facility – RRF), dla Polski przyspaść ma ok. 23,9 mld euro dotacji i ok. 11,5 mld euro pożyczek (w cenach bieżących)⁷. Korzystanie z w/w funduszy poszczególnych krajów członkowskich opiera się na tzw. Krajowych Planach Odbudowy, które są przełożeniem wsparcia finansowego na konkretne reformy, programy i inwestycje.

Wydarzenia zapoczątkowane w lutym 2022 r. (pełnoskalowa agresja militarna Federacji Rosyjskiej na Ukrainę), z pewnością doprowadzą do kolejnej rewizji unijnej polityki fiskalnej. W wielu aspektach zmiany mogą być fundamentalne. Prawdopodobnie nowego wymiaru nabierze polityka energetyczna, polityka spójności i współpraca międzynarodowa.

⁵ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl

⁶ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl#najwiskzy-w-historii-pakiet-rodkw-na-rzecz-oywienia-gospodarki

⁷ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/recovery-and-resilience-plan-poland_pl

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności⁸

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) został zaakceptowany w dniu 01.06.2022 r. przez Komisję Europejską, zaś 17.06.2022 r. przez Radę UE.

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) jest dokumentem programowym określającym cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje, w horyzoncie czasowym do 2026 r. Dokument stanowi podstawę ubiegania się o wsparcie z europejskiego Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*).

(KPO) koncentruje się na interwencjach, które przyczynić się będą do pobudzenia gospodarki, inwestycji, wzrostu gospodarczego oraz zatrudnienia. Zaplanowano realizację reform i inwestycji w tych obszarach, które są najbardziej istotne z punktu widzenia konieczności odbudowy gospodarki, ale także w tych, które tworzą trwałe podwaliny pod budowę gospodarki odpornej na kolejne wstrząsy.

W ujęciu generalnym KPO skupia się na wsparciu pięciu komponentach:

- 1) **Odporność i konkurencyjność gospodarki;**
- 2) **Zielona energia i zmniejszenie energochłonności.**
- 3) **Transformacja cyfrowa.**
- 4) **Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia.**
- 5) **Zielona, inteligentna mobilność.**

Wokół w/w komponentów koncentruje się wsparcie na rzecz przedsiębiorców, instytucji publicznych oraz innych podmiotów społeczno-gospodarczych. W każdym komponentcie ujęto także działania na rzecz spójności terytorialnej – w zależności od zidentyfikowanych problemów – adresowane do obszarów wiejskich, miast, czy też obszarów szczególnie poszkodowanych w wyniku pandemii, gdzie występuje kumulacja problemów społeczno-gospodarczych.

Adresatami proponowanych działań w ramach KPO są: obywatele, przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa, samorządy terytorialne, instytucje publiczne oraz podmioty spoza systemu administracji publicznej (np. podmioty społeczne, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe).

Krajowy Plan Odbudowy objęty jest **zasadą do no significant harm (DNSH) – niewyrządzania znaczącej szkody środowisku.**

Zgodnie z rozporządzeniem dotyczącym Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*) większość środków należy przeznaczyć na działania w obszarze związanym z realizacją **celów klimatycznych** oraz na **transformację cyfrową**. Do KPO mogą być włączone reformy i inwestycje, które rozpoczęły się 1 lutego 2020 r., jednak ich realizacja musi się zakończyć w sierpniu 2026 r. (płatności mogą być dokonywane do końca 2026 r.).

Polityka spójności⁹

Polityka spójności w latach 2021-2027 ma zadanie wdrażanie dwóch celów traktatowych UE: **inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu** oraz **Europejską Współpracę Terytorialną** (Interreg). Wyodrębniono także pięć dodatkowych celów polityki spójności:

- 1) **Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa,**
- 2) **Zielona, nisko-emisyjna, zmierzająca w kierunku zero-emisyjności Europa,**
- 3) **Bardziej skomunikowana Europa,**
- 4) **Europa społeczna i włączająca społecznie,**
- 5) **Europa bliska obywatelom.**

Podstawowym dokumentem określającym współpracę UE z Polską, jest Umowa Partnerstwa (UP) – uzgodniona z Komisją Europejską strategia wykorzystania funduszy unijnych.

Polityka spójności na lata 2021-27 obejmuje następujące fundusze:

- **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego** – służy wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej. Ma on łagodzić dysproporcje w rozwoju europejskich regionów i zmniejszać braki w zakresie rozwoju regionów znajdujących się w najmniej korzystnej sytuacji.

⁸ Materiał źródłowy: <https://www.gov.pl/web/planodbudowy/o-kpo> (wrzesień, 2022 r.)

⁹ Materiał źródłowy: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich-na-lata-2021-2027/>

- **Fundusz Spójności** – służy redukowaniu dysproporcji gospodarczych i społecznych oraz promowaniu zrównoważonego rozwoju. W jego ramach realizowane są strategiczne projekty w obszarach ochrony środowiska i transportu, w tym transeuropejskich sieci transportowych (TEN-T).
- **Europejski Fundusz Społeczny+** – służy zwiększaniu spójności społecznej i gospodarczej, odpowiadaniu na wyzwania rynku pracy i wyzwania społeczne oraz stymulowaniu zrównoważonego rozwoju gospodarczego poprzez inwestowanie w kapitał ludzki. EFS+ będzie obejmować obecnie rozproszone instrumenty: EFS, Inicjatywę na rzecz osób młodych (YEI), Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) oraz Europejski Program na rzecz Zatrudnienia i Innowacji Społecznych (EaSI).
- **Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji** – jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Celem FST jest łagodzenie skutków społecznych i ekonomicznych transformacji energetycznej.
- **Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury** - służy unijnej polityce morskiej i rybołówstwa. Celem funduszu jest szeroko rozumiane wsparcie społeczności nadmorskich, w tym m.in. wspieranie rybaków w przechodzeniu na zrównoważone rybołówstwo czy finansowanie projektów przyczyniających się do tworzenia nowych miejsc pracy oraz podnoszenia jakości życia społeczności nadmorskich w Europie.

Do realizacji założeń Umowy Partnerstwa służą **programy krajowe i regionalne**, określające obszary wsparcia i wyznaczają konkretne działania. Podobnie, jak w poprzednich latach (perspektywach: 2007-2013, 2014-2020), tak również w perspektywie 2021-2027 około 60% funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym. Pozostałe 40% otrzymują programy regionalne.

1.2. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU KRAJU

Podstawowe (nadrzędne) uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju Polski w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w horyzoncie czasu dziesięcio-piętnastoletnim oraz podstawowe działania na okres czterech lat, określa średniookresowa strategia rozwoju kraju. Obecnie jest nią, uchwalona przez Radę Ministrów w 2017 roku, Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r. Dokument powyższy realizowany jest przez inne strategie odnoszące się do sektorów, dziedzin, regionów lub rozwoju przestrzennego (opisane w tabeli poniżej) oraz przez strategię rozwoju województwa (opisaną w rozdz. 1.3.).

Tab. 1 Główne założenia najważniejszych dokumentów strategicznych szczebla krajowego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r. (SOR)</p>	<p>SOR jest obowiązującym, kluczowym dokumentem kraju w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Przedstawia model rozwoju kraju, jako rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Przyjęty model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki.</p> <p>Celem głównym SOR jest: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności, w wymiarze społecznym, ekonomicznym środowiskowym i terytorialnym. Wyszczególniono także cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna); II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie); III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE); oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)</p>	<p>KSRR 2030 określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalnej. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.</p> <p>KSSR 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich.</p> <p>W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów, jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście przełoży się na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju. Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej). Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa. W strategii istotny nacisk położono na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki.</p> <p>W dokumencie przewidziano zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych, jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego zaangażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnym.</p>
<p>Polityka energetyczna Polski do 2040 r. (PEP 2040)</p>	<p>PEP 2040 wskazuje ramy transformacji energetycznej w Polsce. Zawiera strategiczne przesądzenia w zakresie doboru technologii służących budowie niskoemisyjnego systemu energetycznego. Stanowi wkład w realizację Porozumienia Paryskiego z uwzględnieniem konieczności przeprowadzenia transformacji w sposób sprawiedliwy i solidarny. PEP2040 stanowi krajową kontrybucję w realizację polityki klimatyczno-energetycznej UE. Polityka uwzględnia skalę wyzwań związanych z dostosowaniem krajowej gospodarki do uwarunkowań regulacyjnych UE związanych z celami klimatyczno-energetycznymi na 2030 r., Europejskim Zielonym Ładem, planem odbudowy gospodarczej po pandemii COVID i dążeniem do osiągnięcia neutralności klimatycznej zgodnie z krajowymi możliwościami, jako wkładu w realizację Porozumienia Paryskiego. Niskoemisyjna transformacja energetyczna przewidziana w PEP2040 inicjować będzie szersze zmiany modernizacyjne całej gospodarki, gwarantując bezpieczeństwo energetyczne, dbając o sprawiedliwy podział kosztów i ochronę najbardziej wrażliwych grup społecznych.</p> <p>Zgodnie z PEP 2040 celem polityki energetycznej państwa jest: bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.</p> <p>Cele szczegółowe PEP 2040 to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych. 2) Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej. 3) Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej oraz paliw ciekłych. 4) Rozwój rynków energii. 5) Wdrożenie energetyki jądrowej. 6) Rozwój odnawialnych źródeł energii. 7) Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji. 8) Poprawa efektywności energetycznej gospodarki.

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Polityka ekologiczna Państwa 2030 (PEP 2030)</p>	<p>Rollą PEP 2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. PEP2030 ma stanowić podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030.</p> <p>Celem głównym PEP 2030 jest: Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, który został przeniesiony wprost z obszaru „Środowisko” w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR). PEP 2030 doprecyzowuje zapisy SOR i przedstawia praktyczne rozwiązania dla poszczególnych kierunków interwencji. PEP 2030 wyznacza następujące cele środowiskowe, które są wspierane przez cele horyzontalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; - Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska; - Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych; - Cel horyzontalny 1: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa; - Cel horyzontalny 2: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.
<p>Strategia Produktyności 2030 (SP 2030)</p>	<p>Głównym celem SP 2030 jest: wzrost produktywności w warunkach gospodarki niskoemisyjnej, o obiegu zamkniętym i opartej na danych. Strategia przewiduje działania w ramach siedmiu obszarów interwencji, wraz z przypisanymi do nich celami szczegółowymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obszar I. Zasoby naturalne (ziemia i surowce): (a) Wzrost wydajności surowcowej gospodarki, (b) Wzrost wykorzystania surowców odnawialnych i biomasy w gospodarce; - Obszar II. Praca i kapitał ludzki: (a) Szybki rozwój praktycznego kształcenia przez całe życie, (b) Przygotowanie kompetentnych kadr na potrzeby scyfryzowanej gospodarki; - Obszar III. Inwestycje (kapitał trwały i finansowy): (a) Trwałe zwiększenie stopy inwestycji prywatnych, (b) Automatyzacja, robotyzacja i cyfryzacja przedsiębiorstw; - Obszar IV. Organizacja i instytucje: (a) Podniesienie jakości zarządzania w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych, (b) Stymulowanie mechanizmów współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi; - Obszar V. Wiedza: Wzrost intensywności wykorzystania wiedzy i nowych technologii w gospodarce; - Obszar VI. Dane: Szybki rozwój algorytmicznej gospodarki opartej na danych; - Obszar VII. Umiejętności międzynarodowe: (a) Zwiększenie liczby eksporterów, w szczególności na rynki pozaeuropejskie, (b) Zwiększenie eksportu towarów w obszarze wysokich technologii i kanałami e-commerce.
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL 2030)</p>	<p>Celem głównym SRKL 2030 jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Strategia wyznacza ponadto cztery cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych; - Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej; - Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy; - Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (SRKS 2030)</p>	<p>Głównym celem SRKS 2030 jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja niniejszego celu jest oparta na trzech celach szczegółowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne; - Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich; - Cel szczegółowy 3. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.
<p>Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 (SSiNP 2030)</p>	<p>Celem głównym SSiNP 2030 jest sprawne i nowoczesne państwo służące obywatelom, środowisku oraz gospodarce. Do jego osiągnięcia w perspektywie do 2030 r. przyczynić się będzie 5 celów szczegółowych</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel szczegółowy I: Lepsze prawo. - Cel szczegółowy II: Sprawne instytucje państwa. - Cel szczegółowy III: Podniesienie sprawności realizacji zadań państwa poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych i zmianę sposobu działania stosownie do możliwości, jakie stwarza technologia. - Cel szczegółowy IV: Efektywne planowanie i wykorzystanie środków finansowych. - Cel szczegółowy V: Zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego.

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030 (SZRWRiR 2030)</p>	<p>Głównym celem niniejszej Strategii jest rozwój gospodarczy wsi umożliwiający trwały wzrost dochodów jej mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego i terytorialnego oraz poprawie stanu środowiska naturalnego.</p> <p>W kontekście realizacji celu głównego określone zostały następujące cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel szczegółowy I: Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej; - Cel szczegółowy II: Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska; - Cel szczegółowy III: Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa. <p>Obszarami wpływającymi na realizację celów strategii to: sprawne zarządzanie rozwojem, stabilne finansowanie rozwoju, trwała zdolność kreacji i uczenia się.</p>
<p>Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (SRT2030)</p>	<p>Głównym celem Strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego oraz utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Realizacja wyżej opisanego celu jest związana z wdrażaniem 6 kierunków interwencji dla każdej z gałęzi transportu tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kierunek interwencji 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce. - Kierunek interwencji 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym. - Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności. - Kierunek interwencji 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów. - Kierunek interwencji 5: ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko. - Kierunek interwencji 6: poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.
<p>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły</p>	<p>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowi wypełnienie zobowiązań wynikających z ustaleń Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie cyklicznej aktualizacji planów gospodarowania wodami, a także umożliwi dopełnienie zobowiązań raportowych do Komisji Europejskiej. Priorytetem Planu gospodarowania wodami jest stworzenie w ekosystemach wodnych i od wód zależnych warunków, określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej, sprzyjających osiągnięciu celów środowiskowych wyznaczonych dla poszczególnych jednolitych części wód oraz dla obszarów chronionych. W dokumencie tym zawarto również wykaz inwestycji koniecznych do osiągnięcia założonych celów środowiskowych (dla wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych).</p> <p>W kontekście opracowania strategii rozwoju gminy Krzynowłoga Mała istotne są następujące działania*:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcw; - Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami; - Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność; - Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami; <p>* działania będą wskazane zostały w projekcie Strategii</p>
<p>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły</p>	<p>Aktualny Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (2022), stanowi aktualizację PZRP dla OD Wisły przyjętego do realizacji w 2016 r. Dokument ten, zgodnie z ustaleniami art. 173 ust. 21 Ustawy Prawo Wodne zawiera:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wszelkie zmiany lub uaktualnienia dotyczące tych planów, wraz z podsumowaniem przeglądów wstępnej oceny ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego; - ocenę postępów w realizacji celów zarządzania ryzykiem powodziowym; - opis i wyjaśnienie przyczyn niezrealizowania zaplanowanych działań zmierzających do osiągnięcia celów zarządzania ryzykiem powodziowym; - opis działań podjętych, a niezaplanowanych w tych planach; - możliwy wpływ zmian klimatu na występowanie powodzi. <p>Nadrzędnym i podstawowym celem zarządzania ryzykiem powodziowym jest ograniczenie potencjalnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego a także działalności gospodarczej. W ramach wdrażania założeń Planu wskazano następujące cele główne, którym przyporządkowano cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego; <ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie warunków ograniczających możliwość występowania powodzi, - Zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP; - Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego; <ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie warunków redukujących możliwość występowania powodzi, - Redukcja obszaru zagrożonego powodzią oraz zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP,

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> - Redukcja wrażliwości społeczności i obiektów na OZP; - Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym; <ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie skuteczności prognozowania i ostrzegania o zagrożeniach meteorologicznych i hydrologicznych, - Zwiększenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych, - Zwiększenie skuteczności odbudowy i powrotu do stanu sprzed powodzi, - Wdrożenie systemu analiz popowodziowych i zwiększanie jego skuteczności, - Wdrożenie instrumentów prawnych i finansowych zwiększających bezpieczeństwo powodziowe, - Zwiększenie świadomości i wiedzy na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego.
<p>Plan przeciwdziałania skutkom suszy</p>	<p>Dokument ten sporządzony został na okres sześcioletni (2021-2027). Jego opracowanie wynikało z postanowień dyrektyw i wytycznych unijnych oraz przepisów prawa krajowego (art. 183-185 ustawy Prawo wodne). Plan przeciwdziałania skutkom suszy posiada rangę rozporządzenia Ministra właściwego do spraw gospodarki wodne.</p> <p>Zgodnie z art. 184 ustawy Prawo Wodne, Plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych; - propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych; - propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji; - działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy. <p>Zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy stwierdza się, że gmina Krzynogłoga Mała:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na terenach leśnych i zadrzewionych w stopniu „słabym” narażona jest na ryzyko wystąpienia suszy rolniczej; wyższe ryzyko zagrożenia może mieć miejsce na terenach rolniczych z głęboko położonym poziomem wodonośnym; - w stopniu „umiarkowanym” narażona jest na wystąpienie suszy hydrologicznej; - w stopniu „słabym” narażona na ryzyko wystąpienia suszy hydrogeologicznej; - w stopniu „silnym” oraz „umiarkowanym” narażona jest na syntetyczne ryzyko wystąpienia suszy. Zróżnicowanie to wynika przede wszystkim z aktualnej struktury użytkowania terenu. <p>W zakresie przeciwdziałania skutkom suszy wskazano następujący katalog działań do realizacji na poziomie lokalnym (w tym gminnym):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych; - Zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej na gruntach leśnych; - Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych; - Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji; - Podpiętrzenie wód jezior dla przeciwdziałania skutkom suszy; - Realizacja działań inwestycyjnych w zakresie kształtowania zasobów wodnych poprzez zwiększanie sztucznej retencji; - Budowa oraz przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększania retencji glebowej; - Wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych; - Budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych; - Uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli; - Budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych oraz budowa lub przebudowa rurociągów wodociągowych magistralnych do przesyłania wody do obszarów zagrożonych suszą hydrologiczną dla potrzeb zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi mieszkańców tych obszarów; - Czasowe ograniczenie zużycia wody z sieci wodociągowej; - Czasowe ograniczenie korzystania z wód; - Zmiana sposobu wykonywania oraz przesunięcie terminów realizacji prac utrzymaniowych na ciekach, z uwagi na wystąpienie suszy hydrologicznej, ujętych w planach utrzymania wód; - Edukacja i kreowanie świadomości rolników w zakresie zwiększania retencji na gruntach rolnych, zwiększania materii organicznej w glebie oraz upowszechniania upraw mniej wrażliwych na suszę. Propagowanie ubezpieczeń rolnych; - Przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w poszczególnych dokumentach strategicznych oraz na: <https://www.gov.pl/web/ia/strategie-krajowe>.

1.3. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

Strategie rozwoju gmin, powinny uwzględniać i być wielowymiarowo spójne z ustaleniami strategii rozwoju województwa, która stanowi punkt odniesienia oraz podstawowy dokument strategiczny określający długofalową wizję rozwoju województwa.

Dla województwa mazowieckiego obowiązuje aktualnie Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, przyjęta Uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 roku.

Tab. 2 Główne założenia obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA																								
<p>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze</p>	<p>Wizja określona w projekcie aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa brzmi następująco: Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie.</p> <p>Wizja ta możliwa będzie do osiągnięcia poprzez realizację celu głównego, za który przyjęto: Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska.</p> <p>Jego realizacja odbywać się będzie poprzez wdrażanie następujących celów strategicznych, dla których przypisane zostały poszczególne kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze; - Dostępne i mobilne Mazowsze; - Zielone, niskoemisyjne Mazowsze; - Mazowsze, zintegrowane społecznie; - Mazowsze bogate kulturowo. <p>Zgodnie z zapisami Strategii, układ celów strategii został podporządkowany długookresowym priorytetom rozwoju regionalnego. Przy realizacji celów należy uwzględnić możliwość wystąpienia zmian uwarunkowań rozwoju przewidzianych i opisanych w poszczególnych scenariuszach rozwoju. Struktura celów rozwojowych zawartych w Strategii przedstawia się następująco (str. 44 Strategii Rozwoju Województwa):</p> <div style="text-align: center; border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px 0;"> <p>WIZJA</p> <p>Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie</p> <p>CEL GŁÓWNY</p> <p>Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">obszar</td> <td style="background-color: #f080f0;">GOSPODARKA</td> <td style="background-color: #f08080;">DOSTĘPNOŚĆ</td> <td style="background-color: #90ee90;">ŚRODOWISKO I ENERGETYKA</td> <td style="background-color: #ffff00;">SPOŁECZEŃSTWO</td> <td style="background-color: #add8e6;">KULTURA I DZIEDZICTWO</td> </tr> <tr> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">nazwa celu</td> <td style="background-color: #f080f0;">Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze</td> <td style="background-color: #f08080;">Dostępne i mobilne Mazowsze</td> <td style="background-color: #90ee90;">Zielone, niskoemisyjne Mazowsze</td> <td style="background-color: #ffff00;">Mazowsze zintegrowane społecznie</td> <td style="background-color: #add8e6;">Mazowsze bogate kulturowo</td> </tr> <tr> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">opis celu</td> <td style="background-color: #f080f0;">Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii</td> <td style="background-color: #f08080;">Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego</td> <td style="background-color: #90ee90;">Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody</td> <td style="background-color: #ffff00;">Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki</td> <td style="background-color: #add8e6;">Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia</td> </tr> <tr> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">wymiar terytorialny</td> <td colspan="5">OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI</td> </tr> </table> <p>MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO</p> </div> <p>W projekcie Strategii zidentyfikowano także dwa typy obszarów strategicznej interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - problemowe – podregiony NUTS 3, - bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne. <p>Obszar gminy Krzynowłoga Mała położony jest w granicach ostrołęckiego obszaru problemowego, jednocześnie leży poza miejskimi obszarami funkcjonalnymi (biegunami wzrostu) - ryc. 10 Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+.</p> <p>Ponadto obszar gminy Krzynowłoga Mała uznano, za zagrożony trwałą marginalizacją, z uwagi na kumulację problemów ekonomicznych (Rys. 11 Strategii).</p> <p>W odniesieniu do Ostrołęckiego OSI w Strategii zapisano (str. 82, Strategii Rozwoju Województwa):</p> <p><i>Interwencja w OSI ostrołęckim zorientowana będzie na poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej i zwiększenie zdolności absorpcyjnych podregionu, z wykorzystaniem wewnętrznych potencjałów obszaru, w tym miast Ostrołęki i Ostrowi Mazowieckiej. Kluczowe w tym zakresie są działania na rzecz poprawy skomunikowania podregionu z resztą województwa, zwłaszcza poprzez rozwój sieci kolejowej oraz powiązanej z nią komunikacji autobusowej. Oprócz systemu transportowego, dla poprawy jakości życia mieszkańców i stanu środowiska obszaru istotne jest zwiększenie dostępności do sieciowej infrastruktury komunalnej, w szczególności gazowej i kanalizacyjnej. Warunki przyrodnicze obszaru, jak również duże znaczenie sektora rolnego dla gospodarki podregionu, tworzą potencjał dla rozwoju rolnictwa ekologicznego w ramach rodzinnych gospodarstw rolnych. Z uwagi na wysokie walory przyrodnicze i kulturowe, zasadne jest także wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej w celu bardziej efektywnego wykorzystania potencjału turystycznego dla rozwoju gospodarki podregionu.</i></p> <p>Działania w OSI ostrołęckim skoncentrowane będą na wskazanych obszarach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Poprawa dostępności obszaru poprzez:</i> 	obszar	GOSPODARKA	DOSTĘPNOŚĆ	ŚRODOWISKO I ENERGETYKA	SPOŁECZEŃSTWO	KULTURA I DZIEDZICTWO	nazwa celu	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze	Dostępne i mobilne Mazowsze	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze	Mazowsze zintegrowane społecznie	Mazowsze bogate kulturowo	opis celu	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia	wymiar terytorialny	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI				
obszar	GOSPODARKA	DOSTĘPNOŚĆ	ŚRODOWISKO I ENERGETYKA	SPOŁECZEŃSTWO	KULTURA I DZIEDZICTWO																				
nazwa celu	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze	Dostępne i mobilne Mazowsze	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze	Mazowsze zintegrowane społecznie	Mazowsze bogate kulturowo																				
opis celu	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia																				
wymiar terytorialny	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI																								

	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój transportu kolejowego z wykorzystaniem nowych i zmodernizowanych linii kolejowych, uzupełnienie sieci przystankowej oraz zwiększenie liczby połączeń, - rozwój zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego poprawiającego dostępność przystanków kolejowych i centrów lokalnych, <p>2. Ochrona oraz wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój rolnictwa ekologicznego, - wykorzystanie potencjału przyrodniczego, w tym obszarów nadrzecznych i leśnych, na potrzeby rekreacyjno-wypoczynkowe, np. agroturystyki, - modernizację istniejącej infrastruktury turystycznej oraz budowę nowych szlaków turystyki aktywnej, - rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych.
--	--

Material źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w dokumencie.

Poza Strategią Rozwoju Województwa, do istotnych dokumentów regionalnych, kierujących ogólnie założenia rozwojowe województwa i gmin należą m.in.:

Tab. 3 Główne założenia pozostałych dokumentów szczebla regionalnego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego jest głównym dokumentem polityki rozwoju przestrzennego województwa. Ustala on podstawowe elementy układu przestrzennego województwa, ich zróżnicowanie oraz wzajemne relacje. Plan przyjmuje zasadę zrównoważonego rozwoju województwa mazowieckiego oraz zawiera kierunki zagospodarowania, a wśród nich poszczególne kierunki polityki przestrzennej, które wskazują sposoby realizacji wizji przestrzennego zagospodarowania województwa.</p> <p>Zgodnie z ustaleniami Planu, gmina Krzynowłoga Mała położona jest w podregionie ostrołęckim w obrębie obszarów o najniższym poziomie dostępu do usług publicznych wyznaczonych w KSRR (Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie). Do głównych zasad zagospodarowania tych obszarów zaliczamy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działania ukierunkowane na ożywienie gospodarcze obszaru; - poprawę warunków życia mieszkańców; - zahamowanie nadmiernej migracji ludzi wykształconych i przedsiębiorczych; - podniesienie mobilności mieszkańców; - zmniejszenie poziomu bezrobocia. <p>Ponadto gmina Krzynowłoga Mała położona jest w obrębie wiejskich obszarów funkcjonalnych wymagających wsparcia procesów rozwojowych. Dla terenów tych obowiązują następujące zasady zagospodarowania przestrzennego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych poprzez wspieranie prac scaleniowych i wymiany gruntów; - kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na gruntach najwyższych klas bonitacyjnych I-III; - wielofunkcyjny rozwój obszarów o średniej i niskiej zdolności produkcyjnej, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego (m.in.: tradycyjnego krajobrazu rolniczego, wolnych przestrzeni użytkowanych rolniczo, trwałych użytków zielonych); - poprawa dostępności komunikacyjnej, m.in. poprzez rozwój transportu publicznego, w tym przywrócenie połączeń kolejowych na nieczynnych liniach kolejowych, a także przebudowę/rozbudowę istniejącej sieci drogowej, w szczególności dróg powiatowych i gminnych; - budowa i rozbudowa systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, a także sukcesywna sanitacja terenów o zabudowie rozproszonej, m.in. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków; - poprawa bezpieczeństwa energetycznego, m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację sieci elektroenergetycznej w zakresie niskich i średnich napięć; - zwiększenie nasycenia infrastrukturą ICT (ang. Information and Communication Technologies), a także zapewnienie dostępu do systemu e-usług; - tworzenie przestrzeni publicznych, będących miejscem koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych; - objęcie ochroną unikalnych elementów architektury wiejskiej charakterystycznej dla poszczególnych regionów, w tym układów ruralistycznych.

<p>Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2020-2030</p>	<p>Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Mazowieckiego określa, że misją Strategii jest: Zapewnienie dostępu do wiedzy, danych i usług oraz wsparcie ich wykorzystania z użyciem technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zaspokojenia potrzeb społecznych, gospodarczych i edukacyjnych.</p> <p>Wizja sformułowana została jako: Mazowsze jako region łączący rozwój technologiczny z wrażliwością społeczną, wspierający równy, powszechny i sprawiedliwy dostęp do wiedzy i technologii, a także zapewniający wysoki komfort życia i warunki do rozwoju gospodarczego, stabilizacji ekonomicznej oraz wyrównywania szans rozwojowych.</p> <p>Celem głównym Strategii jest: Rozwój społeczeństwa informacyjnego na Mazowszu poprzez wsparcie tworzenia, wykorzystywania i rozwoju powszechnych i przyjaznych technologii informacyjno-komunikacyjnych podnoszących jakość życia mieszkańców oraz wspierających rozwój gospodarczy regionu i stały wzrost jego konkurencyjności.</p> <p>Na podstawie analizy przeprowadzonej diagnozy potrzeb określono następujące cele strategiczne wraz z kierunkami działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel strategiczny 1: Wzrost kompetencji cyfrowych i zaufania do ICT; - Cel strategiczny 2: Elektroniczne systemy i usługi dla mieszkańców Mazowsza; - Cel strategiczny 3: Internet dla Mazowsza; - Cel strategiczny 4: ICT dla nauki i biznesu.
<p>Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2030 roku</p>	<p>Program wskazuje cele w zakresie ochrony środowiska województwa mazowieckiego. Określono obszary (dziedziny) interwencji, dla których przyjęto zadania w ramach poniższych kierunków interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP): Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu, Ograniczenie emisji powierzchniowej, Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych, Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych, Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zapewnienie magazynowania wytworzonej energii, Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego województwa, Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu; - Zagrożenia hałasem (KA): Poprawa klimatu akustycznego; - Pola elektromagnetyczne (PEM): Ochrona przed polami elektromagnetycznymi; - Gospodarowanie wodami (ZW): Poprawa jakości jednolitych części wód powierzchniowych, Ochrona zasobów i zmniejszenie antropopresji na wody podziemne, Zmniejszenie zagrożenia powodziowego, Ograniczenie skutków następstw suszy i zwiększenie możliwości gromadzenia wody; - Gospodarka wodno-ściekowa (GW): Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy, Minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej; - Zasoby geologiczne (ZG): Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni; - Gleby (GL): Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb, Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, Ochrona przed osuwiskami; - Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO): Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami, Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym; - Zasoby przyrodnicze (ZP): Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem, Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków, Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych, Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych, walorach krajobrazowych województwa oraz ich znaczeniu dla człowieka, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych, Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych, Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach, Zwiększenie lesistości; - Zagrożenie poważnymi awariami przemysłowymi (PAP): Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w poszczególnych dokumentach.

1.4. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU POWIATU LUB W RAMACH PARTNERSTWA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Strategie rozwoju gmin, powinny uwzględniać i być wielowymiarowo spójne z ustaleniami założeń dokumentów szczebla powiatowego oraz w odniesieniu do dokumentów strategicznych utworzonych w ramach partnerstw jednostek samorządu terytorialnego.

Gmina Krzynowłoga Mała włączona została w skład aktualnie projektowanej (stan na październik 2023 r.) Strategii terytorialnej partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego z terenu powiatów makowskiego, przasnyskiego i pułtuskiego.

Dokument ten definiuje kluczowe wyzwania rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru Partnerstwa (łącznie 21 gmin), wynikające z istniejących uwarunkowań społecznych, ekonomicznych, środowiskowych i infrastrukturalnych. Głównym celem Strategii jest zatem określenie pożądanych kierunków rozwojowych, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców. Należy nadmienić, iż Gminy wchodzące w skład Partnerstwa cechują się niskim poziomem rozwoju gospodarczego, z czego ich znaczna część zagrożona jest trwałą marginalizacją i depopulacją.

W niniejszym projekcie Strategii Misja Partnerstwa wskazano została jako: *Nad Orzycem i Narwią – przestrzeń życia i rozwoju.*

Wizja Partnerstwa natomiast określona została jako: *Będziemy zadbanym i atrakcyjnym regionem z dobrze rozwiniętą infrastrukturą usług i przedsiębiorczości, w którym żyje się bezpiecznie i w harmonii z naturą.*

Realizacja w/w Wizji możliwa będzie dzięki wdrażaniu odpowiednich celów strategicznych, które wskazano następująco:

- Bezpieczne i czyste środowisko dzięki infrastrukturze, edukacji oraz nowoczesnym sposobom wykorzystania zasobów;
- Uzyskanie trwałej spójności terytorialnej poprzez modernizację infrastruktury komunikacyjnej;
- Rozwój działalności gospodarczej opartej na wykorzystaniu potencjału regionu i transferze nowoczesnych technologii;
- Poprawa jakości życia oparta na budowie instytucji zapewniających szeroki zakres usług społecznych oraz wspieranie społeczeństwa obywatelskiego.

Na poziomie powiatu przasnyskiego kierunki strategicznego rozwoju określa Strategia Rozwoju Powiatu Przasnyskiego na lata 2023-2027, przyjęty uchwałą Nr LXVII/443/2022 Rady Powiatu Przasnyskiego z dnia 28 grudnia 2022 roku. Jej najważniejsze założenia przedstawiają się następująco:

Tab. 4 Główne założenia obowiązującej Strategii Rozwoju Powiatu Przasnyskiego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Strategia Rozwoju Powiatu Przasnyskiego na lata 2023-2027</p>	<p>Dokument sporządzony został w celu właściwego ukierunkowania polityki powiatu przasnyskiego w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego na lata 2023-2027. Na potrzeby Planu przyjęta została Misja, która zwięźle precyzuje istotę działań oraz podstawowe funkcje do spełnienia na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców Powiatu: <i>Powiat Przasnyski w 2027 roku to atrakcyjne i bezpieczne miejsce zamieszkania – pracy, edukacji, inwestowania i wypoczynku w czystym środowisku naturalnym.</i></p> <p>Strategia określa wizję Powiatu Przasnyskiego następująco: <i>Powiat Przasnyski jest Powiatem:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>przyjaznym, oferującym mieszkańcom wysoką jakość życia z dobrze zorganizowaną ofertą publiczną i terenami zieleni;</i> – <i>spójnym społecznie, ekonomicznie i przestrzennie, troszczącym się o zachowanie dziedzictwa kulturowego i cennych przyrodniczo obszarów,</i> – <i>silnym, posiadającym mocną pozycję w regionie i wykorzystującym swój potencjał, konkurencyjnym, przyjaznym przedsiębiorcom, atrakcyjnym do lokowania i prowadzenia innowacyjnego biznesu opartego na gospodarce niskoemisyjnej,</i> – <i>sprawnie zarządzanym poprzez skuteczne zintegrowane działania oddziałujące na cały jego obszar i aktywną współpracę z gminami oraz mieszkańcami.</i> <p>W ramach wdrażania założeń w/w wizji i misji wyznaczono 4 cele strategiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Sprawne Funkcjonowanie gospodarki oraz lokalnego rynku pracy;</i> – <i>Aktywne społeczeństwo oraz wyższa jakość mieszkańców powiatu;</i> – <i>Czyste środowisko naturalne oraz uporządkowana przestrzeń do życia;</i> – <i>Sprawna i otwarta na współpracę administracja publiczna.</i> <p>Powyższe cele rozwinięte zostały następnie na 18 celów operacyjnych, których realizacja wychodzi poza zakres ustawy powiatu i opiera się na współpracy z innymi szczeblami samorządu terytorialnego. Ponadto w ramach wskazanych celów operacyjnych wyznaczono przykładowe kierunki działań, które przyczynić się mają na rozwój społeczno-gospodarczy całego Powiatu.</p>

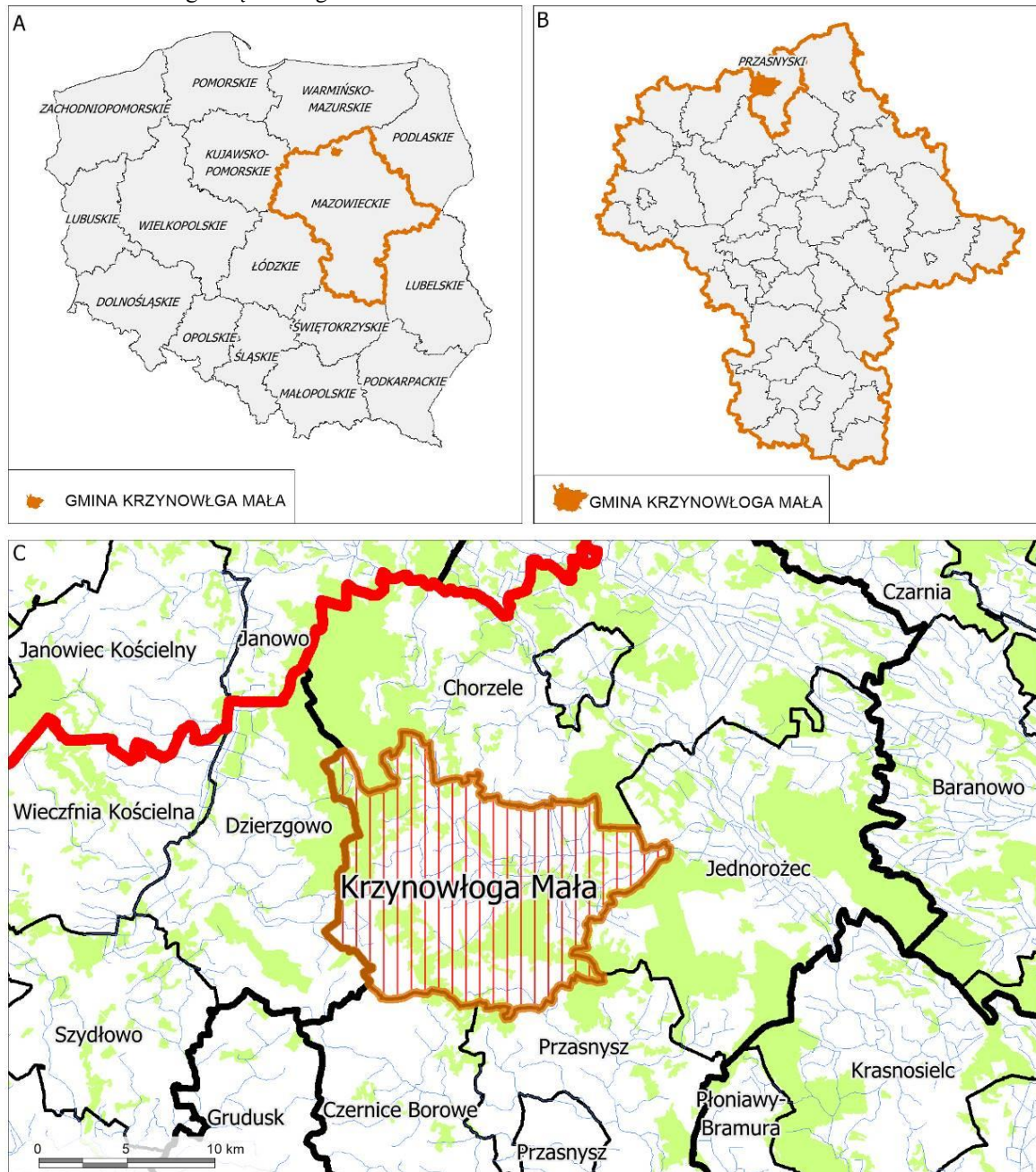
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w opisywanym dokumencie.

2 POŁOŻENIE, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ

2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

Gmina Krzynowłoga Mała posiada status wiejskiej, zajmuje powierzchnię ok. 185 km², położona jest w powiecie przasnyskim, w północnej części województwa mazowieckiego i sąsiaduje:

- od północy – z gminą Chorzele;
- od wschodu – z gminą Jednoróżec;
- od południa – z gminą wiejską Przasnysz i Czernice Borowe;
- od zachodu – z gminą Dzierzgowo.

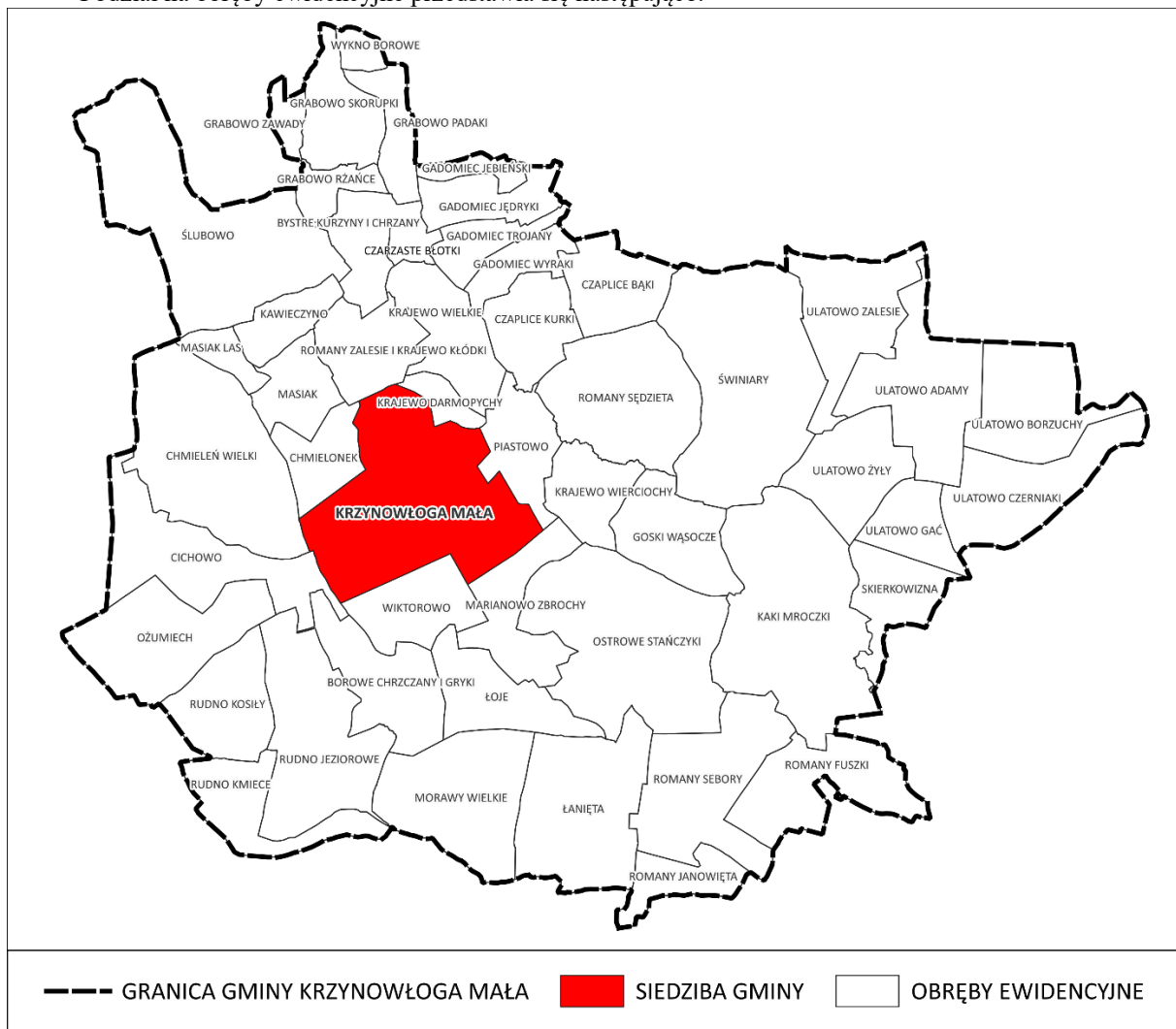

Ryc. 1 Położenie administracyjne Gminy

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic.

W skład Gminy wchodzi następujące miejscowości¹⁰: Borowe-Chrzczyany, Borowe-Gryki, Bystre – Chrzczyany, Bystre – Kurzyny, Chmieleń Wielki, Chmielonek, Cichowo, Czaplice – Bąki, Czaplice – Kurki, Czaplice – Mułki, Czarzaste – Błotki, Gadomiciec – Jebieńki, Gadomiciec – Jędryki, Gadomiciec – Trojany, Gadomiciec - Wyraki, Goski – Wąsosze, Grabowo – Grądy, Grabowo – Padaki, Grabowo – Rzańce, Grabowo – Skorupki, Grabowo – Zawady, Grządki, Kaki – Mroczyki, Kawieczyno, Krajewo Wielkie, Krajewo – Cepki, Krajewo – Darmopychy, Krajewo – Kłódki, Krajewo – Wierciochy, Krzynowłoga Mała, Łanięta, Łoje, Marianowo, Masiak, Morawy Wielkie, Morawy – Śliwki, Ostrowe – Dyle, Ostrowe – Kokacze, Ostrowe – Kopcie, Ostrowe – Przedbory, Ostrowe – Stańczyki, Ożumiech, Piastowo, Plewnik, Romany Górskie, Romany – Fuszki, Romany – Janowięta, Romany – Karcze, Romany – Sebory, Romany – Sędzięta, Romany – Zajki, Romany – Zalesie, Rudno Jeziorowe, Rudno Kmiece, Rudno – Kosily, Skierkowizna, Ślubowo, Świniary, Ulatowo – Adamy, Ulatowo – Borzuchy, Ulatowo – Czerniaki, Ulatowo – Gać, Ulatowo – Janowięta, Ulatowo – Niwka, Ulatowo – Rumunek, Ulatowo – Zalesie, Ulatowo – Żyły, Wiktorowo, Wykno Borowe, Zalesie Świniarskie, Zalesie – Golanki, Zbrochy.

Podział na obręby ewidencyjne przedstawia się następująco:

Ryc. 2 Struktura jednostek podziału terytorialnego

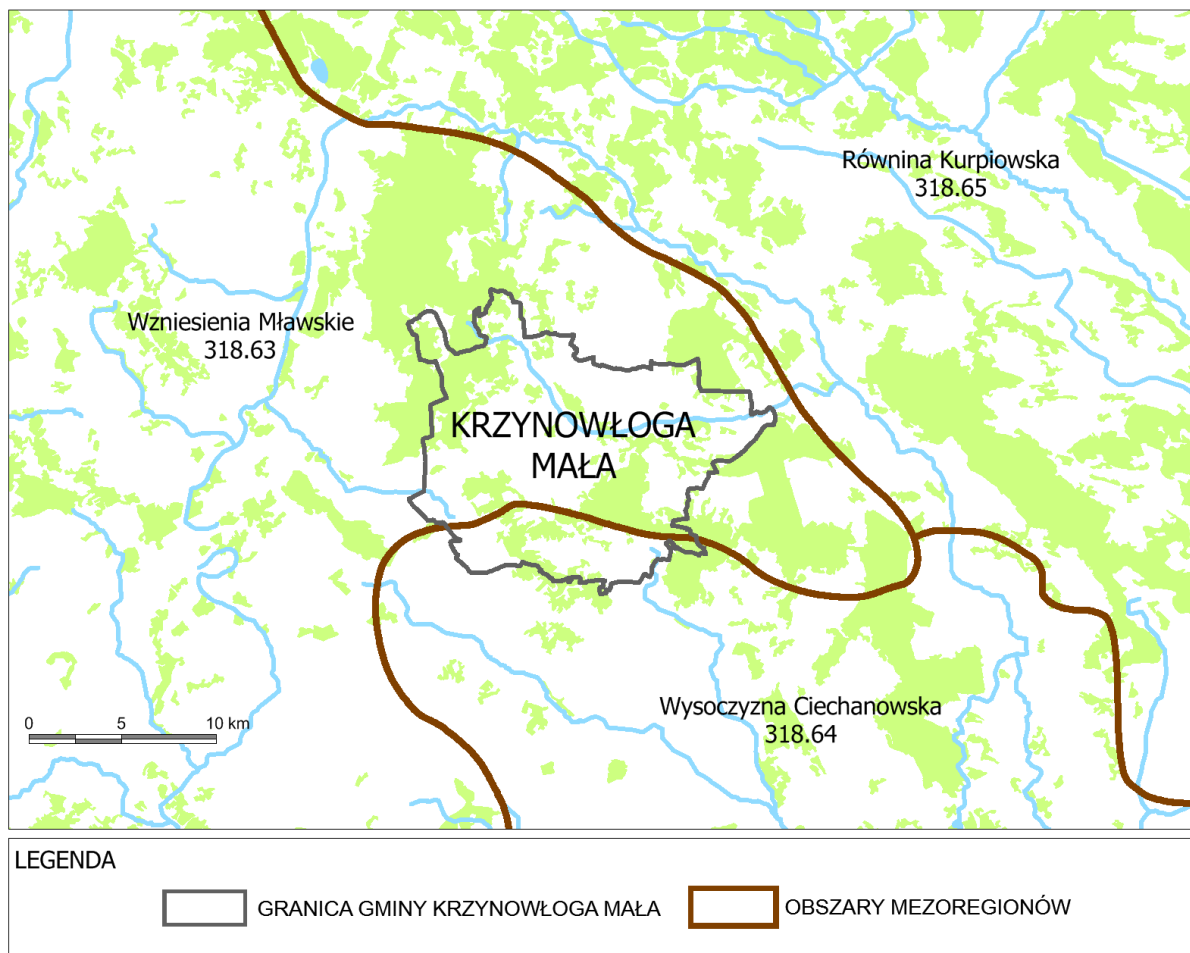
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic.

¹⁰ Materiał źródłowy: <https://www.krzynowlogamala.pl/>

2.2. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

Pod względem fizycznogeograficznym obszar gminy Krzynowłoga Mała położony jest w zasięgu dwóch mezoregionów fizycznogeograficznych:

- Wzniesienia Mławskie (318.63) – przeważająca część Gminy;
- Wysoczyzna Ciechanowska (318.64) – południowy fragment Gminy.

Ryc. 3 Położenie fizycznogeograficzne gminy

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie podziału fizycznogeograficznego J. Kondrackiego.

2.3. WENĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

2.3.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA

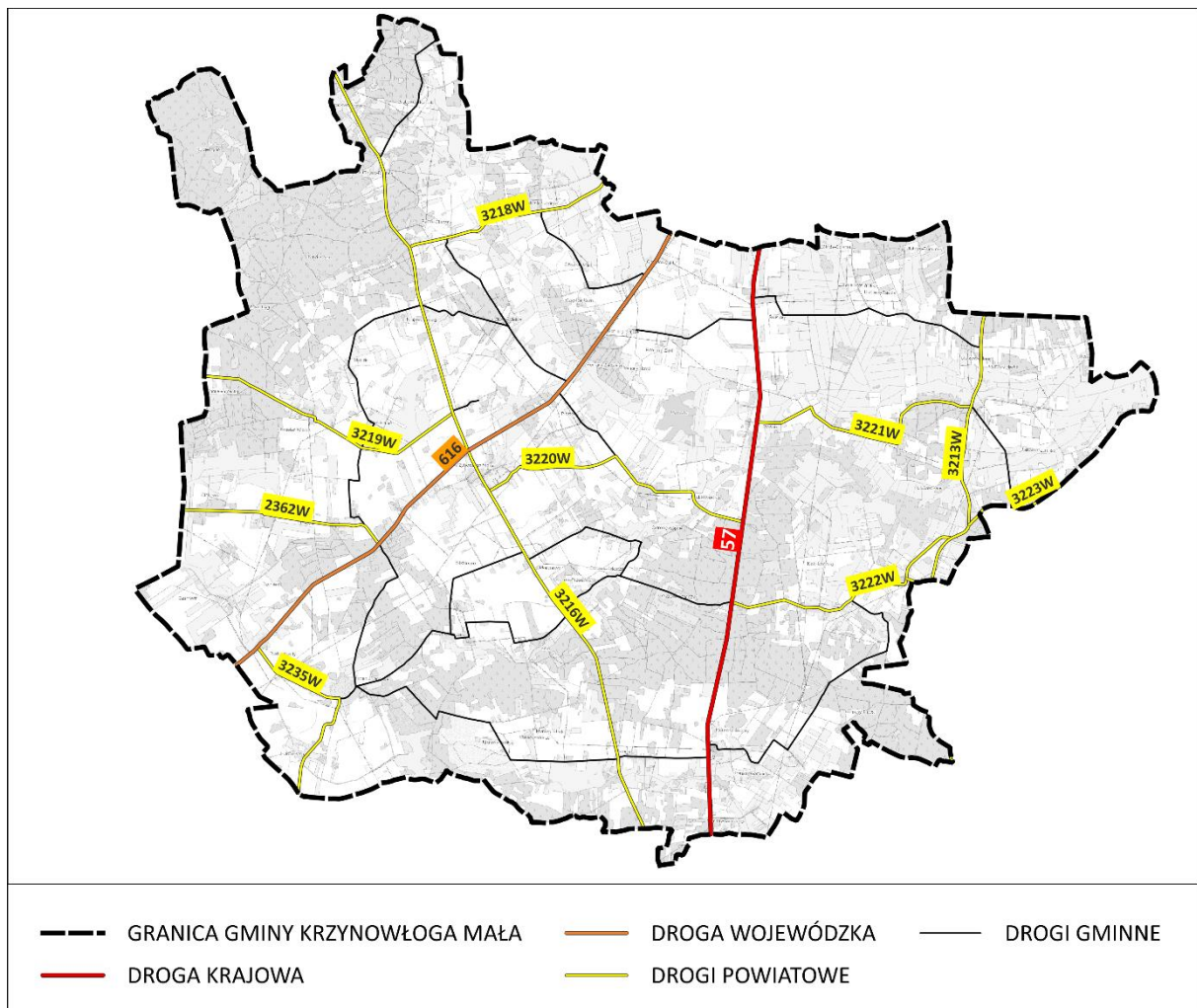
Układ komunikacji drogowej na terenie gminy Krzynowłoga Mała stanowi¹¹:

- układ nadrzędny:
 - droga krajowa nr 57 – relacji Bartoszyce – Kleszewo k. Pułtusza, biegnie w centralnej części Gminy na długości ok. 12,0 km;
 - droga wojewódzka nr 616 – relacji Ciechanów, biegnie w północno-zachodniej, zachodniej i południowo – zachodniej części Gminy na długości ok. 12,0 km;
- układ podstawowy:
 - drogi powiatowe:
 - 2362W relacji Dzierzgowo – Międzyzyleś – Cichowo (do drogi nr 616);
 - 3213W relacji Przasnysz – Kobyłaki – Brzeski Kołaki;

¹¹ Materiał źródłowy: Dane Urzędu Gminy w Krzynowłodze Małej.

- 3216W relacji Janowo – granica województwa warmińsko-mazurskiego i mazowieckiego – Mchowo;
 - 3218W relacji od drogi Janowo-Mchowo - Krzynowłoga Wielka;
 - 3219W relacji Krzynowłoga Mała – Chmieleń Wielki;
 - 3220W relacji Krzynowłoga Mała – Goski Wąsocze;
 - 3221W relacji Plewnik – Ulatowo-Adamy;
 - 3222W relacji Kaki Mroczy – Skierowizna;
 - 3223W relacji Skierowizna – Jednoróżec;
 - 3235W relacji Kosiły – Czernice Borowe;
- układ uzupełniający:
- drogi gminne;
 - 320501W relacji Rudno Jeziorowe-Cichowo – Chmielonek;
 - 320502W relacji Rudno Jeziorowe – Borowe Chrzany – Łoje – dr.(Mchowo-Krzynowłoga);
 - 320503W relacji Rudno Jeziorowe – Morawy Wielki – Łanięta;
 - 320504W relacji dr. (Mchowo – Krzynowłoga mała – Janowo) – Wiktorowo- Borowe;
 - 320505W relacji Łanięta – Romany Sebory;
 - 320506W relacji Romany Sebory – Romany Fuszki – Skierkowizna
 - 320507W relacji Marianowo – Ostrowe – dr. Krajowa nr 57;
 - 320508W relacji dr. (Mchowo – Krzynowłoga Mała – Janowo) – Romany Karcze-Romany Sędzięta – Świniary;
 - 320509W relacji dr. Wojewódzka nr 616- Czaplice Bąki- Czaplice Kurki – Gadomic;
 - 320510W relacji Krajewo Wierciochy – Piastowo – Krajewo Wielkie – Bystre Kurzyny;
 - 320511W relacji Świniary – Ulatowo Zalesie – Ulatowo Adamy;
 - 320512W relacji dr. (Mchowo – Krzynowłoga Mała – Janowo) – Masiak – Chmielonek;
 - 320513W relacji dr. (Mchowo – Krzynowłoga Mała – Janowo) – Grabowo Skorupki – Duczymin;
 - 320514W relacji dr. (Mchowo – Krzynowłoga Mała – Janowo) – Wiśniówek;
 - 320515W relacji dr. (Mchowo – Krzynowłoga Mała – Janowo) – Krajewo Kłódki – Krajewo Wielkie;
 - 320516W relacji Ulatowo Adamy – Ulatowo Czerniaki;
- pozostałe drogi, niebędące drogami publicznymi, w tym wewnętrzne i dojazdowe.

Układ drogowy Gminy przedstawia się następująco:

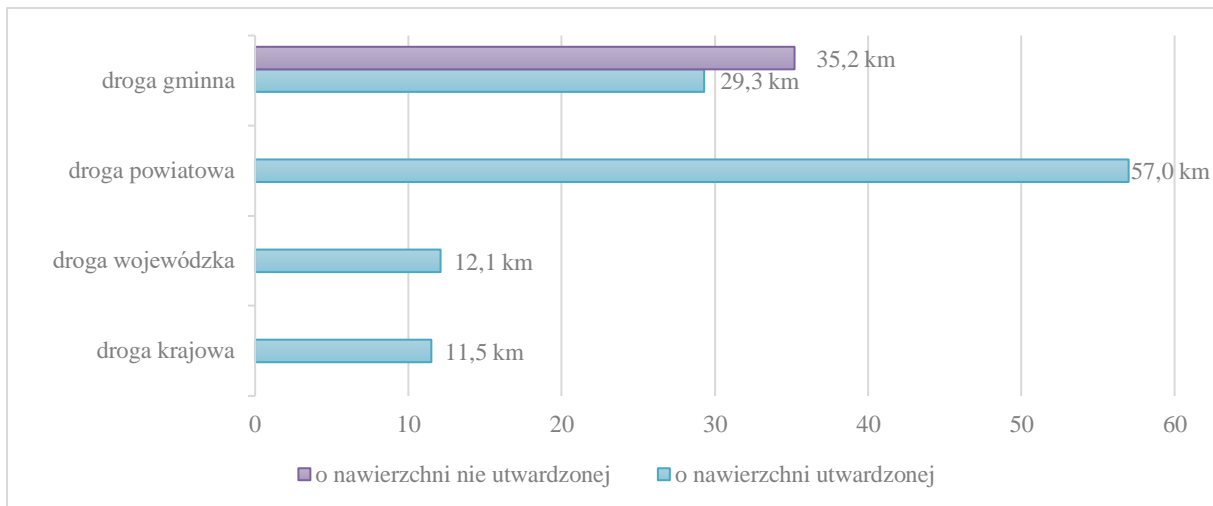

Ryc. 4 Układ komunikacyjny nadrzędny i podstawowy Gminy

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k.

Stan techniczny dróg przebiegających przez teren Gminy jest zróżnicowany. W odniesieniu do dróg gminnych, większość posiada nawierzchnię nieutwardzoną¹² (ok. 55%), a stan niektórych odcinków dróg utwardzonych wymaga poprawy. Pomimo poczynionych w ostatnich latach inwestycji w infrastrukturę komunikacyjną konieczne są dalsze, sukcesywne modernizacje i przebudowy oraz realizacje nowych odcinków dróg.

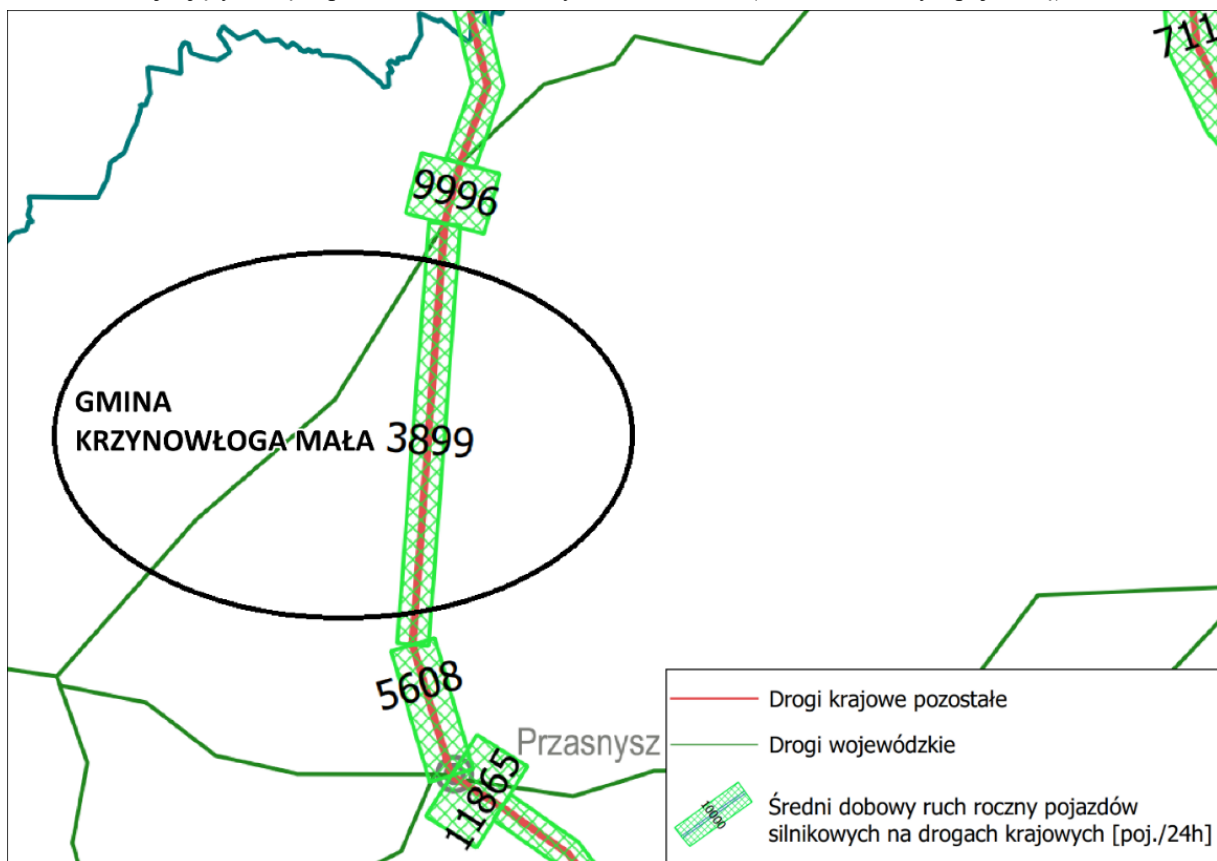
¹² Zgodnie z ustawą z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym: droga twarda to droga z jezdnią o nawierzchni bitumicznej, betonowej, kostkowej, klinkierowej lub brukowej oraz z płyt betonowych lub kamienno-betonowych, jeżeli długość nawierzchni przekracza 20 m.

Ryc. 5 Długość dróg na terenie Gminy w podziale na drogi o nawierzchni utwardzonej i nieutwardzonej

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k.

Śród dróg przebiegających przez teren Gminy badaniem natężenia ruchu objęta została droga krajowa nr 57. Wyniki wspomnianych badań zobrazowano na rycinie poniżej. Wynika z nich, że na odcinku przebiegającym przez Gminę ruch samochodowy jest relatywnie mniejszy (ok. 3,9 tys. poj./dobę) w stosunku do odcinków znajdujących się w pobliżu miasta Przasnysz oraz Chorzel (ok. 5,6 – 11,9 tys. poj. dobę).

Ryc. 6 Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych na drogach krajowych

Materiał źródłowy: Generalny Pomiar Ruchu 2020/2021, GDDKiA.

2.3.2. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

W granicach Gminy nie przebiegają linie kolejowe. W odległości ok. 10 km na północny-wschód przebiega, zmodernizowana w 2023 r., linia kolejowa nr 35 relacji Ostrołęcka – Chorzele, ze stacją kolejową w Chorzelach, przeznaczona dla ruchu pasażerskiego.

2.3.3. INFRASTRUKTURA ROWEROWA

Całkowita długość ścieżek rowerowych, będących pod zarządem Starostwa, wynosi 5,6 km¹³. Poza w/w infrastruktura rowerowa nie jest szczególnie rozwinięta, a transport rowerowy odbywa się poboczem i drogami.¹⁴

Zważywszy na powszechne użytkowanie rowerów jako środków transportu lokalnego, pożądany byłby rozwój infrastruktury rowerowej, zwłaszcza realizowanej w formie ciągów rowerowych, zwiększających bezpieczeństwo użytkowników (odseparowanie ruchu pojazdów silnikowych od rowerowego i pieszo-rowerowego). W miejscach o utrudnionych warunkach realizacji ciągów wskazane jest wyznaczenie i oznakowanie ścieżek w formie pasów lub kontrapasów. Natomiast na terenach o niskiej intensywności zabudowy lub terenach otwartych warto wprowadzić oznakowanie. Ukształtowana sieć powiązań rowerowych stanowiłaby zachętę do korzystania z alternatywnych środków transportu, jakim są pojazdy rowerowe.

2.3.4. TRANSPORT ZBIOROWY

Transport zbiorowy opiera się wyłącznie na transporcie autobusowym. Na terenie Gminy nie znajduje się żaden dworzec autobusowy, natomiast występują 34 przystanki autobusowe, które zlokalizowane są przede wszystkim wzdłuż drogi krajowej nr 57, drogi wojewódzkiej nr 616 oraz dróg powiatowych.¹⁵

Realizowane są regularne połączenia autobusowe do Chorzel i Przasnysza. Ponadto funkcjonują bezpośrednie połączenia do Warszawy, które ograniczają się jednak do jednego przejazdu dziennie¹⁶. Z uwagi na stosunkowo bliską odległość Gminy od nowo zmodernizowanej linii kolejowej nr 35 (ok. 10 km) możliwy jest również stosunkowo korzystny dojazd transportem kolejowym do takich ośrodków miejskich jak Ostrołęka, Wielbark oraz Szczytno.

Należy nadmienić, iż gmina Krzynowłoga Mała w 2021 r. podpisała ze Starostwem Powiatowym w Przasnyszu porozumienie o współpracy partnerskiej w sprawie realizacji przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej¹⁷. Usługi transportu zbiorowego świadczą autobusy gminne, autobusy PKS oraz prywatne linie autobusowe. Ponadto funkcjonują połączenia lokalne w zakresie dowozu uczniów do szkoły.

Biorąc pod uwagę czynniki ekonomiczne, powierzchnię i zaludnienie Gminy, charakter występującej zabudowy, a także powszechny dostęp do prywatnych środków transportu, należy uznać, że na jej obszarze nie ma przesłanek do stworzenia publicznych, lokalnych połączeń autobusowych (nie licząc dowozów do szkoły).

2.3.5. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH

Najbliższymi ośrodkami miejskimi są: Przasnysz, pełniący funkcję siedziby powiatu przasnyskiego, znajdujący się w odległości ok. 17 km, oraz Chorzele położone w odległości ok. 15 km. Czas dojazdu transportem indywidualnym do obydwu ośrodków zajmuje ok. 15 min.

Inne, ważne ośrodki miejskie to: Mława, Nidzica, Działdowo, Ciechanów i Wielbark, które zlokalizowane są w odległości od 35 km do 55 km, a czas dojazdu zajmuje od ok. 25 min do 50 min.

Warto nadmienić, że stolica kraju i województwa mazowieckiego – Warszawa, oddalona jest o ok. 130 km, a czas dojazdu zajmuje ok. 2 godziny, natomiast siedziby sąsiednich województw: warmińsko-mazurskiego (Olsztyn) oraz podlaskiego (Białystok), znajdują się w odległości kolejno ok. 100 km (75 min) i 200 km (150 min).

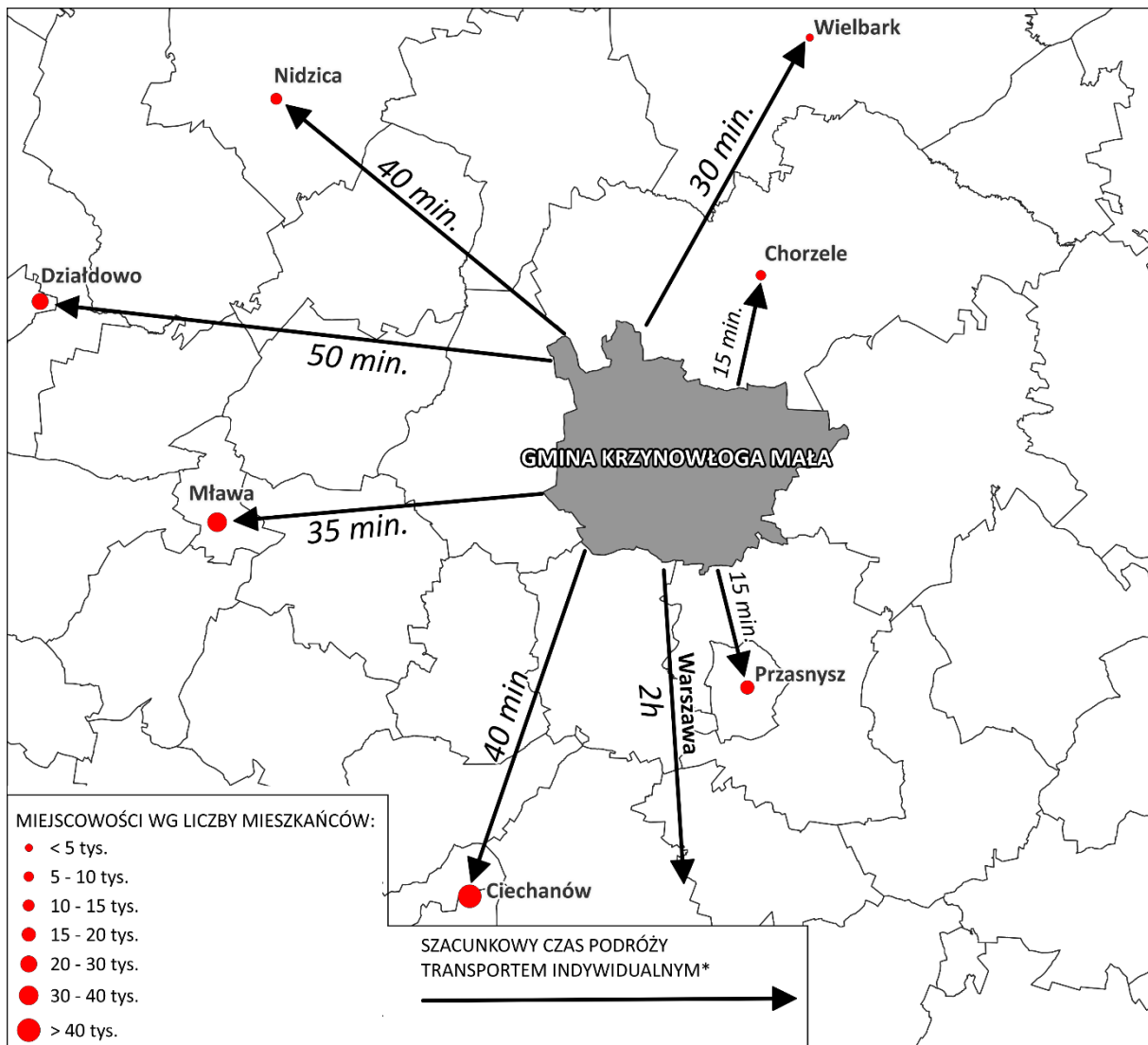
¹³ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

¹⁴ Droga rowerowa określana jest jako droga lub jej część, przeznaczona dla ruchu rowerów, odpowiednio oznakowana, służąca głównie do celom komunikacyjnym, a nie turystycznym (w statystyce dróg rowerowych nie ujmuje się tzw. szlaków rowerowych, np. położonych w lesie).

¹⁵ Materiał źródłowy: Baza Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k).

¹⁶ Materiał źródłowy: <https://rozklady.nocowanie.pl>

¹⁷ Materiał źródłowy: Raport o stanie gminy Krzynowłoga Mała za 2022 rok.

Ryc. 7 Lokalizacja Gminy w stosunku do ośrodków miejskich oraz szacunkowy czas podróży transportem indywidualnym

* szacunkowy czas liczony z miejscowości Krzynowłoga Mała

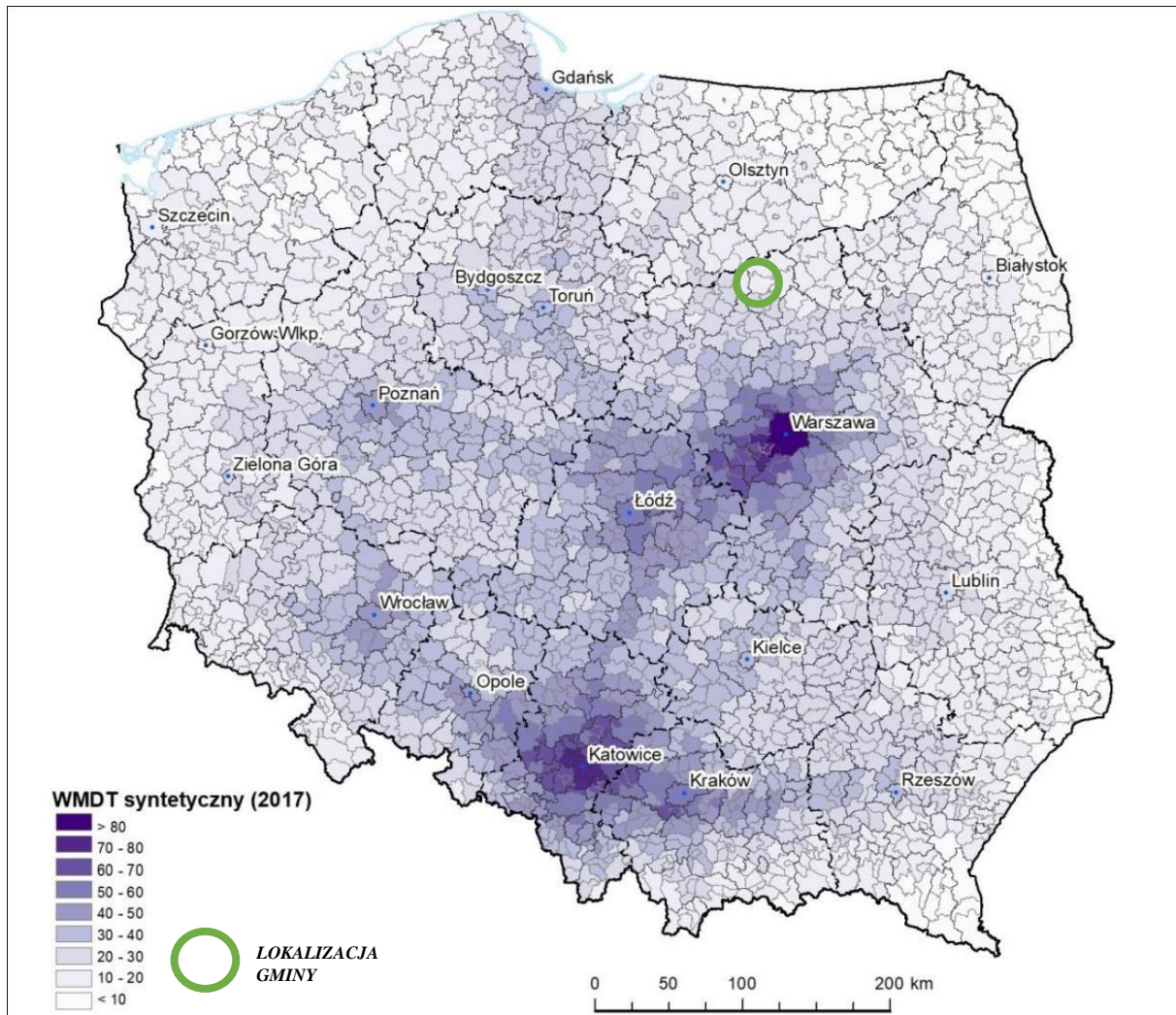
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k.

2.3.6. DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA GMINY W UJĘCIU KRAJOWYM

Dostępność transportową poszczególnych rejonów Polski można zobrazować za pomocą wskaźnika dostępności potencjałowej, czyli wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej (WMDT), będącego wypadkową sytuacji w różnych gałęziach transportu¹⁸.

Jak wynika z poniższej ryciny gmina Krzynowłoga Mała odznacza się jednym z niższych wskaźników dostępności transportowej (WMDT: 10-20). Jest to charakterystyczne dla gmin z tego rejonu kraju, które cechuje zbliżona lub niższa dostępność transportowa. Powyższy wynik spowodowany jest oddaleniem od głównych korytarzy transportowych Polski, w tym zwłaszcza sieci autostrad i dróg ekspresowych oraz linii kolejowych realizujących połączenia regionalnych i krajowe. Warto przy tym nadmienić, że powyższe dane obrazują stan z 2017 roku.

¹⁸ Wskaźnik stanowi syntetyczną miarę jakościową wzajemnej potencjalnej dostępności czasowej najważniejszych krajowych ośrodków osadniczych oraz węzłów transportowych (wewnętrznych i granicznych) uwzględniającą wszystkie podstawowe rodzaje transportu (w proporcji do ich udziału w pracy przewozowej) oraz ważoną poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego (definicja według GUS). Dane gromadzone są nieregularnie, w zależności od przeprowadzonego badania. Źródłem danych są: Polska Akademia Nauk / Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

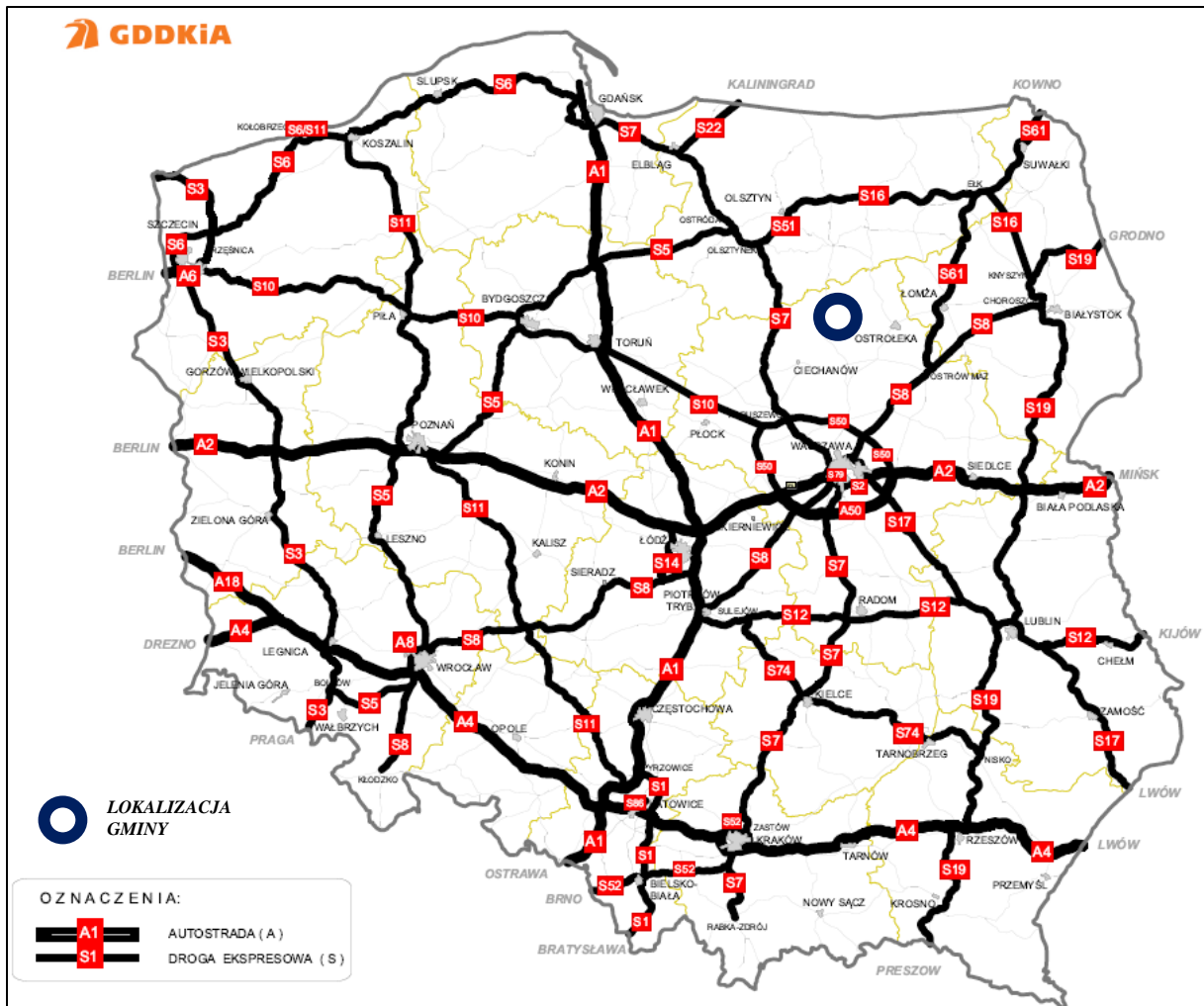
Ryc. 8 Wskaźnik międzygłęziowej dostępności transportowej w odniesieniu do gmin w Polsce, stan na 2017 r.

Materiał źródłowy: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (za: Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych dot. perspektywy finansowej 2014-2020 (aktualizacja). 2017, Komonicki i in. IGiPZ PAN Warszawa).

Uwzględniając przyszłościowy, docelowy układ sieci dróg ekspresowych i autostrad¹⁹ gmina Krzynowłoga Mała w dalszym ciągu odznaczać się będzie stosunkowo niskim poziomem dostępności transportowej w ujęciu krajowym. Najbliższym, kluczowym szlakiem komunikacji drogowej jest droga ekspresowa S7 relacji Gdańsk – Warszawa – Kraków – Rabka Zdrój, będący jednym z głównych korytarzy transportowych Polski. Droga ta przebiega w odległości ok. 20 km na zachód od granic administracyjnych Gminy.

Należy nadmienić, iż obszar Gminy znajduje się w relatywnie bliskiej odległości przebiegu zmodernizowanej linii kolejowej nr 35, gdzie odbywa się ruch pasażerski, a najbliższym dworcem kolejowym obsługującym daną linię kolejową jest dworzec w Chorzelałach.

¹⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

Ryc. 9 Docelowy przebieg sieci dróg ekspresowych i autostrad w Polsce

Materiał źródłowy: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

2.3.7. PLANY INWESTYCYJNE W ODNIESIENIU DO SIECI TRANSPORTOWEJ

Zgodnie z ustaleniami dokumentów strategicznych szczebla wojewódzkiego i powiatowego nie przewidziano inwestycji w odniesieniu do ponadlokalnej sieci transportowej.

Ponadto planach rozwojowych i modernizacyjnych Polskich Linii Kolejowych nie przewidziano działań obejmujących realizację połączeń kolejowych przebiegających przez teren Gminy.

2.3.8. PLANY INWESTYCYJNE ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ CENTRALNEGO PORTU KOMUNIKACYJNEGO

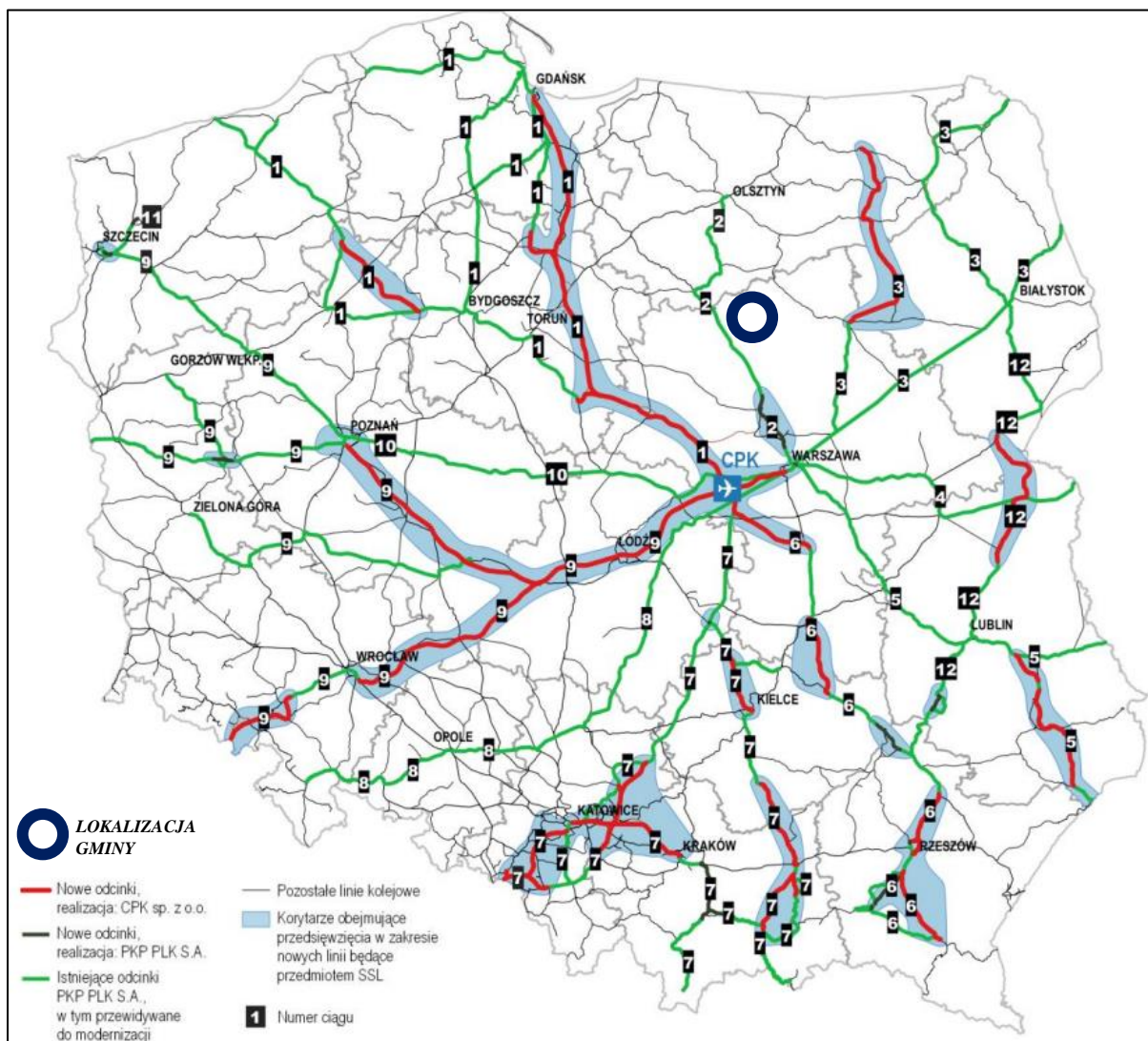
Centralny Port Komunikacyjny stanowi szereg inwestycji infrastrukturalnych i otoczenia biznesu, które zintegrują transport lotniczy, kolejowy oraz drogowy na terenie całego kraju. Zgodnie z Koncepcją CPK realizacja przedsięwzięć składających się na komponent lotniskowy jest przewidziana do końca 2027 r. Realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych składających się na komponent kolejowy ma nastąpić do końca 2034 r., obejmując dwie perspektywy finansowe UE. Ze względu na unikalny stopień skomplikowania przedsięwzięć zawartych w programie inwestycyjnym CPK, jego realizacja jest podzielona na etapy.

Obecny, pierwszy etap obejmuje działania przygotowawcze, w szczególności związane z planowaniem i opracowaniem założeń projektowych, a także wykupem gruntów pod realizację inwestycji. Zasadniczym celem obecnego etapu jest szczegółowe zdefiniowanie zakresu i skali inwestycji, przyjęcie optymalnych rozwiązań odnośnie do możliwych wariantów realizacji przedsięwzięcia, określenie optymalnego planu jego realizacji, szczegółowych harmonogramów, jak i budżetów poszczególnych projektów, a także określenie sposobu ich

finansowania, w tym ze środków publicznych. W ramach etapu pierwszego opracowywane będą kolejne fazy dokumentacji projektowej oraz uzyskiwane będą decyzje administracyjne niezbędne do wejścia w etap realizacji poszczególnych zamierzeń budowlanych. Jako główny cel etapu należy uznać ukończenie prac przygotowawczych umożliwiających rozpoczęcie budowy w 2023 r. inwestycji CPK i inwestycji towarzyszących.

Aktualnie obowiązuje Uchwała nr 156 Rady Ministrów z dnia 28 października 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego – „Program inwestycyjny Centralny Port Komunikacyjny. Etap I. 2020-2023” (M.P. 2020 poz. 1050), która szczegółowo definiuje przyszłe założenia strategiczne i organizacyjne. Zgodnie z w/w Uchwałą cel główny Programu CPK polega na stworzeniu uniwersalnego systemu transportu pasażerskiego poprzez wybudowanie i eksploatację rentownego innowacyjnego węzła transportowego, który uzyska miejsce w pierwszej dziesiątce najlepszych portów lotniczych świata, a ponadto doprowadzi do przebudowy krajowego systemu transportu kolejowego jako atrakcyjnej alternatywy dla transportu drogowego i obejmującego wszystkie obszary Polski, zapewniając jednocześnie rozwój i trwałą integrację aglomeracji warszawskiej i łódzkiej.

Nie przewiduje się na terenie gminy Krzynowłoga Mała inwestycji związanych z realizacją Centralnego Portu Komunikacyjnego.

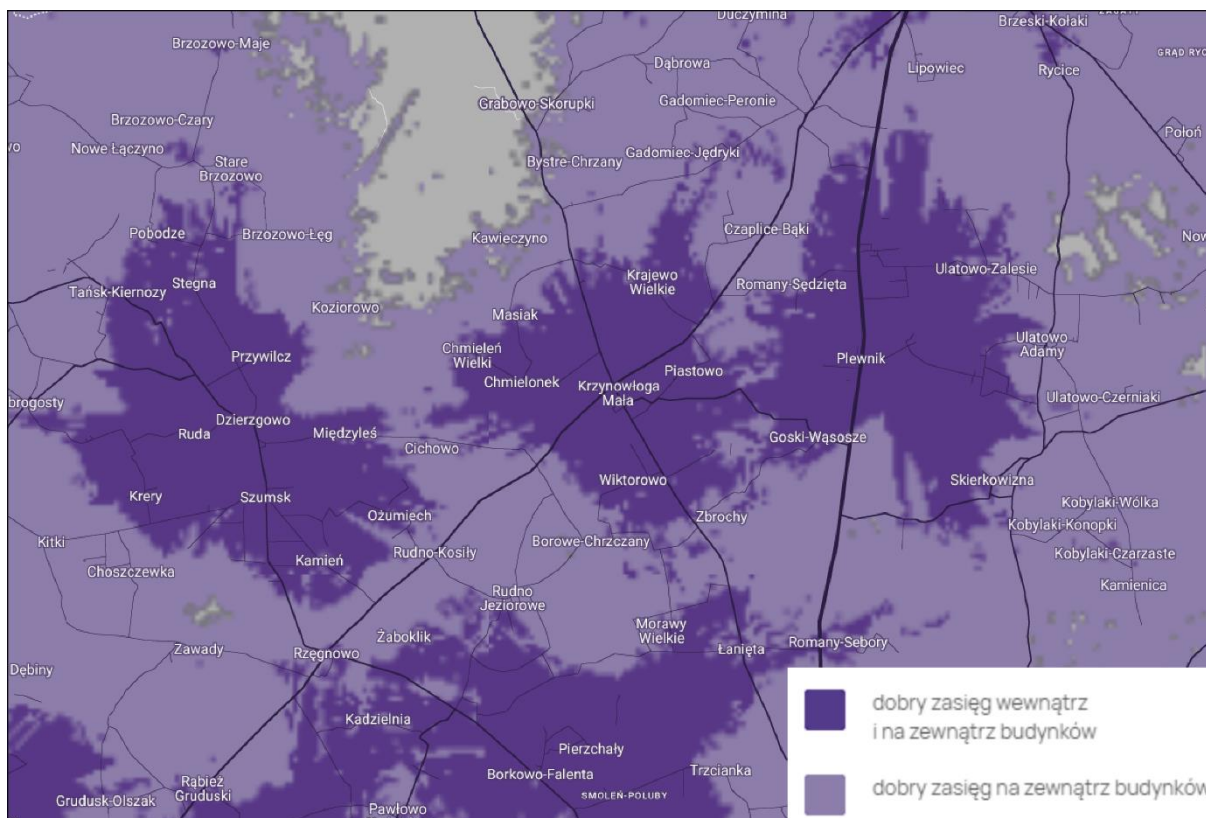
Ryc. 10 Założenia przebudowy krajowego systemu transportu kolejowego w ramach CPK

Materiał źródłowy: Strategiczne Studium Lokalizacyjne Inwestycji Centralnego Portu Komunikacyjnego, 2021 r.

2.4. TELEKOMUNIKACJA I INTERNET

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała znajduje się sieć telekomunikacyjna (zarówno bezprzewodowa, jak i przewodowa). Sieć telekomunikacyjna składa się z łączy telekomunikacyjnych i radiowych.

W granicach Gminy znajduje się kilka stacji bazowych telefonii komórkowej (GSM). Zasięg działania mobilnych sieci komórkowych jest niejednorodny. Problemy z dostępnością sieci występują głównie na terenach wiejskich, zwłaszcza w zabudowie rozproszonej. Przykład zasięgu jednej z sieci komercyjnych przedstawia poniższa rycina:

Ryc. 11 Mapa zasięgu sieci telefonii komórkowej (na przykładzie jednego z operatorów)

Materiał źródłowy: Dane jednego z operatorów sieci (stan na sierpień 2023 r.).

Dostępność Internetu na terenie Gminy zapewniają podmioty zewnętrzne (operatorzy sieci). Wybrane miejscowości mogą korzystać z tzw. Internetu stacjonarnego, a dostęp do technologii ruchomych sieci telekomunikacyjnych 3G lub 4G (LTE) jest możliwy z niemal każdego miejsca w Gminie, przy czym zróżnicowana jest jakość tego dostępu.

W ramach realizacji Programu Operacyjnego „Polska Cyfrowa” rozpoczęła się rozbudowa sieci szybkiego Internetu – sieci światłowodowej. W granicach Gminy siecią objęte zostały jedynie szkoły, natomiast mieszkańcy nie mają aktualnie możliwości podpięcia do sieci²⁰.

Dzięki infrastrukturze światłowodowej mieszkańcy mogą korzystać z usług internetowych i telewizyjnych oferowanych przez ogólnopolskich i lokalnych dostawców. Infrastruktura zrealizowana została w technologii, która opiera się na kablach światłowodowych doprowadzanych bezpośrednio do domostw, gwarantujących szybkość i niezawodność usług cyfrowych.

W przyszłości alternatywą dla sieci światłowodowej mogą okazać się inne technologie, zapewniające dostępność i właściwą jakość połączeń internetowych, jak np. satelitarny system telekomunikacyjny. System satelitarny mający docelowo składać się z ok. 12 000 satelitów umieszczonych na niskiej orbicie okołoziemskiej (na wysokościach: 340 km, 550 km oraz 1150 km nad Ziemią), aktualnie jest w fazie tworzenia. Jego idea jest globalne zapewnienie dostępu do Internetu. Ponadto niewykluczone są, kolejne generacje ruchomych sieci telekomunikacyjnych (5G i więcej).

²⁰ Materiał źródłowy: Urząd Gminy w Krzynowłodze Małej.

2.5. WNIOSKI

- ! Położenie Gminy w rejonie o stosunkowo urozmaiconej rzeźbie terenu (obecność wzgórz i wałów morenowych, ozów oraz dolin rzecznych wraz z terenami powytopiskowymi).
- ! Obecność układów komunikacyjnych poziomu krajowego (droga krajowa nr 57) i regionalnego (droga wojewódzka nr 616).
- ! W dalszym ciągu niezadawalający stan techniczny niektórych odcinków dróg lokalnych i ponadlokalnych.
- ! Brak infrastruktury kolejowej.
- ! W dalszym stopniu niewystarczająco rozwinięta infrastruktura rowerowa.
- ! Niska, ogólna dostępność transportowa Gminy w ujęciu krajowym (wskaźnik WMDT).
- ! Relatywnie niska dostępność komunikacji zbiorowej (brak transportu kolejowego, brak dworca autobusowego).
- ! Znaczne oddalenie od dużych ośrodków miejskich (podróż transportem indywidualnym przekracza 1h).
- ! Niejednorodny zasięg działania mobilnych sieci komórkowych (problemy z dostępnością sieci, zwłaszcza na terenach wiejskich w zabudowie rozproszonej).
- ! Brak możliwości podłączenia mieszkańców do sieci światłowodowej.

3 LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

3.1. STAN LUDNOŚCI

3.1.1. LICZBA LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

Gminę Krzynowłoga Mała zamieszkuje ogółem ok. 3,2 tys. osób, co stanowi jedynie ok. 6,5% ludności powiatu przasnyskiego²¹. Największy odsetek zamieszkuje miejscowość Krzynowłoga Mała oraz w dalszej kolejności Kaki - Mroczi, Romany - Sebory, Świniary, Rudno Jeziorowe oraz Łanięta.

Tab. 5 Liczba ludności na terenie Gminy w 2022 roku

MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA MIESZKAŃCÓW W GMINIE	
	2022	
	OSOBY	UDZIAŁ %
Borowe - Chrzczany	37	1,07
Borowe – Gryki	26	0,75
Bystre - Chrzany	4	0,12
Bystre – Kurzyny	10	0,29
Chmieleń Wielki	91	2,62
Chmielonek	53	1,53
Cichowo	47	1,36
Czaplice – Bąki	96	2,77
Czaplice – Kurki	42	1,21
Czaplice – Miłki	2	0,06
Czazaste – Błotki	7	0,2
Gadomiec – Jebieńki	5	0,14
Gadomiec – Jędryki	48	1,39
Gadomiec – Trojany	8	0,23
Gadomiec -Wyraki	21	0,61
Goski – Wąsosze	57	1,65
Grabowo – Grądy	11	0,32
Grabowo – Padaki	11	0,32
Grabowo – Rzańce	20	0,58
Grabowo – Skorupki	22	0,63
Grabowo – Zawady	27	0,78
Grządki	24	0,70
Kaki – Mroczi	247	7,13
Kawieczyno	6	0,17
Krajewo Wielkie	71	2,05
Krajewo - Cepki	1	0,03
Krajewo – Darmopychy	23	0,66
Krajewo - Kłódki	30	0,87
Krajewo - Wierciochy	16	0,46

²¹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

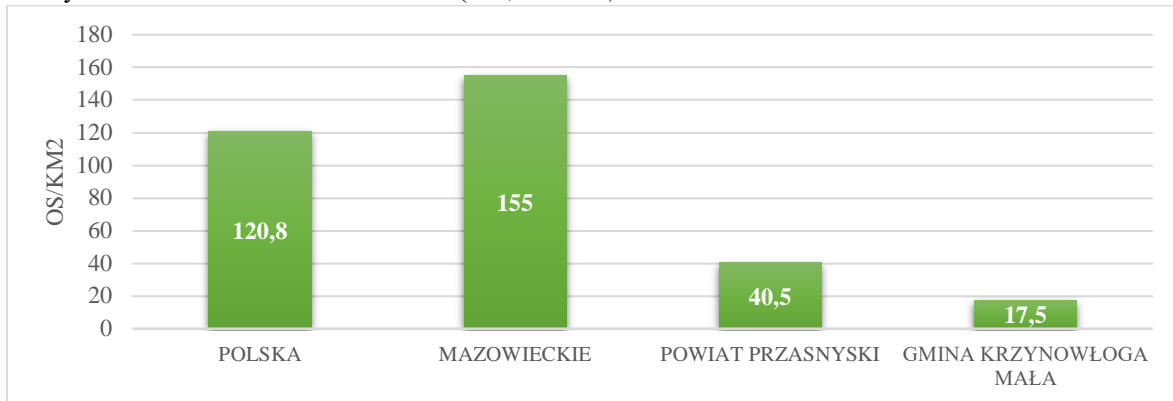
Krzynowłoga Mała	405	11,69
Łanięta	129	3,72
Łoje	48	1,39
Marianowo	83	2,4
Masiak	13	0,38
Morawy Wielkie	54	1,56
Morawy - Śliwki	2	0,06
Ostrowe – Dyle	8	0,23
Ostrowe – Kokacze	25	0,72
Ostrowe – Kopcie	13	0,38
Ostrowe – Przedbory	10	0,29
Ostrowe – Stańczyki	25	0,72
Ożumiech	75	2,16
Piastowo	59	1,70
Plewnik	36	1,04
Romany Górskie	21	0,61
Romany – Fuszki	37	1,07
Romany – Janowięta	59	1,70
Romany – Karcze	22	0,63
Romany – Sebory	154	4,44
Romany - Sędzięta	16	0,46
Romany – Zajki	3	0,09
Romany – Zalesie	26	0,75
Rudno Jeziorowe	112	3,23
Rudno Kmiece	88	0,54
Rudno – Kosiły	49	1,41
Skierkowizna	23	0,67
Ślubowo	0	0
Świniary	146	4,21
Ulatowo – Adamy	70	2,02
Ulatowo – Borzuchy	72	2,08
Ulatowo – Czerniaki	81	2,34
Ulatowo – Gać	27	0,78
Ulatowo – Janowięta	8	0,23
Ulatowo – Niwka	22	0,63
Ulatowo – Rumunek	19	0,55
Ulatowo – Zalesie	45	1,30
Ulatowo – Żyły	40	1,15
Wiktorowo	63	1,81
Wykno Borowe	8	0,23
Zalesie Świniarskie	29	0,84
Zalesie – Golanki	18	0,52

Zbrochy	24	0,69
---------	----	------

Materiał źródłowy: Urząd Gminy Krzynowłoga Mała.

Gęstość zaludnienia gminy Krzynowłoga Mała wynosi 17,5 os/km² i jest²²:

- niższa niż średnia dla powiatu przasnyskiego (40,5 os/km²),
- wyraźnie niższa niż średnia dla województwa mazowieckiego (155 os/km²),
- wyraźnie niższa niż średnia dla Polski (120,8 os/km²).

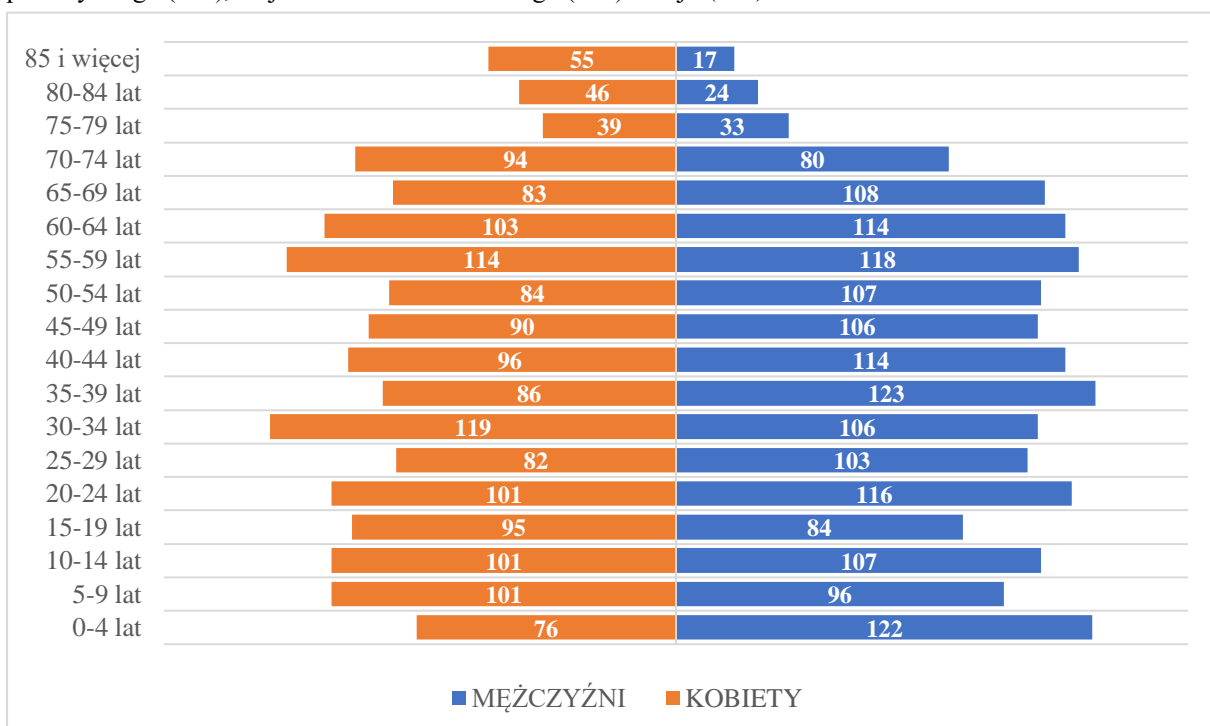

Ryc. 12 Gęstość zaludnienia Gminy na tle powiatu, województwa i kraju

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

3.1.2. STRUKTURA PŁCI

W strukturze płci gminy Krzynowłoga Mała zaznacza się przewaga mężczyzn, których liczba wynosi 1 678, w stosunku do liczby 1 565 kobiet²³. Współczynnik feminizacji (tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) wynosi zatem 93, co jest wartością wyraźnie niższą w stosunku do średniej dla całego powiatu przasnyskiego (100), województwa mazowieckiego (109) i kraju (107)²⁴.

Ryc. 13 Piramida wieku i płci w gminie Krzynowłoga Mała

Materiał źródłowy: Dane GUS - stan ludności: ludność wg grup wieku i płci, stan na 31.12.2022 r.

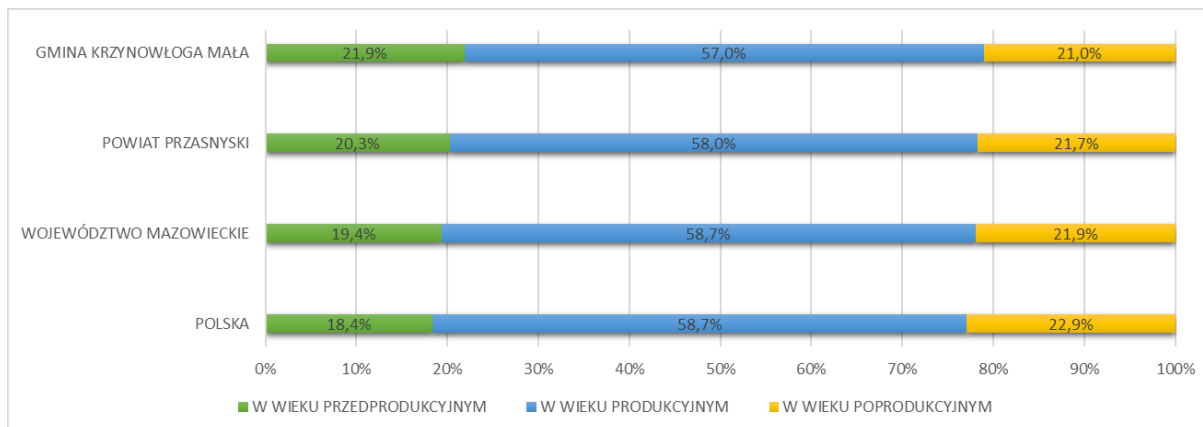
²² Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: gęstość zaludnienia, stan na 31.12.2022 r.

²³ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność wg grup wieku i płci, stan na 31.12.2022 r.

²⁴ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: współczynnik feminizacji, stan na 31.12.2022 r.

3.1.3. STRUKTURA WIEKOWA LUDNOŚCI

W podziale na ekonomiczne grupy wieku, w gminie Krzynowłoga Mała dominuje ludność w wieku produkcyjnym, która stanowi ok. 57,0% ogółu mieszkańców. Drugą grupę stanowi ludność w wieku przedprodukcyjnym, obejmująca ok. 21,9%. Najmniej liczną grupę stanowi ludność w wieku poprodukcyjnym, której udział wynosi ok. 21,0%. W porównaniu ze wskaźnikami dla Polski, województwa i powiatu, Gmina odznacza się najniższym odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym.²⁵

Ryc. 14 Udział ekonomicznych grup wieku w Gminie na tle powiatu, województwa i kraju

Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci, stan na 31.12.2022

3.2. PROCESY DEMOGRAFICZNE

3.2.1. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

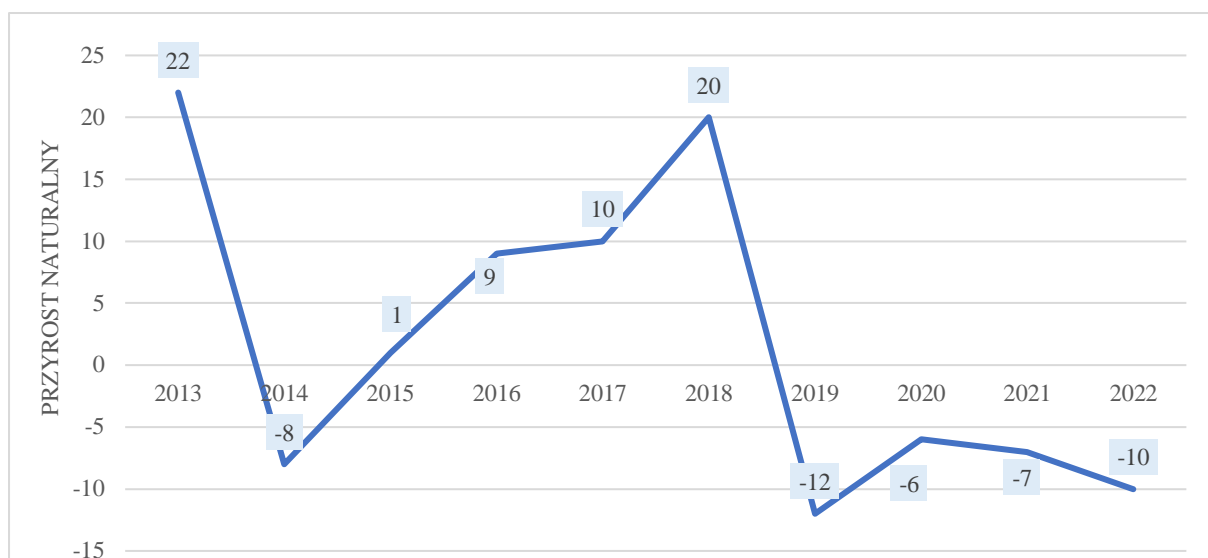
Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat wskaźnik przyrostu naturalnego osiągał zróżnicowane wartości i wahał się od -12 os. w 2019 r. do 22 os. w 2013 r. Średni przyrost naturalny na przestrzeni analizowanych lat wyniósł 1,9 os/rok, a zatem w analizowanym okresie liczba urodzeń przewyższała liczbę zgonów.

Tab. 6 Ruch naturalny ludności w Gminie w latach 2013-2022

RUCH NATURALNY WEDŁUG PŁCI											
ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2013-2022
URODZENIA ŻYWE [os.]											
Ogółem	59	39	49	39	42	48	37	37	48	30	42,8
Mężczyźni	40	18	27	11	22	32	22	22	28	17	23,9
Kobiety	19	21	22	28	20	16	15	15	20	13	18,9
ZGONY OGÓLEM [os.]											
Ogółem	37	47	48	30	32	28	49	43	55	40	40,9
Mężczyźni	18	29	27	13	18	14	22	26	28	24	21,9
Kobiety	19	18	21	17	14	14	27	17	27	16	19,0
PRZYROST NATURALNY [os.]											
Ogółem	22	-8	1	9	10	20	-12	-6	-7	-10	1,9
Mężczyźni	22	-11	0	-2	4	18	0	-4	0	-7	2,0
Kobiety	0	3	1	11	6	2	-12	-2	-7	-3	-1,0

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

²⁵ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci, stan na 31.12.2022 r.

Ryc. 15 Przyrost naturalny w Gminie w latach 2013-2022

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

3.2.2. MIGRACJE

W gminie Krzynowłoga Mała na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia obserwuje się głównie ujemne saldo migracji. Jedynie w 2021 r., saldo migracji było dodatnie, kiedy to w Gminie zameldowała się o 1 osoba więcej niż wymeldowała. Najmniej korzystnie sytuacja kształtowała się natomiast w roku 2016, wówczas wskaźnik ten wyniósł -36 os.

Średnie saldo migracji w analizowanych latach wyniosło -23,2 os./rok²⁶, natomiast łącznie w analizowanych latach 2013-2022²⁷ dokonano 222 zameldowań i 431 wymeldowań, a zatem saldo migracji wyniosło łącznie -209 os.

Tab. 7 Migracje w Gminie w latach 2013-2022

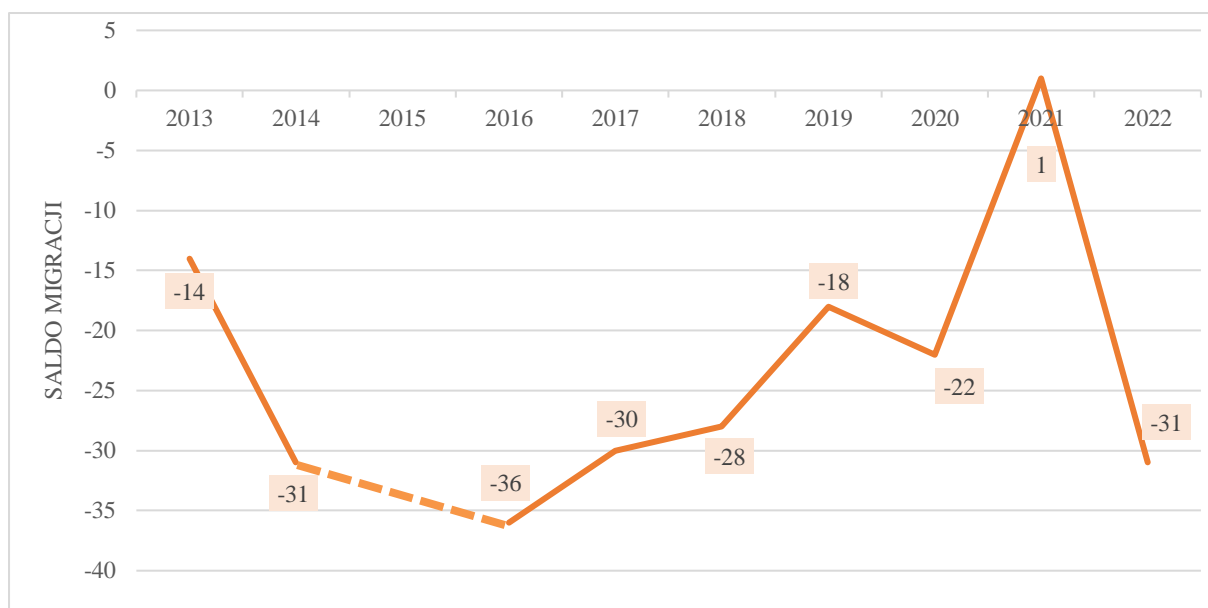
MIGRACJE WEDŁUG KIERUNKÓW											
ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2013-2022
ZAMELDOWANIA											
Ogółem	36	25	bd*	13	16	29	33	26	28	16	24,7
Z miast	16	16	9	8	13	14	15	20	15	7	13,3
Ze wsi	20	9	12	5	3	15	16	6	13	9	10,8
WYMELDOWANIA											
Ogółem	50	56	bd*	49	46	57	51	48	27	47	47,9
Do miast	19	35	41	25	30	36	34	29	17	27	29,3
Na wieś	31	21	25	24	16	21	17	19	10	20	20,4
Za granicę	0	0	bd*	0	0	-	-	-	-	-	0,0
SALDO MIGRACJI											
Ogółem	-14	-31	bd*	-36	-30	-28	-18	-22	1	-31	-23,2

*bd – brak danych, zgodnie z informacją GUS: wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe (w tym ze względu na wysoki błąd losowy próby w badaniach reprezentacyjnych, np. BAEL albo brak informacji porównywalnych).

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

²⁶ Materiał źródłowy: Dane GUS – migracje wewnętrzne i zagraniczne: migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów i kierunku (miasto, wieś), stan na 31.12.2022 r. (obliczenia bez uwzględnienia 2015 r.).

²⁷ Bez 2015 roku – brak danych.

Ryc. 16 Saldo migracji w Gminie w latach 2013-2022

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Szansą zahamowania ujemnego salda migracji może być podjęcie działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności gminy Krzynowłoga Mała jako miejsca do zamieszkania poprzez m.in. polepszenie warunków życia i promocję Gminy jako miejsca atrakcyjnego osiedleńczo, a także stymulowanie rozwoju lokalnego rynku pracy.

3.2.3. RUCH RZECZYWISTY LUDNOŚCI

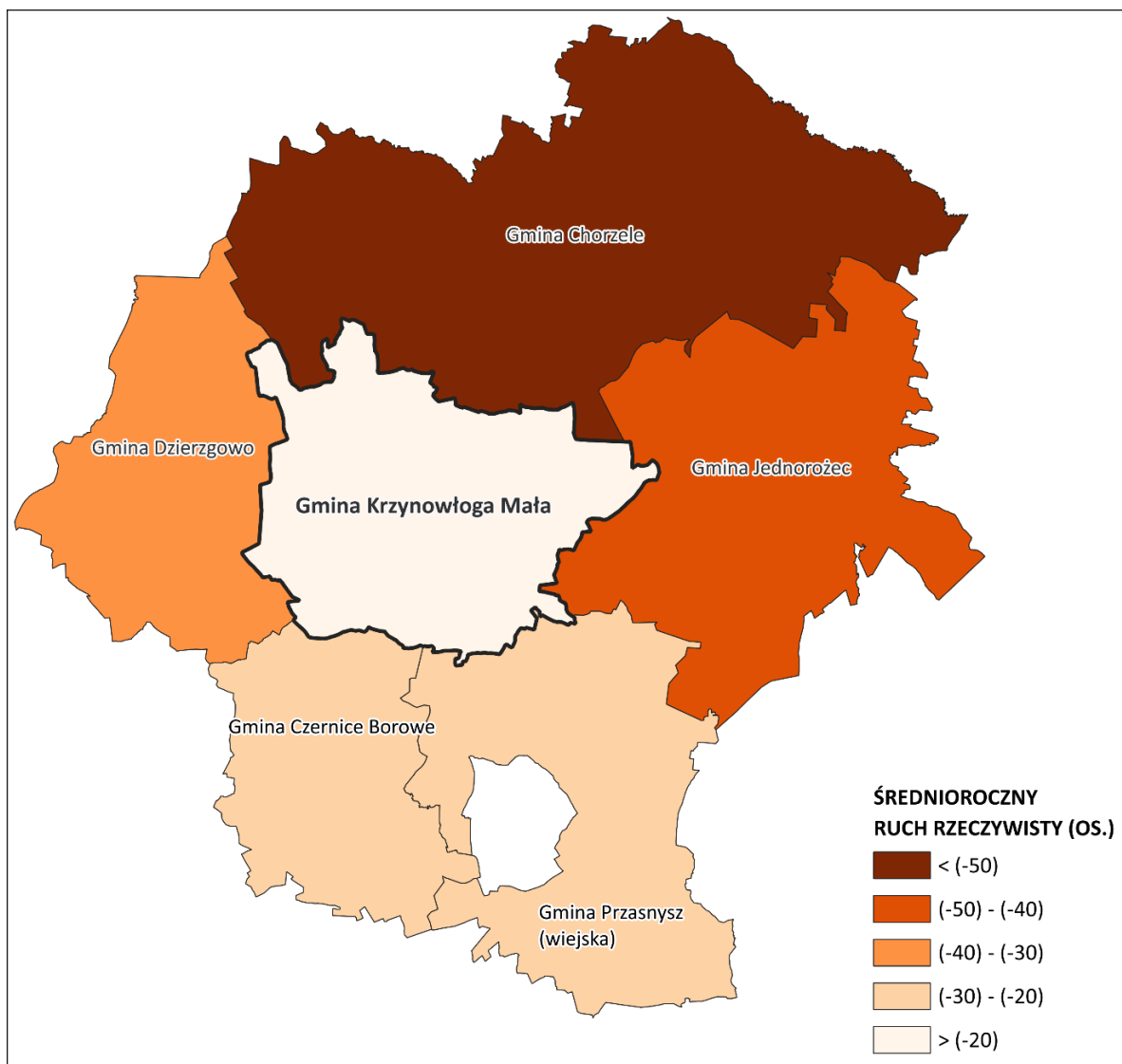
Przyrost rzeczywisty to zestawienie przyrost naturalnego z saldem migracji, za pomocą którego można zobrazować rzeczywiste zmiany liczby ludności na terenie badanej jednostki. Z analizy współczynnika przyrostu rzeczywistego gminy Krzynowłoga Mała i gmin sąsiednich, dokonanej dla okresu dziesięcioletniego (zestawienie roku 2013 z rokiem 2022) wynika, że w każdej jednostek terytorialnych zmalała liczba mieszkańców.

Tab. 8 Wskaźnik przyrostu rzeczywistego w gminie Krzynowłoga Mała oraz gminach sąsiednich w latach 2013-2022

PRZYROST RZECZYWISTY											
ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	ŚREDNIO-ROZCZNIE W LATACH 2013-2022
CZERNICE BOROWE	-25	-24	-2	-34	-3	-29	-10	-32	-55	-39	-25
CHORZELE	-90	-25	19	-33	-37	-52	-23	-87	-151	-76	-56
JEDNOROŻEC	-15	-31	-34	-64	-5	-27	-71	-77	-76	-20	-42
DZIERZGOWO	-33	-51	-5	-4	-73	-37	-49	-11	-69	-57	-39
PRZASNYSZ (WIEJSKA)	-25	1	6	-30	-5	-14	-64	-34	-37	-65	-27
KRZYNOWŁOGA MAŁA	8	-39	1	-27	-20	-8	-30	-28	-6	-41	-19

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Ubytek ludności w gminie Krzynowłoga Mała średnio w analizowanych latach wyniósł -19 os., co w porównaniu do gmin ościennych było najkorzystniejszym wynikiem. Najmniej korzystnie sytuacja kształtowała się natomiast w gminie Chorzele, gdzie średnioroczny spadek liczby ludności wyniósł 56 os.

Ryc. 17 Ruch rzeczywisty w gminie Krzynowłoga Mała i w gminach sąsiednich w latach 2013-2022

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

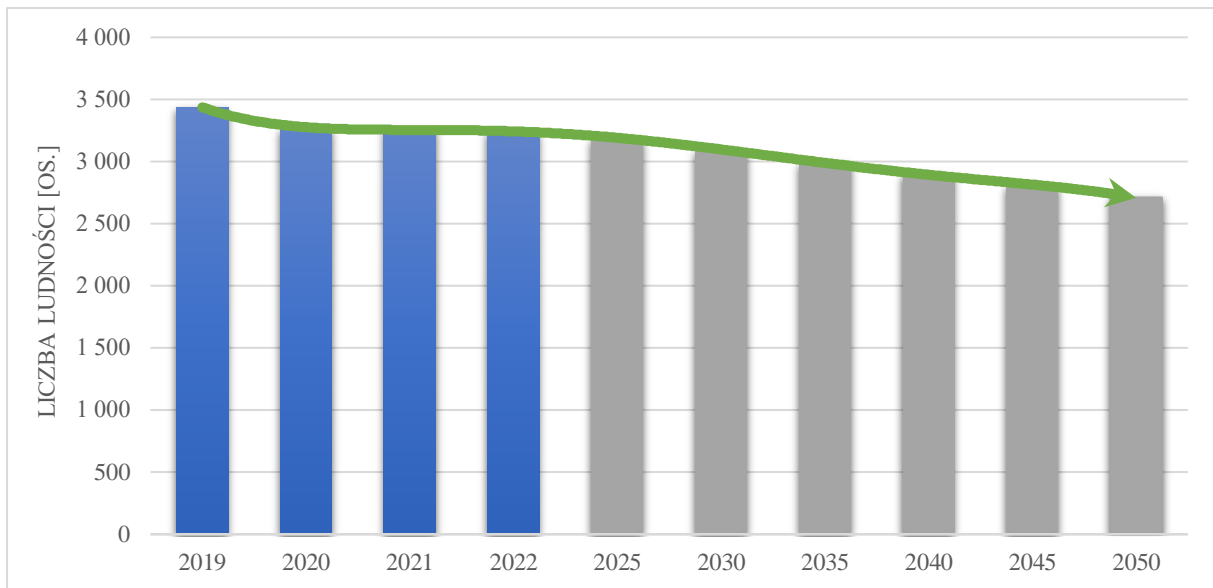
3.3. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Zaistniałe w Polsce i Unii Europejskiej procesy ludnościowe określane są mianem „drugiego przejścia demograficznego” i charakteryzują się m.in. spadkiem liczby urodzeń i zgonów, przesuwaniami średniego wieku rodzenia i tworzenia związków, wzrostem liczby rozwodów oraz niską płodnością²⁸. Wyzwaniem strategicznym kraju i UE jest stworzenie warunków, które sprzyjać będą zahamowaniu procesów depopulacji.

Prognoza demograficzna – wariant dalszego spadku zaludnienia

Na podstawie zmian demograficznych zachodzących w gminie Krzynowłoga Mała na przestrzeni ostatnich lat, zaobserwowano spadek liczby ludności średnio o ok. 19 os./rok. Zakładając dalszy rozwój obecnej sytuacji, liczba ludności w 2050 r. będzie wynosić ok. 2,7 tys. osób.

²⁸ Materiał źródłowy: Prognoza ludności na lata 2014-2050, 2014, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.

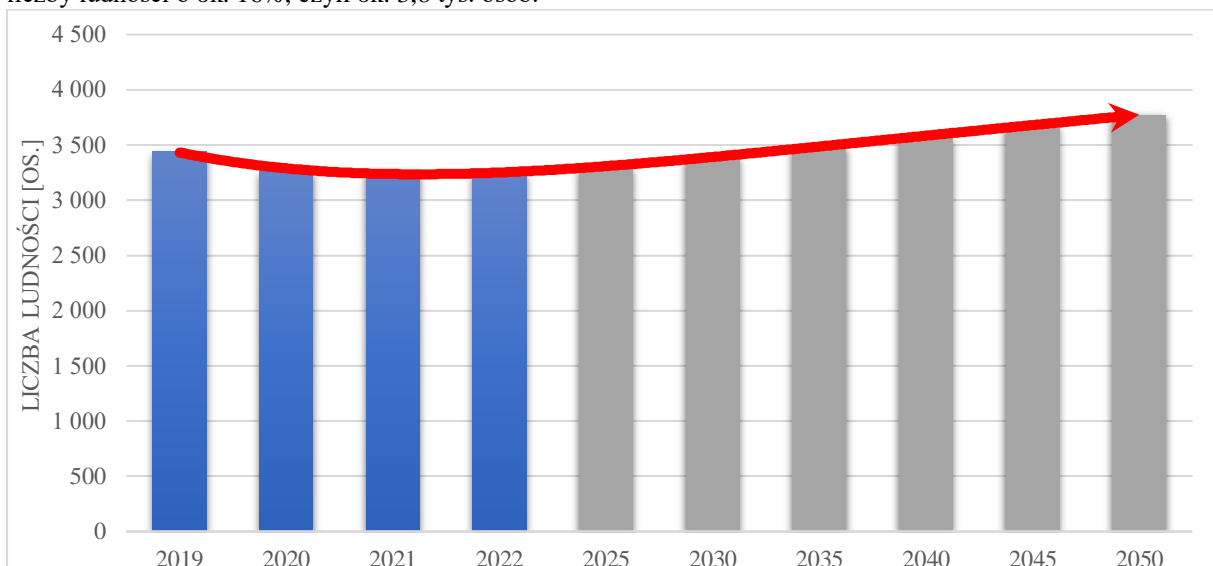
Ryc. 18 Prognoza demograficzna Gminy w perspektywie do 2050 roku – wariant dalszego spadku zaludnienia
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Prognoza demograficzna – wariant wzrostu zaludnienia

Na terenie Gminy możliwe jest jednakowoż zaistnienie optymistycznego wariantu demograficznego, tj. wzrostu liczby ludności. Zjawisko mogłoby zaistnieć w wyniku skumulowania następujących czynników, np.:

- zakładanie rodzin przez roczniki „bumu” demograficznego lat 80-tych i początku lat 90-tych (polityka prorodzinna rządu i samorządu);
- wzrost zamożności Gminy i społeczeństwa;
- wydłużanie średniej długości życia;
- zainteresowanie osadnictwem na terenach wiejskich, w oddaleniu od dużych aglomeracji;
- liczne inwestycje w gminną infrastrukturę techniczną, komunikacyjną, społeczną i rekreacyjną;
- ruchy migracyjne ludności (również zagranicznej).

Biorąc pod uwagę powyższe, można założyć szacunkowo że liczba mieszkańców w Gminie będzie wzrastać np. o ok. 19 osób średniorocznie w perspektywie do 2050 r., co w całym okresie przełoży się na wzrost liczby ludności o ok. 16%, czyli ok. 3,8 tys. osób.

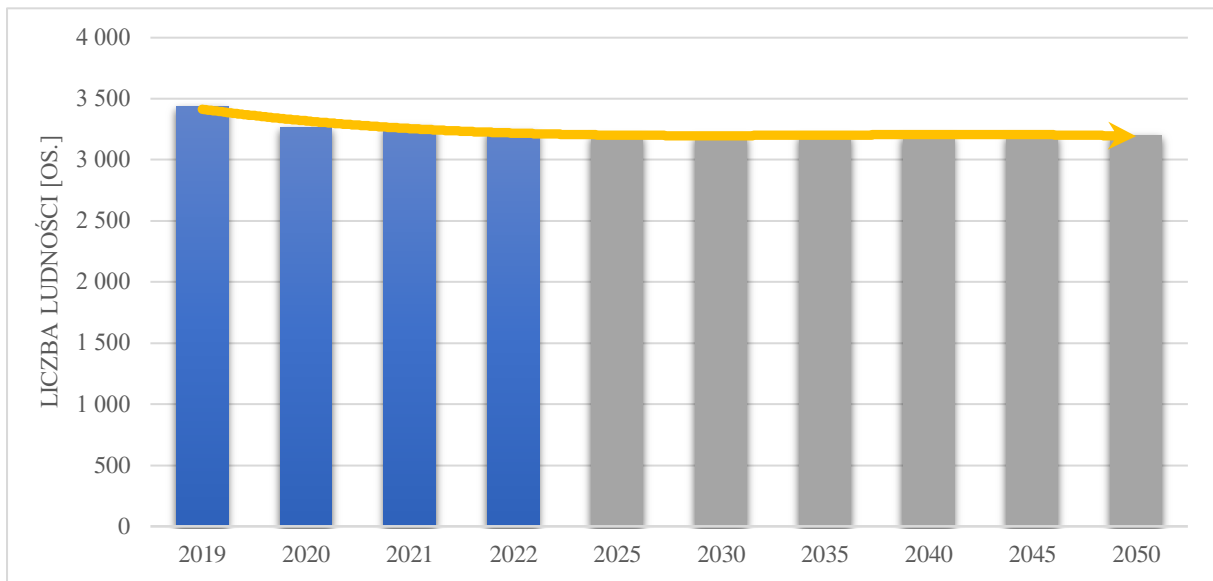

Ryc. 19 Prognoza demograficzna Gminy w perspektywie do 2050 roku – wariant wzrostu zaludnienia
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Prognoza demograficzna – wariant utrzymania stanu zaludnienia

W perspektywie wieloletniej możliwy jest również wariant, gdzie liczba ludności utrzyma się na zbliżonym poziomie do obecnego. Warunkiem jego wystąpienia byłoby osiągnięcie zbliżonych wartości przyrostu

naturalnego i salda migracji lub zaistnienie efektu równoważenia jednego z procesów demograficznych, tym drugim (np. ubytek liczby ludności wskutek emigracji, niwelowany poprzez zbliżoną wartość przyrostu naturalnego). Wówczas liczba mieszkańców utrzymałaby się na poziomie ok. 3,2 tys. osób.

Ryc. 20 Prognoza demograficzna Gminy w perspektywie do 2050 roku – wariant utrzymania się sytuacji demograficznej

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Prognoza demograficzna – podsumowanie

Przewidywanie zmian w liczbie ludności zawsze obarczone jest dużą niepewnością i zależne jest od postępujących procesów globalizacyjnych oraz stale zmieniających się postaw światopoglądowych ludności. Szacowanie zaludnienia nabiera szczególnej trudności w kontekście wydarzeń w naszej części Europy (konfliktu militarnego na Ukrainie). Sytuacja z jaką mamy do czynienia od lutego 2022 r. pokazuje, jak dynamiczne mogą być zmiany zachodzące w Polsce i na świecie, w tym zmiany demograficzne.

W związku z powyższymi, celem strategicznego rozwoju gminy Krzynowłoga Mała powinno być przede wszystkim zapewnienie warunków w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym do podnoszenia atrakcyjności Gminy jako miejsca do życia i prowadzenia aktywności gospodarczej, co powinno przełożyć się na sukcesywny wzrost liczby ludności.

3.4. WNIOSKI

- ! Mało korzystna struktura demograficzna. Najniższy udział ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu, województwa i kraju.
- ! Dodatni średni przyrost naturalny na przestrzeni ostatnich kilku lat.
- ! W większości ujemne saldo migracji.
- ! Stały, sukcesywny spadek liczby ludności.
- ! Najniższe tempo ubytku ludności w stosunku do wszystkich gmin ościennych.

4 ROLNICTWO, GOSPODARKA I RYNEK PRACY

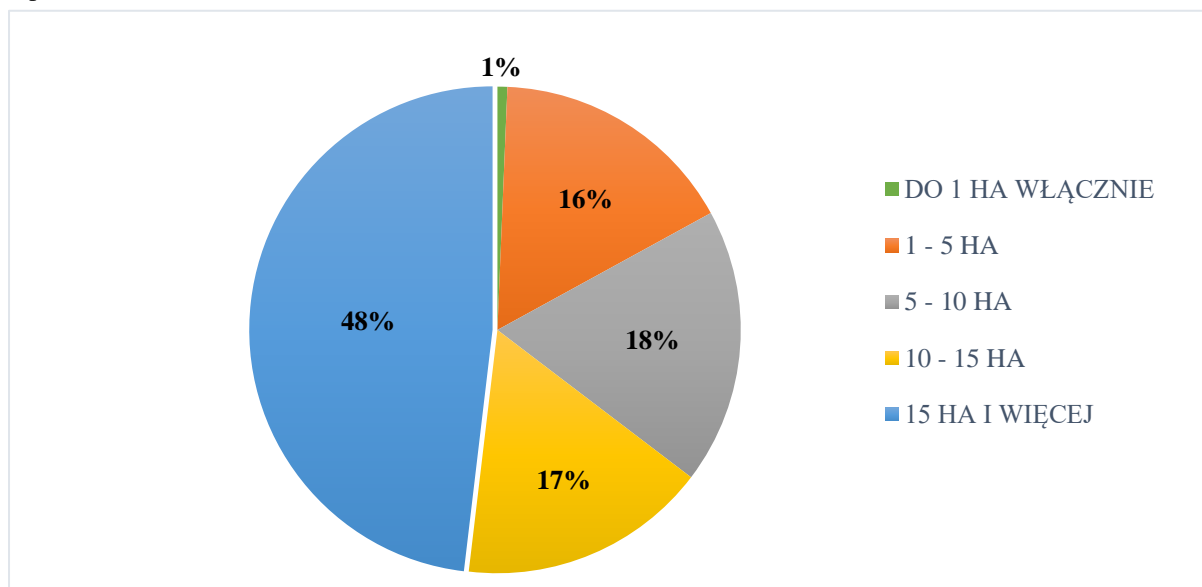
4.1. ROLNICTWO

Rolnictwo stanowi jedno z głównych aktywności i źródeł utrzymania lokalnej ludności. Przestrzenie rolnicze przeważają w strukturze użytkowania terenu gminy Krzynowłoga Mała, stanowiąc ok. 64% jej całkowitej powierzchni tj. ok. 11,8 tys. ha, z czego: grunty orne obejmują ok. 7,1 tys. ha, pastwiska trwałe ok. 2,4 tys. ha, natomiast łąki trwałe ok. 1,9 tys. ha²⁹.

Głównym kierunkiem produkcji rolnej jest produkcja roślinna poprzez uprawy zbożowe, determinowane warunkami środowiska naturalnego oraz strukturą użytkowania gruntów (przeważający udział gruntów ornych). W produkcji zwierzęcej przeważa natomiast hodowla bydła i trzody chlewnej. Rolniczą przestrzeń produkcyjną tworzą przede wszystkim gleby oznaczające się słabymi oraz najniższymi wartościami dla produkcji rolniczej.

Na podstawie danych PSR 2020 w gminie Krzynowłoga Mała znajduje się 611 gospodarstw rolnych, z czego 610 szt. to gospodarstwa indywidualne, a ich ogólna powierzchnia wynosi ok. 14,0 tys. ha. W gospodarstwach rolnych pracują 1 204 osoby, w tym 743 mężczyzn i 461 kobiet. Ponadto na terenie Gminy 558 gospodarstw prowadzi sprzedaż własnych produktów rolnych (ok. 91%).

W strukturze gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych dominujący udział mają gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej. Zbliżony odsetek gospodarstw ma powierzchnię w przedziale 1-5 ha, 5-10 ha oraz 10-15 ha, natomiast znikoma jest liczba gospodarstw o powierzchni do 1 ha.³⁰

Ryc. 21 Udział gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020 – dane wg siedziby gospodarstwa.

Na przestrzeni lat 2010-2020 zaobserwowano niewielki spadek znaczenia rolnictwa w Gminie. Liczba gospodarstw rolnych w ciągu analizowanych lat spadła o 47 sztuk, a równoznacznie z tym spadła powierzchnia gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych o ok. 287 ha. Zaobserwowano również wyraźny spadek gospodarstw o powierzchni do 1 ha, przy jednoczesnym wzroście średniej wielkości gospodarstwa. Różnice zauważalne są również w pogłowiu zwierząt gospodarczych.

Szczegółowe wartości dotyczące gospodarki rolnej na terenie Gminy przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 9 Gospodarka rolna na terenie Gminy - porównanie 2020 r. z 2010 r.

WARTOŚĆ		MIARA	2010	2020
GOSPODARSTWA ROLNE		szt.	658	611
GOSPODARSTWA DOMOWE	Z DOCHODEM Z DZIAŁNOŚCI ROLNICZEJ	szt.	638	610

²⁹ Materiał źródłowy: Dane GUS, powierzchnia geodezyjna kraju według kierunków wykorzystania, stan na 31.12.2015 r.

³⁰ Materiał źródłowy: Powszechny Spis Rolny 2020 – dane wg siedziby gospodarstwa.

	Z DOCHODEM Z POZAROLNICZEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	szt.	62	44
POWIERZCHNIA GOSPODARSTW ROLNYCH WG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH		ha	14 254,79	13 967,41
GOSPODARSTWA ROLNE WG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH	DO 1 HA WŁĄCZNIE	szt.	38	4
	1 - 5 HA	szt.	83	100
	5 - 10 HA	szt.	118	112
	10 - 15 HA	szt.	112	101
	15 HA I WIĘCEJ	szt.	307	294
POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH	BYDŁO OGÓŁEM	szt.	10 881	13 507
	TRZODA CHLEWNA	szt.	11 477	11 577
	DRÓB OGÓŁEM	szt.	4 989	3 855
POWIERZCHNIA ZASIEWÓW UPRAW		ha	6 464,49	6 500,60
GOSPODARSTWA STOSUJĄCE NAWOŻENIE		szt.	570	543
CIĄGNIKI W GOSPODARSTWACH ROLNYCH		szt.	1 005	1 041
ŚREDNIA WIELKOŚĆ GOSPODARSTWA ROLNEGO	GRUNTY OGÓŁEM	ha	21,66	22,86
	UŻYTKI ROLNE OGÓŁEM	ha	16,59	17,90

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, 2010 – dane wg siedziby gospodarstwa.

4.2. PODMIOTY GOSPODARCZE

4.2.1. LICZEBNOŚĆ

Za podmiot gospodarczy uznaje się podmiot prowadzący działalność gospodarczą opartą na tzw. wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, czyli zgłoszeniu rodzaju prowadzonej działalności, miejsca jej prowadzenia i danych osoby prowadzącej w urzędzie gminy. Może nim być osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, utworzona zgodnie z przepisami prawa, jeżeli jej przedmiot działania obejmuje prowadzenie działalności gospodarczej.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia liczba podmiotów gospodarczych utrzymywała się na zbliżonym poziomie (brak tendencji wzrostowej). W 2013 r. funkcjonowały 243 podmioty, w 2017 r. ich liczba spadła do 230, natomiast w 2022 r. osiągnęła poziom 237. Wyraźnie przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (204 w 2022 r., tj. ok. 86% wszystkich podmiotów gospodarczych w Gminie).

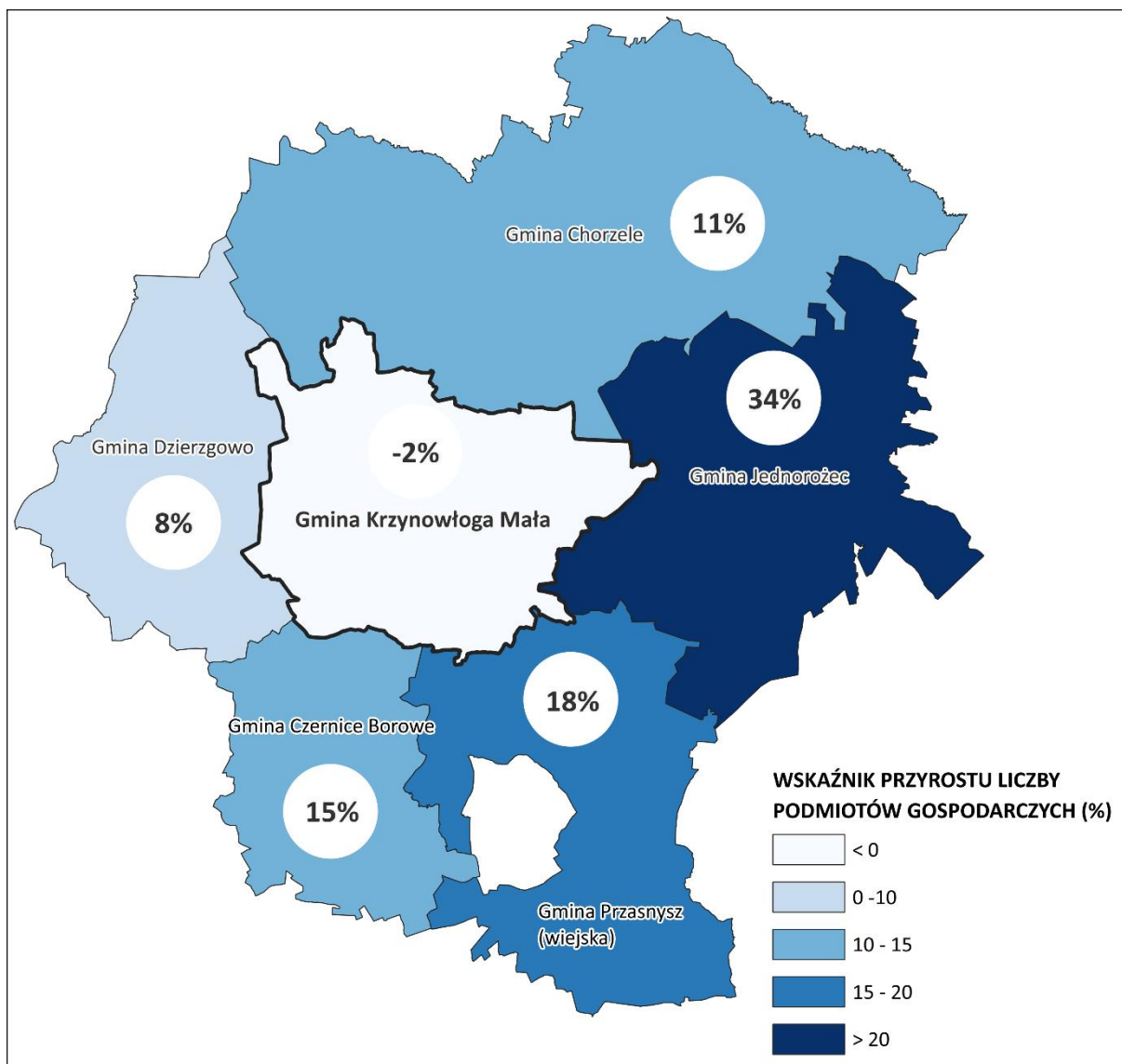
Tab. 10 Podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie Gminy w latach 2013-2022

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sektor publiczny	233	239	235	225	218	214	212	220	232	224
Sektor prywatny	10	9	9	10	8	8	8	8	8	8
w tym: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	213	217	213	204	196	193	191	198	210	204
Ogółem podmioty gospodarcze	243	248	247	239	230	226	224	233	245	237

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Analizując wzrost liczby podmiotów gospodarczych w gminach sąsiednich (zestawienie roku 2013 z rokiem 2022) można zauważyć, iż w gminie Krzynowłoga Mała sytuacja kształtowała się zdecydowanie najmniej korzystnie. Na przestrzeni omawianego okresu zanotowano bowiem nieznaczny spadek liczby podmiotów gospodarczych (o ok. 2%). Jednocześnie zdecydowanie największy wzrost poziomu przedsiębiorczości miał miejsce w gminie Jednorożec.

Należy przy tym mieć na względzie, że analizowane zjawisko dotyczy nie tyle samego poziomu przedsiębiorczości w gminach, co jego wzrostu na przestrzeni lat, którego wielkość jest wprost zależna od sytuacji wyjściowej roku bazowego).

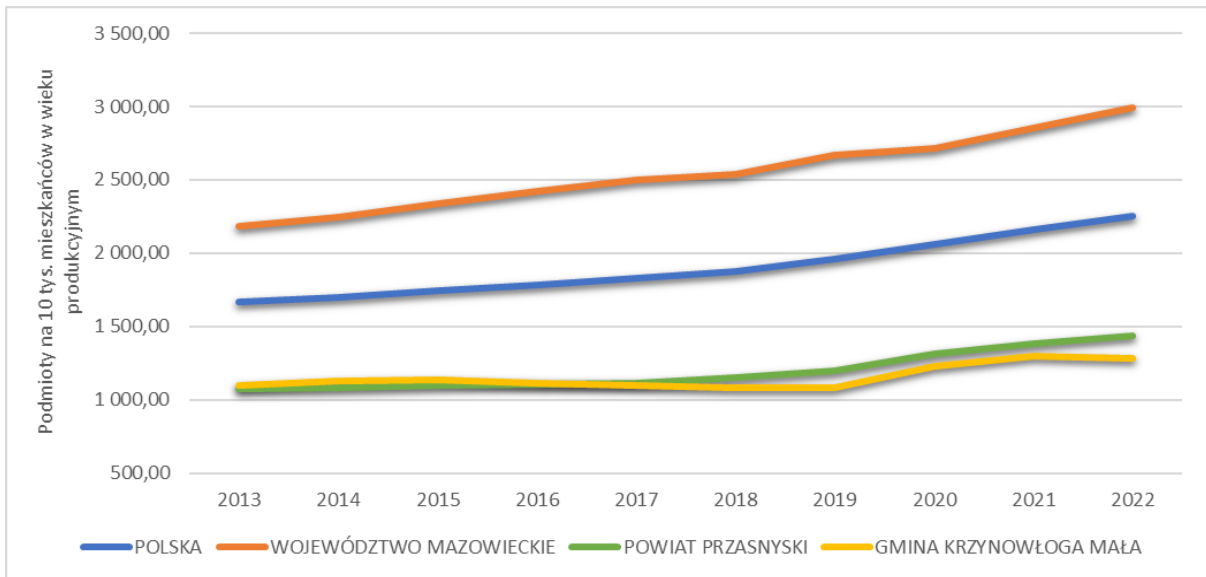
Ryc. 22 Procentowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Krzynowłoga Mała i w gminach sąsiednich w latach 2013-2022

Material źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Bazując na wartościach wskaźnikowych (przeliczając liczbę podmiotów gospodarczych na 10 tys. osób w wieku produkcyjnym), można dokonać analizy porównawczej zjawiska z jednostkami administracyjnymi poszczególnych poziomów terytorialnych. Dane za 2022 r. wskazują, że na terenie gminy Krzynowłoga Mała funkcjonuje 1281,1 podmiotów gospodarczych w przeliczeniu 10 tys. os. w wieku produkcyjnym, podczas gdy średnio w:

- kraju jest to 2 253,1 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym;
- województwie mazowieckim jest to 2 993,8 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym;
- powiecie przasnyskim jest to 1432,7 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym.

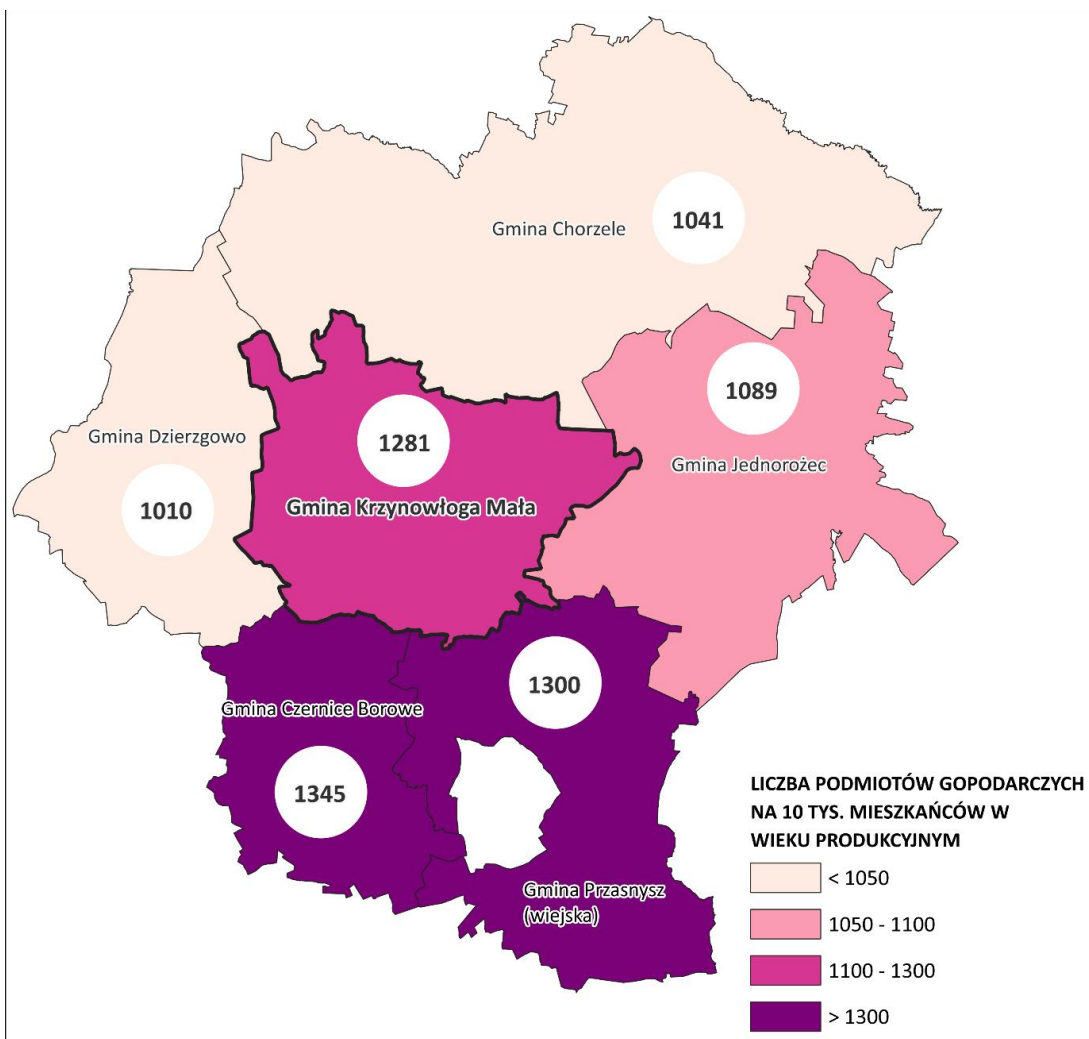
Należy zatem uznać, że poziom przedsiębiorczości w Gminie jest zauważalnie niższy od średniej dla województwa i kraju, jednak istotne jest to, że na przestrzeni lat 2013-2017 był on zbliżony do poziomu powiatu, natomiast od 2018 roku wskaźnik w powiecie nieznacznie przewyższa wartość dla Gminy.

Ryc. 23 Podmioty gospodarcze w przeliczeniu 10 tys. osób w wieku produkcyjnym w Gminie na tle powiatu, województwa i kraju w latach 2012-2022

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Analizując opisywany wskaźnik w odniesieniu do gmin ościennych (dane za 2022 r.), uwidacznia się poziom przedsiębiorczości w poszczególnych jednostkach.

Ryc. 24 Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. os. w wieku produkcyjnym w gminie Krzynowłoga Mała i w gminach sąsiednich w 2022 r.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując liczbę podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym na tle gmin ościennych wynika, iż gmina Krzynowłoga plasuje się na trzecim miejscu, ustępując jedynie gminie wiejskiej Przasnysz oraz Czernice Borowe. W niniejszym zestawieniu najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w gminie Chorzele.

4.2.2. WIELKOŚĆ

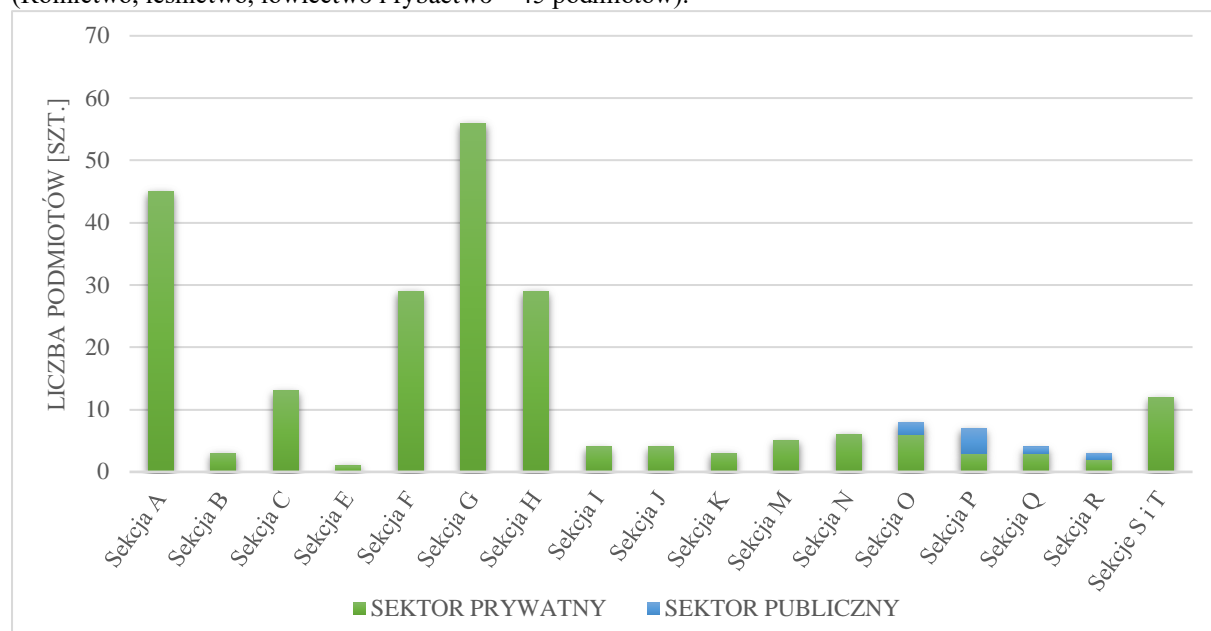
Pośród funkcjonujących 237 podmiotów gospodarczych, aż 229 stanowiły podmioty zatrudniające 0-9 os. Ponadto funkcjonuje tutaj 7 podmiotów zatrudniających 10-49 os. oraz 1 podmiot zatrudniający 50-249 os.

W związku z powyższym na terenie Gminy zdecydowanie dominują zakłady z rodzaju mikroprzedsiębiorstw, natomiast udział małych i średnich przedsiębiorstw jest znikomy. Ponadto nie występują tutaj duże przedsiębiorstwa.³¹

4.2.3. RODZAJ

W sektorze publicznym zarejestrowanych jest łącznie 8 podmiotów gospodarczych, które dotyczą: sektora edukacji (4), administracji publicznej i obrony narodowej oraz obowiązkowych zabezpieczeń społecznych (2), opieki zdrowotnej i opieki społecznej (1), a także działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (1).

Sektor prywatny charakteryzuje się natomiast wysoką liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 56 podmiotów) oraz w sekcji A (Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 45 podmiotów).

Ryc. 25 Podmioty gospodarcze wg sekcji działów PKD 2007 zarejestrowane na terenie Gminy w 2022 roku

Objaśnienia:

- Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
- Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie
- Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe
- Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
- Sekcja F – Budownictwo
- Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
- Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa
- Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
- Sekcja J – Informacja i komunikacja
- Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
- Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
- Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
- Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
- Sekcja P – Edukacja

³¹ Mikroprzedsiębiorstwa – zatrudniają do 9 pracowników, osiągają roczny obrót nieprzekraczający 2 milionów euro lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie przekroczyły równowartości tej kwoty;

- Małe przedsiębiorstwa – zatrudniają od 10 do 49 pracowników, a roczny obrót lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie przekraczają równowartości 10 milionów euro;

- Średnie przedsiębiorstwa – zatrudniają od 50 do 249 pracowników, natomiast roczne obroty nie przekraczają równowartości 50 milionów euro, sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie mogą przekroczyć równowartości 43 milionów euro;

- Duże przedsiębiorstwa – pozostałe przedsiębiorstwa, które przekraczają limity dla wyżej wymienionych firm.

Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
 Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
 Sekcja S – Pozostała działalność usługowa
 Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
 Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

- Do najważniejszych przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie Gminy zalicza się:³²
- tartak w miejscowości Chmielę Wielki;
 - zakład remontu maszyn rolniczych ‘Stal-Spaw Zakrzewski w Krzynowłodze Małej;
 - zakład handlu materiałami budowlanymi i nawozami TRANS-BOR w Krzynowłodze Małej;
 - kopalnie kruszyw naturalnych (żwirownie);
 - hotel Sebory w miejscowości Romany-Sebory;
 - Zajazd Sebory w miejscowości Romany-Sebory;
 - Stacja paliw w miejscowości Krzynowłoga Mała;
 - Firma GUTBRUK roboty ziemne, budowlane, sanitarne i brukarskie w miejscowości Kaki-Mrocзки;
 - Firma FHU ‘Damian’ artykuły rolnicze w miejscowości Krzynowłoga Mała;
 - Przedsiębiorstwo przetwórstwa drzewnego ‘JARKO’ w miejscowości Świniary;
 - Firma ‘An-Jar’ usługi handlowe, skup i sprzedaż bydła w miejscowości Wiktorowo;
 - Sklep spożywczo-przemysłowy, usługi kurierskie i pocztowe w miejscowości Krzynowłoga Mała.

4.3. RYNEK PRACY

4.3.1. PRACUJĄCY

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała liczba pracujących wynosi 283 os., z czego większość stanowią kobiety – 152, wobec 131 mężczyzn. Obserwowana jest tendencja wzrostowa pracujących ogółem, a także w podziale na płeć.

Tab. 11 Struktura osób pracujących na terenie Gminy w latach 2012-2021

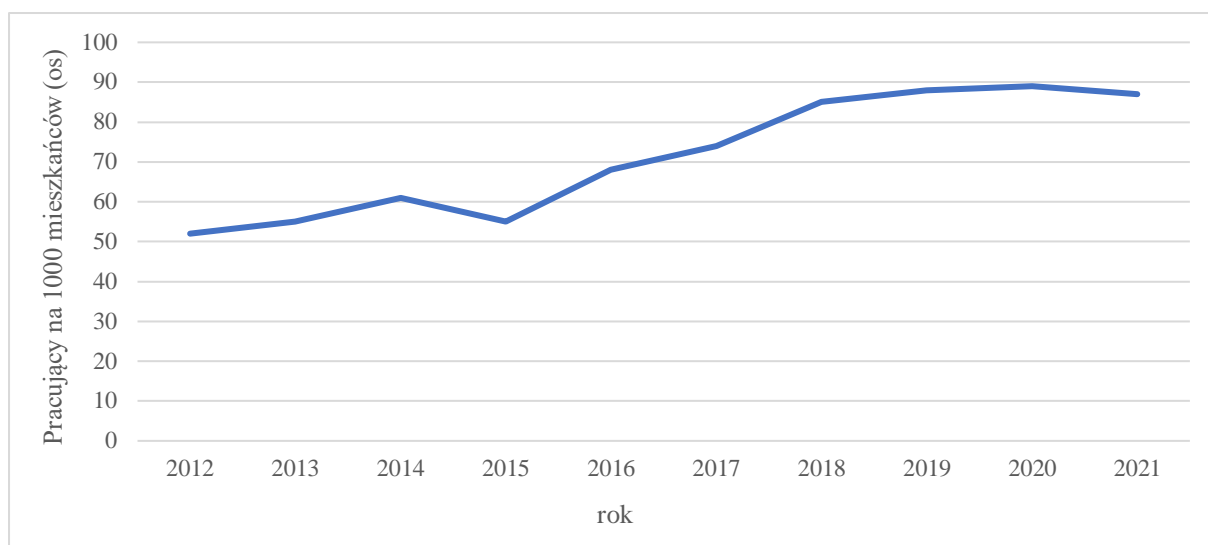
PLEĆ/ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mężczyźni	76	74	81	76	97	112	130	134	125	131
Kobiety	111	125	136	118	142	146	165	168	166	152
Ogółem	187	199	217	194	239	258	295	302	291	283

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r. (brak nowszych danych).

Jednocześnie wzrasta wskaźnik liczby osób pracujących przypadających na 1000 mieszkańców. W 2012 r. było to 52 os./1000 mieszk., podczas gdy w 2021 r. wartość ta wzrosła już do poziomu 87 os./1000 mieszk.

Średnia liczba osób pracujących przypadających na 1000 mieszkańców jest zauważalnie niższa w stosunku od średniej dla powiatu przasnyskiego (162 os.), województwa mazowieckiego (318 os.) oraz Kraju (259 os.).

³² Materiał źródłowy: Urząd Gminy Krzynowłoga Mała.

Ryc. 26 Pracujący na 1000 mieszkańców w Gminie w latach 2012-2021

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r. (brak nowszych danych).

4.3.2. BEZROBOCIE

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Krzynowłoga Mała wynosi 5,1%, przy czym bezrobocie wśród mężczyzn wynosi 4,0%, natomiast wśród kobiet 6,5%. W 2022 r. zarejestrowanych bezrobotnych było w sumie 95 os., z czego 53 os. stanowiły kobiety, wobec 42 mężczyzn³³.

Tab. 12 Liczba bezrobotnych na terenie Gminy w latach 2013-2022

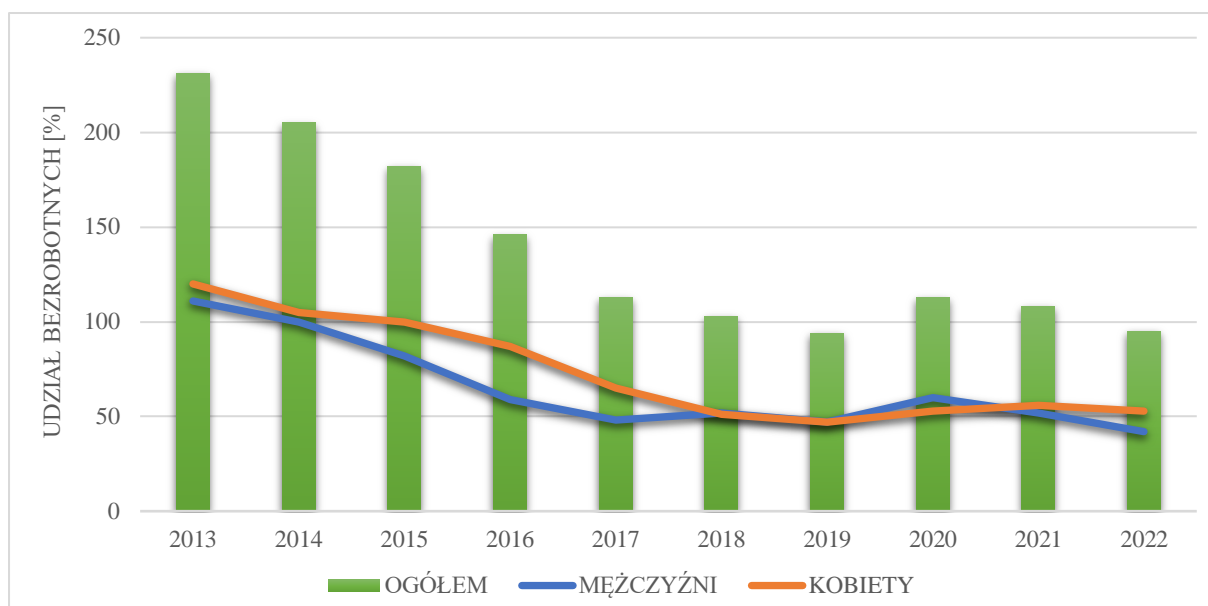
PLEĆ/ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mężczyźni	111	100	82	59	48	52	47	60	52	42
Kobiety	120	105	100	87	65	51	47	53	56	53
Ogółem	231	205	182	146	113	103	94	113	108	95

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia obserwuje się wyraźny spadek bezrobocia w gminie Krzynowłoga Mała. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła w okresie 2013-2022 o 136 osób, czyli o ok. 59%. W strukturze zarejestrowanych bezrobotnych nieznacznie dominują kobiety, średnio 53% w stosunku do 47% mężczyzn na przestrzeni lat. Najwyższą liczbę bezrobotnych zarejestrowano w 2013 r. – 231 osób, zaś najniższą w 2019 r. – 94 osoby³⁴.

³³ Materiał źródłowy: Dane GUS – rynek pracy: bezrobocie rejestrowane: bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci, stan na 31.12.2022 r.

³⁴ Materiał źródłowy: Dane GUS – rynek pracy: bezrobocie rejestrowane: bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci, stan na 31.12.2022 r.

Ryc. 27 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie w latach 2013-2022
 Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Do nieznacznego wzrostu wskaźnika bezrobocia w 2020 r. mogła przyczynić się pandemia COVID-19, która spowodowała załamanie gospodarcze i trudną sytuację na rynku. Sytuacja pandemiczna jaka wówczas miała miejsce była niezależna od działań wewnętrznych w Gminie.

4.4. TERENY INWESTYCYJNE

Gmina Krzynowłoga Mała nie posiada kompleksowo uzbrojonych terenów inwestycyjnych.

4.5. WNIOSKI

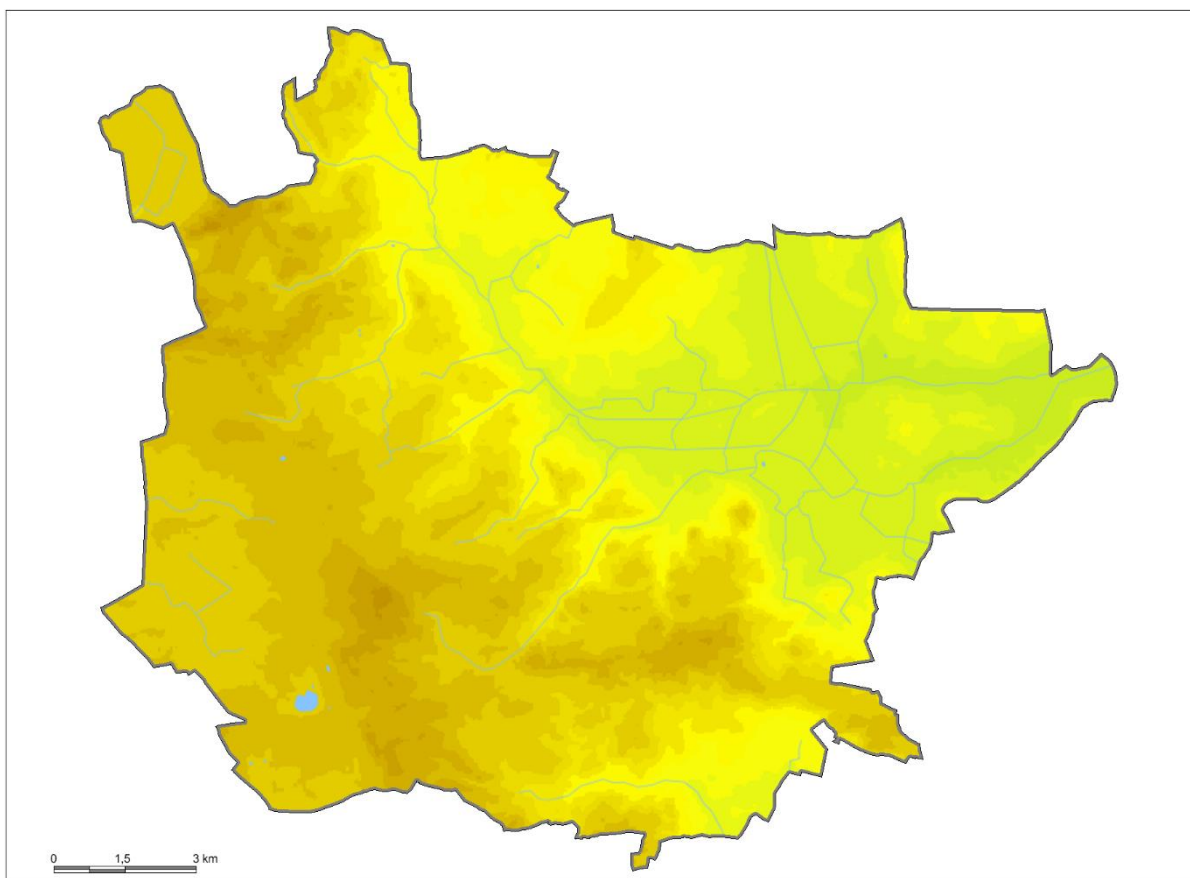
- ! Korzystne warunki rozwoju zwierzęcej gospodarki rolnej.
- ! Niskiej klasy gleby gruntów ornych, a tym samym utrudniona produkcja roślinna.
- ! Relatywnie niski w stosunku do gmin ościennych poziom przedsiębiorczości.
- ! W dalszym stopniu niższy od średniej w powiecie, województwie i kraju poziom przedsiębiorczości.
- ! Znikoma liczba małych i średnich przedsiębiorstw oraz brak dużego zakładu pracy.
- ! Malejący poziom bezrobocia, wzrost aktywności gospodarczej i wzrost zatrudnienia w ciągu ostatnich lat.
- ! W dalszym stopniu zbyt niski wskaźnik zatrudnienia.
- ! Brak kompleksowej oferty inwestycyjnej dla przedsiębiorców.

5 ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA

5.1. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE

5.1.1. UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Rzeźba terenu na obszarze gminy Krzynowłoga Mała posiada stosunkowo zróżnicowane cechy, czego przejawem są liczne rodzaje form geomorfologicznych. Ukształtowana została głównie w wyniku procesów glacialnych i fluwioglacialnych w czasie zlodowacenia środkowopolskiego, a także w trakcie późniejszych procesów, zachodzących w holocenie. Większość form rzeźby powierzchni terenu Gminy została wypłaszczona w skutek działania procesów denudacyjnych przez co wyrazność poszczególnych form i granice między nimi zostały zatarte.

Ryc. 28 Ukształtowanie powierzchni terenu gminy Krzynowłoga Mała

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie Numerycznego Modelu Terenu z zasobów Informatycznego Systemu Osłony Kraju.

W ujęciu generalnym, gmina Krzynowłoga Mała odznacza się lekko falistą powierzchnią. Wysokości bezwzględne osiągają maksymalnie ok. 195 m n.p.m. w północno-zachodnim fragmencie Gminy, a minimalne ok. 115 m n.p.m. w części wschodniej Gminy. Deniwelacje terenu to maksymalnie kilkadziesiąt metrów. Spadki terenowe tylko miejscami przekraczają 10°, przy czym na terenie Gminy nie sklasyfikowano rejonów predysponowanych o wystąpienia ruchów masowych.

W związku z powyższym należy uznać, iż rzeźba terenu nie stwarza w większości istotnych ograniczeń dla wdrażania procesów rozwojowych, a jednocześnie nie stanowi znaczącego potencjału prorozwojowego.

5.1.2. LITOSFERA I GLEBY

W przypowierzchniowej budowie geologicznej gminy Krzynowłoga Mała występują utwory czwartorzędowe plejstocenijskie i holocenijskie. Obszar Gminy objęty był w całości zlodowaczeniami (w kolejności chronologicznej): północno-wschodniopolskim (inaczej: podlaskim), południowopolskim oraz środkowopolskim. Ostatnie ze zlodowaceń polskich – zlodowacenie północnopolskie (bałtyckie), nie obejmowało

swym zasięgiem obszaru Gminy (maksymalny zasięg czoła lądolodu znajdował się ok. 15-20 km na północ od granicy Gminy).

W przypowierzchniowej budowie geologicznej gminy Krzynowłoga Mała występują głównie:

- utwory piaszczyste (piaski luźne, słabogliniaste, gliniaste lekkie i mocne, piaski gliniaste lekkie i mocne pylaste w mniejszym stopniu piaski słabogliniaste pylaste i piaski luźne pylaste) – naniesione w trakcie zlodowacenia środkowopolskiego, w wyniku działalności wód roztopowych lądolodu (procesy fluwioglacjalne);
- utwory gliniaste (głównie gliny lekkie pylaste, lekkie i średnie pylaste, w mniejszym stopniu gliny średnie i ciężkie), miejscowo w przestrzeniach zagłębień wytopiskowych i rzecznych;
- utwory pyłowe (zwłaszcza pyły zwykłe, w tym gleby pyłowe lekkie i średnie, w mniejszym stopniu pyły ilaste, w tym gleby pyłowe mocne) - zalegające w zagłębieniach wytopiskowych okresu zlodowacenia środkowopolskiego znajdujących się w sąsiedztwie piaszczystych utworów sandrowych;
- utwory torfowe i torfowo-mułowe, nanosy rzeczne (głównie torfy niskie, w mniejszym stopniu gleby torfowo-mułowe i mułowo-torfowe, mady rzeczne) – będące efektem akumulacji holoceniowej, występujące w dolinach rzecznych i obniżeniach terenowych;
- utwory żwirowe (zwłaszcza żwiry piaszczyste), zajmują niewielkie przestrzenie w obrębie moren akumulacyjnych zlodowacenia środkowopolskiego.

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała występują:

- gleby brunatne wylugowane i brunatne kwaśne (Bw), które tworzyły się głównie na utworach piaszkowych (zwłaszcza na piaskach luźnych, słabo gliniastych i gliniastych lekkich), utworach gliniastych (głównie na glinach lekkich i lekkich pylastych) i na pyłach zwykłych;
- gleby biellicowe i pseudobiellicowe (A) występujące głównie na utworach piaszkowych (zwłaszcza na piaskach luźnych, gliniastych lekkich, gliniastych mocnych i mocnych pylastych) i gliniastych (na glinach lekkich i lekkich pylastych);
- gleby murszowo-mineralne i murszowate (M), które wytworzyły się głównie na piaskach słabogliniastych i gliniastych lekkich;
- czarne ziemie zdegradowane i gleby szare (Dz) wytworzone zwłaszcza na piaskach gliniastych lekkich i gliniastych mocnych, na glinach lekkich, lekkich pylastych i średnich pylastych oraz na pyłach zwykłych;
- gleby torfowe i murszowo-torfowe (T) powstałe głównie na podłożu akumulacji torfowo-mułowej i mułowo-torfowej;
- lokalnie (sporadycznie) występują także czarne ziemie właściwe (D), gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe (E), czarne ziemie właściwe deluwialne (namyte, Dd), czarne ziemie właściwe glejowe (Dg), gleby glejowe (G), mady (F).

Powierzchniowo na terenie Gminy przeważają gleby brunatne wylugowane i brunatne kwaśne oraz gleby biellicowe i pseudobiellicowe, występujące przeważnie na terenach sandrowych i wysoczyznowych Gminy. W obszarze dolin rzecznych przeważają gleby mułowo-bagiennie, zwłaszcza gleby torfowe i murszowo-torfowe, gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe oraz mady. W zasięgu terenów wytopiskowych znajdują się głównie gleby brunatne wylugowane i brunatne kwaśne, biellicowe i pseudobiellicowe, czarne ziemie zdegradowane i gleby szare oraz w miejscu cieków rzecznych gleby torfowe i murszowo-torfowe.

5.1.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Pod względem podziału hydrograficznego obszar gminy Krzynowłoga Mała położony jest na terenie dorzecza Wisły (I rzędu), w zlewni rzeki Narew (II rzędu). Jednostkami niższego rzędu są:

- Zlewnia Narew od Pisy do zbiornika Dębe (III rzędu);
 - Zlewnia rzeki Orzyc (IV rzędu).

Zasoby wód powierzchniowych w gminie Krzynowłoga Mała tworzą ciek należące do zlewni rzeki Orzyc, w tym największy ciek w Gminie – Ulatówka. Ponadto w strukturze wód powierzchniowych wyróżnia się wyraźnie rozbudowany system rowów melioracyjnych, głównie w północnej części Gminy (wzdłuż Ulatówki) oraz w mniejszym stopniu w południowo-wschodniej oraz zachodniej części omawianego obszaru. Dodatkowo do wód powierzchniowych Gminy zaliczyć należy wody zbiorników w okolicach Rudna Jeziernego i Łojów oraz mniejsze zbiorniki wód stojących takich jak starorzecza, stawy i oczka wodne.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 poz. 300) gmina Krzynowłoga Mała położona

jest na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie i znajduje się w zasięgu jednolitych części wód:

Tab. 13 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych na terenie Gminy

NAZWA I KOD JCWP	STATUS	POWIERZCHNIA (km2)	OCENA STANU OGÓLNEGO
Ulatówka (RW200010265869)	Naturalna	219,35	Zły
Węgiełka (RW2000112658899)	Naturalna	175,18	Zły
Orzyc od Tamki (RW2000102658139)	Naturalna	182,09	Brak danych
Morawka (RW2000102658889)	Naturalna	171,13	Zły
Plutocha (RW20001026581549)	Naturalna	30,91	Zły
Rów Dzierżączka (RW2000102658549)	Naturalna	38,35	Dobry
KOD JCWPd	MONITORING	POWIERZCHNIA (km2)	OCENA STANU
PLGW200050	Tak	6246,13	Dobry

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie <http://karty.apgw.gov.pl/>

W obszarze Gminy Krzynowłoga Mała zasięg ma także Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 215 Subniecka Warszawska, obejmujący niemal całe Mazowsze. Jest to jednak zbiornik nieudokumentowany, nie posiadający obecnie znaczenia gospodarczego. Znajduje się on w utworach trzeciorzędowych, zalegających głęboko, średnio ok. 160 m p.p.t.

Obszar Gminy położony jest poza zasięgiem udokumentowanych głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP).

5.1.4. UDOKUMENTOWANE ZASOBY KOPALIN

W granicach gminy Krzynowłoga Mała występują udokumentowane złoża kopalin (piasków oraz żwirów). Znajdują się one w pobliżu miejscowości Borowe Chrzany i Gryki, Grabowo Zawady, Morawy Wielkie, Ożumiech, Romany Janowięta, Rudno Jeziorowe oraz Rudno Kmiece. Ponadto dla części złóż wyznaczone zostały tereny i obszary górnicze, dla których uzyskana została koncesja na wydobywanie.³⁵

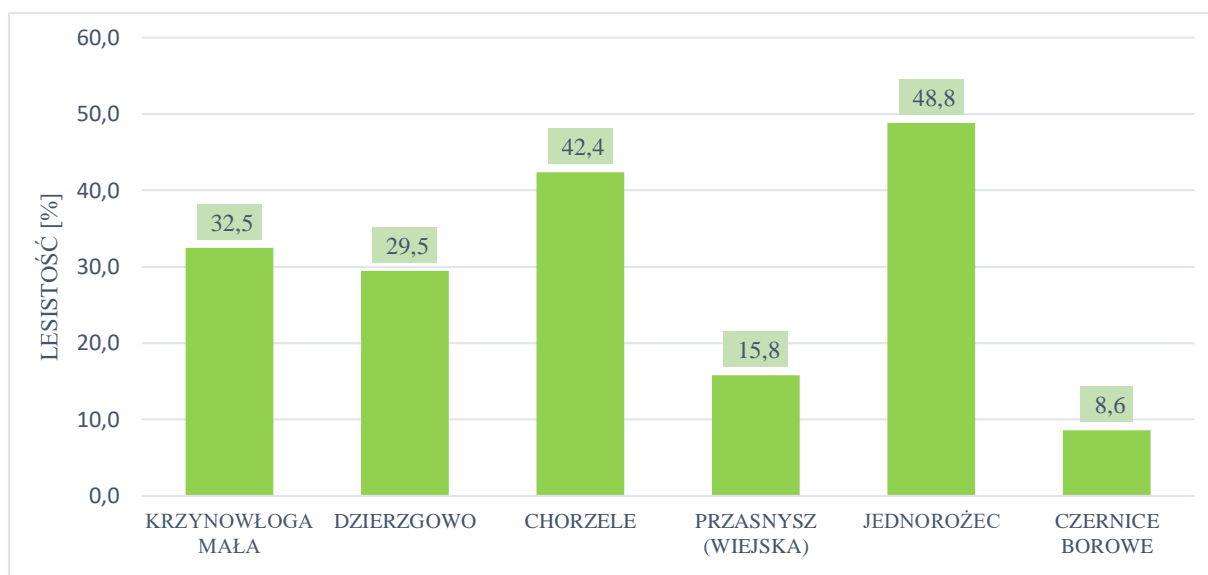
5.1.5. ZASOBY LEŚNE

Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Krzynowłoga Mała wynosi 6 051,53 ha, z czego ok. 28% grunty publiczne należące do nadleśnictwa Przasnysz, natomiast pozostałe z nich to grunty prywatne. Lesistość w Gminie (32,5%) jest zbliżona w stosunku do średniej dla powiatu (30,8%) i kraju (29,7%), natomiast wyraźnie wyższa w stosunku do województwa mazowieckiego (23,4%).³⁶

Na tle gmin sąsiednich lesistość natomiast przyjmuje następujące wartości:

³⁵ Materiał źródłowy: Bilans Kopaliny PIG, regionalny system ewidencji zasobów złóż „MIDAS”.

³⁶ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2022 r.

Ryc. 29 Lesistość gminy Krzynowłoga Mała na tle gmin sąsiednich

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Gmina Krzynowłoga Mała oznacza się przeciętnym na tle gmin ościennych wskaźnikiem lesistości. Zbliżona wartość występuje w przypadku gminy Dzierzgowo (29,5%), natomiast w zestawieniu tym zdecydowanie przoduje gmina Jednorożec (48,8%) oraz w dalszej kolejności gmina Chorzele (42,4%). Zdecydowanie najniższy wskaźnik lesistości notuje natomiast gmina Czernice Borowe (8,6%). Lasy występują tutaj zarówno w postaci zwartych kompleksów, jak również rozczłonkowane w postaci większych i mniejszych enklaw.

Warto podkreślić, iż część zbiorowisk leśnych posiada statut lasów szczególnie chronionych, w rozumieniu Ustawy z dnia 28 września o lasach. Występują następujące kategorie lasów uznanych za ochronne: wodochronne, obronne i glebochronne.

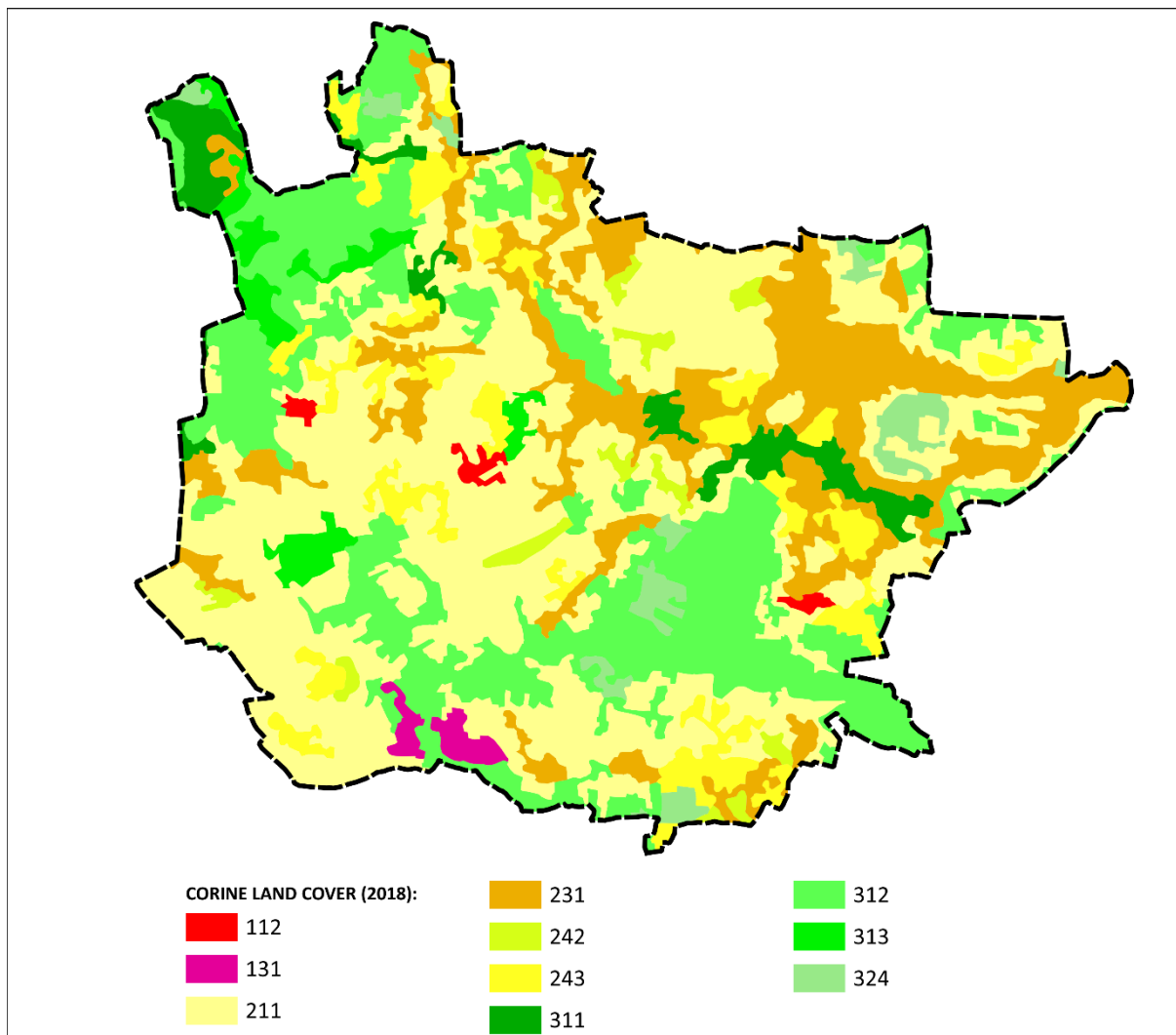
Ponadto zgodnie z wymogami Unijnymi, Nadleśnictwo Przasnysz (do którego należą obszary Gminy) wyznaczyło powierzchnie tzw. ekosystemów referencyjnych. Stanowią one zachowane w stanie naturalnym reprezentatywne ekosystemy (leśne i bagienne). Tereny referencyjne, stosownie do ich planów pozostawia się bez ingerencji w naturalnym stanie oraz zakazuje się przeprowadzania zabiegów gospodarczych.

5.2. ZASKLEPIENIE GRUNTÓW

Zasklepienie gruntów wiąże ze sobą szereg negatywnych konsekwencji zarówno przyrodniczych jak i społeczno-gospodarczych. Proces ten polega bowiem na sztucznym utwardzaniu wierzchniej warstwy litologicznej, co skutkować może m.in. degradacją naturalnego profilu glebowego oraz większą podatnością terenu na zjawisko suszy poprzez zwiększony spływ powierzchniowy³⁷.

Analizując strukturę pokrycia terenów gminy Krzynowłoga Mała na podstawie Corine Land Cover (CLC2018) stwierdza się, iż zdecydowanie dominują przestrzenie rolnicze oraz w dalszej kolejności tereny leśne i zadrzewione wraz z roślinnością krzewiastą. Tereny antropogeniczne objęte zabudową miejską luźną obejmują niewielki udział w całkowitej powierzchni (ok. 5,3% pow. Gminy). Ponadto powierzchniowa warstwa litologiczna w przeważającej części Gminy zbudowana jest z utworów łatwo przepuszczalnych (piaski i żwiry oraz utwory organogeniczne). Tereny na których podłoże zostało sztucznie utwardzone obejmują niewielkie areale. W związku z powyższym stwierdza się niski stopień zasklepienia gruntów na terenie Gminy.

³⁷ Materiał źródłowy: Grunty i gleby w Europie. Dlaczego konieczne jest korzystanie z tych niezbędnych i wyczerpywalnych zasobów w sposób zrównoważony? Europejska Agencja Środowiska, 2019.

Ryc. 30 Pokrycie terenu Gminy na podstawie Corine Land Cover (CLC2018)

Objaśnienia:

- 112 - Zabudowa miejska luźna
- 131 - Miejsca eksploatacji odkrywkowej
- 211 - Grunty orne poza zasięgiem urządzeń nawadniających
- 231 - Łąki, pastwiska
- 242 - Złożone systemy upraw i działek
- 243 - Tereny zajęte głównie przez rolnictwo z dużym udziałem roślinności naturalnej
- 311 - Lasy liściaste
- 312 - Lasy iglaste
- 313 - Lasy mieszane
- 324 - Lasy i roślinność krzewiasta w stanie zmian

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie CLC 2018 (www.clc.gios.gov.pl).

5.3. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Spośród form ochrony przyrody, rozróżnionych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w granicach gminy Krzynowłoga Mała nie występują się żadne obszarowe formy ochrony przyrody, znajduje się natomiast 6 pomników przyrody w postaci głazów narzutowych oraz wartościowych okazów drzew.

POMNIKI PRZYRODY

Pomniki przyrody w gminie Krzynowłoga Mała zostały ustanowione na przestrzeni lat na mocy poszczególnych aktów prawnych. Ich wykaz i charakterystykę zamieszczono poniżej:

Tab. 14 Pomniki przyrody na terenie gminy Krzynowłoga Mała

LP	RODZAJ - NAZWA	DATA UTWORZENIA	WYMIARY GDOŚ	LOKALIZACJA	AKT USTANAWIAJĄCY /AKT OBOWIĄZUJĄCY
1	Głaz narzutowy - granit różowy różnoziarnisty	1973-07-07	1,5 m/ 1120 cm	dz. ew. 56/5, obręb Romany Sebory	Orzeczenie Nr 335 Kierownika Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie z dnia 14.06.1973 r. o uznaniu za pomnik przyrody (Dz.U. Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie z dnia 07.07.1973 r. Nr 12, poz. 241) / Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 marca 1999 r. w sprawie wykazu aktów prawa miejscowego wydanych przez dotychczasowych wojewodów (Dz.Urz. Województwa Mazowieckiego Nr 10, poz. 92 z dnia 31.03.1999 r.)
2	Głaz narzutowy - granit różnoziarnisty	1974-12-06	1,2 m/ 950 cm	dz. ew. 8, obręb Romany Janowięta	Orzeczenie Nr 576 Kierownika Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie z dnia 25.11.1974 r. o uznaniu za pomnik przyrody (Dz.Urz. Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie z dnia 06.12.1974 r. Nr 22, poz. 342) / Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 marca 1999 r. w sprawie wykazu aktów prawa miejscowego wydanych przez dotychczasowych wojewodów (Dz.Urz. Województwa Mazowieckiego Nr 10, poz. 92 z dnia 31.03.1999 r.)
3	Głaz narzutowy - granit różnoziarnisty	1978-01-30	1,3 m/ 940 cm	dz. ew. 68, obręb Chmielęń Wielki	Orzeczenie Nr 27/77 Wojewody Ostrołęckiego z dnia 20.12.1977 r. o uznaniu za pomnik przyrody (Dz.U. Wojewódzkiej Rady Narodowej w Ostrołęce z dnia 30.01.1978 r. Nr 1, poz. 35) / Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 marca 1999 r. w sprawie wykazu aktów prawa miejscowego wydanych przez dotychczasowych wojewodów (Dz.U. Województwa Mazowieckiego Nr 10, poz. 92 z dnia 31.03.1999 r.)
4	Głaz narzutowy - granit różnoziarnisty	1978-01-30	0,7 m/ 670 cm	dz. ew. 19/3, obręb Romany Zalesie i Krajewo Kłódki (głaz - teren przy szkole podstawowe)	Orzeczenie Nr 28/77 Wojewody Ostrołęckiego z dnia 20.12.1977 r. o uznaniu za pomnik przyrody (Dz.U. ojewódzkiej Rady Narodowej w Ostrołęce z dnia 30.01.1978 r. Nr 1, poz. 36) / Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 marca 1999 r. w sprawie wykazu aktów prawa miejscowego wydanych przez dotychczasowych wojewodów (Dz.U. Województwa Mazowieckiego Nr 10, poz. 92 z dnia 31.03.1999 r.)

LP	RODZAJ - NAZWA	DATA UTWORZENIA	WYMIARY GDOŚ	LOKALIZACJA	AKT USTANAWIAJĄCY /AKT OBOWIĄZUJĄCY
5	Głaz narzutowy - granit różnoziarnisty	1980-08-15	1 m/ 880 cm	dz. ew. 104, obręb Czapllice Kurki	Orzeczenie Nr 3/80 Wojewody Ostrołęckiego z dnia 15.08.1980 r. o uznaniu za pomnik przyrody (Dz.U. Wojewódzkiej Rady Narodowej w Ostrołęce) / Rozporządzenie Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 marca 1999 r. w sprawie wykazu aktów prawa miejscowego wydanych przez dotychczasowych wojewodów (Dz.U. Województwa Mazowieckiego Nr 10, poz. 92 z dnia 31.03.1999 r.)
6	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	2001-07-31	Wysokość: 21 m Obwód: 336 cm Pierśnica: 107 cm	dz. ew. 97, 98/1, obręb Skierkowizna (na terenie parafii rzymsko – katolickiej)	Uchwała Nr IV/96/2001 Rady Gminy w Krzynowłodze Małej z dnia 31.07.2001 r. w sprawie uznania drzew za pomniki przyrody
	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>		Wysokość: 20 m Obwód: 251 cm Pierśnica: 80 cm		
	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>		Wysokość: 20 m Obwód: 308 cm Pierśnica: 98 cm		

Materiał źródłowy: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody (GDOŚ).

OCHRONA GATUNKOWA

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała obowiązuje ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów, obligatoryjna na terytorium całego kraju.

Ochrona gatunkowa, ścisła i częściowa, jest jedną z form ochrony przyrody. Obejmuje ona okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów – listę gatunków objętych ochroną zawierają stosowne rozporządzenia sporządzane na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i zachowania we właściwym stanie gatunków roślin, grzybów i zwierząt wraz z ich siedliskami, a w konsekwencji także zachowanie różnorodności genetycznej i biologicznej. Ochroną gatunkową obejmowane są w szczególności gatunki rzadkie, zagrożone wyginięciem, cenne dla nauki, a także odgrywające istotną rolę w ekosystemach. Głównym celem tych działań jest zachowanie tych gatunków na naturalnie zajmowanych stanowiskach. W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalone strefy ochrony.

Na obszarze gminy Krzynowłoga Mała najbardziej wartościowe dla flory i fauny są tereny kompleksów leśnych we wschodniej, południowej i zachodniej części Gminy oraz siedliska drzewne i łąkowo-pastwne doliny rzek Ulatówki, Morawki, Tamki, Plutochy i ich dopływów oraz Dzierząski.

W obszarze kompleksów leśnych obrębu Ślubowo, na terenach należących do Nadleśnictwa Przasnysz (północno-zachodni obszar Gminy) wyznaczono strefę ochronną orlika krzykliwego. Jej celem jest zabezpieczenie miejsc rozrodu i regularnego bytowania wspomnianego gatunku ptactwa.

Względem gatunków objętych ochroną zastosowanie znajdują uwarunkowania określone w Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody oraz sporządzane są stosowne rozporządzenia, określające m.in. listę gatunków objętych ochroną oraz szczegółowe zakazy względem nich wprowadzone.

5.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

5.4.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA

W gminie Krzynowłoga Mała 100% gospodarstw wyposażonych jest w instalację wodociągową, której łączna długość to ok. 210,4 km.³⁸

Tab. 15 Sieć wodociągowa w Gminie

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej*	100%
Długość sieci wodociągowej	210,4 km
Liczba osób korzystających z sieci*	3 419 os.
Ilość wody dostarczonej do gospodarstw domowych	273,7 dam3
Liczba przyłączy wodociągowych	1 034 szt.
Średnie zużycie wody na jednego mieszkańca	84,5 m ³

stan na 2022 r., a w przypadku braku aktualnych danych:

* stan na 2021 r.

Materiał źródłowy: Dane GUS.

W granicach Gminy zlokalizowane są następujące ujęcia wody przeznaczone do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę.

Tab. 16 Wykaz ujęć wod

MIEJSCOWOŚĆ	OBSŁUGIWANE MIEJSCOWOŚCI
Krzynowłoga Mała	Romany Zalesie, Krajewo Cepki, Ślubowo, Bystre Kurzyny, Grabowo Zawady, Grabowo Rzańce, Grabowo Grądy, Grabowo Skorupki, Grabowo Padaki, Gadomicz Trojany, Gadomicz Jebieńki, Wykno Borowe, Czarzaste Błotki
Świniary	Czaplice Miłki, Ostrowe Kokacze, Ostrowe Kopczie, Ostrowe Dyle, Ostrowe Przedbory, Romany Karcze, Ulatowo Janowięta, Zalesie Świniarskie
Kaki-Mroczi	Morawy Śliwki, Skierkowizna, Romany Górskie

Materiał źródłowy: Urząd Gminy Krzynowłoga Mała.

Ponadto na terenie miejscowości Romany-Sebory i Ostrowe Stańczyki znajdują się obiekty przepompowni wody.

5.4.2. INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała nie funkcjonuje rozwinięty system kanalizacji sanitarnej. Jedyne na terenie miejscowości Romany-Sebory znajduje się kontenerowa oczyszczalnia ścieków, do której podłączona jest sieć kanalizacyjna, z której korzysta ok. 2% mieszkańców Gminy.

Charakter rozproszonej zabudowy Gminy powoduje, że większość ścieków z gospodarstw domowych i rolnych korzysta z indywidualnych systemów unieszkodliwiania ścieków sanitarnych, tzn. ze zbiorników bezodpływowych na nieczystości (szamb) lub z przydomowych oczyszczalni ścieków.

Obszar Gminy położony jest poza zasięgiem aglomeracji priorytetowych, natomiast najbliższa z nich została wyznaczona w sąsiedniej miejscowości Chorzele. Ścieki komunalne wywożone są do punktu zlewnego oczyszczalni ścieków w Chorzelach i Przasnyszu.

W celu zachowania właściwego stanu jakości wód należy właściwie kształtować gospodarkę wodno-ściekową. W tym kontekście szczególnie istotne jest dążenie do objęcia systemem sieci kanalizacji największych miejscowości w Gminie, natomiast w przypadku braku technicznych lub ekonomicznych możliwości (głównie w

³⁸ Materiał źródłowy: Dane GUS.

przypadku zabudowy rozproszonej), stosować przydomowe oczyszczalnie ścieków, sukcesywnie zastępując tradycyjne zbiorniki na nieczystości (szamba).

5.4.3. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA

Na system elektroenergetyczny gminy Krzynowłoga Mała składają się:

- napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV relacji Przasnysz – Chorzele;
- napowietrzne i kablowe linie elektroenergetyczne średniego napięcia 15 kV;
- napowietrzne i kablowe linie elektroenergetyczne niskiego napięcia 0,4 kV;
- stacje transformatorowe 15/0,4 Kv.

Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrywanie mieszkańców Gminy w energię elektryczną, regularność dostaw, jakość dostarczanej energii, obsługę odbiorców, kontrolowanie eksploatacji sieci, przeprowadzanie modernizacji oraz usuwanie usterek jest podmiot zewnętrzny.

Zasilanie gminy Krzynowłoga Mała w energię elektryczną ma miejsce z Głównego Punktu Zasilania GPZ Przasnysz o napięciu 110/15 kV. Przesyłanie energii elektrycznej do odbiorców umożliwia sieć napowietrznych i kablowych linii elektroenergetycznych średniego oraz niskiego napięcia.

5.4.4. INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała nie istnieje centralny system ciepłowniczy. Mieszkańcy korzystają ze źródeł rozproszonych, indywidualnych, głównie w postaci kotłów na paliwa stałe.

W coraz większym stopniu wykorzystywana jest energia cieplna pochodząca ze źródeł odnawialnych za pomocą mikroinstalacji OZE, jak kolektory słoneczne i pompy ciepła.

5.4.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

W granicach gminy Krzynowłoga Mała nie funkcjonują wolnostojące instalacje odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW.

Zgodnie z przeprowadzoną inwentaryzacją indywidualnych źródeł ciepła w 2020 roku wynika, iż w zaledwie 11 budynkach w Gminie odnawialne źródła energii w postaci kolektorów słonecznych, paneli fotowoltaicznych lub pomp ciepła uzupełniają pracę głównych źródeł ciepła. Jednocześnie w 35 budynkach przygotowanie ciepłej wody następuje przy użyciu odnawialnych źródeł energii tj. pompy ciepła (5), kolektorów słonecznych (18) oraz paneli fotowoltaicznych (12).

Pomimo wzrastającego zainteresowania zastosowania mikroinstalacji OZE należy nadmienić, iż w dalszym stopniu wykorzystywane są one w niewystarczającym zakresie.

5.4.6. INFRASTRUKTURA GAZOWA

Na terenie Gminy przebiega gazociąg średniego podwyższonego ciśnienia relacji Przasnysz – Chorzele, aczkolwiek nie funkcjonuje tutaj jak dotąd zbiorczy, scentralizowany system zaopatrzenia mieszkańców w gaz. Potrzeby cieplne w gospodarce komunalno-bytowej w gospodarstwach domowych są zaspokajane dostawą gazu płynnego, dostarczanego w butlach gazowych.

5.4.7. GOSPODARKA ODPADAMI

Od 2019 r. obowiązuje nowelizacja przepisów prawa z zakresu gospodarowania odpadami. Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1579) zniesiony został podział województw na regiony gospodarki odpadami. Ponadto, zrezygnowano z regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), które zaadaptowane zostały jako instalacje komunalne. Równolegle, wraz z przyjęciem nowelizacji, uchylone zostały uchwały w sprawie wykonania wojewódzkich planów gospodarki odpadami.

Na podstawie zapisów w/w Ustawy oraz innych ustaw Marszałek Województwa w Biuletynie Informacji Publicznej prowadzi listę:

- funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, które zostały oddane do użytkowania i posiadają wymagane decyzje pozwalające na przetwarzanie odpadów,

– instalacji komunalnych planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji.

Lista aktualizowana jest na bieżąco, natomiast wpis dokonuje się na pisemny wniosek prowadzącego instalację komunalną. Bezpośrednio na terenie Gminy nie ma zlokalizowanych instalacji gospodarowania odpadami wymienionych na listach prowadzonych przez Marszałka Województwa. Odpady komunalne są zbierane w sposób zorganizowany oraz wywożone poza jej teren. W latach ubiegłych na terenie Gminy funkcjonowało składowisko odpadów komunalnych w Krzynowłodze Małej. Zostało ono zamknięte i zrehabilitowane.

Dane dotyczące ilości odebranych odpadów komunalnych w latach 2019-2022, z podziałem na odpady zebrane selektywnie oraz zmieszane, przedstawia niżej załączona tabela:

Tab. 17 Ilość odebranych odpadów komunalnych z terenu Gminy w latach 2019-2022

ROK	2019	2020	2021	2022
Odpady odebrane ogółem w ciągu roku (t)	438,91	489,44	623,17	587,13
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t)	98,55	113,70	234,38	155,29
Zmieszane odpady odebrane w ciągu roku (t)	340,36	375,74	388,79	431,84
Udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	22,5	23,2	37,6	26,4

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Na przestrzeni omawianego okresu wzrosła całkowita ilość odebranych odpadów komunalnych. Jednocześnie zaobserwowano stosunkowo niewielką zmienność dotyczącą udziału odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów. W 2019 r. udział ten wynosił 22,5%, natomiast w 2022 r. wartość ta nieznacznie wzrosła i wyniosła 26,4%.³⁹ W związku z powyższym konieczne jest podjęcie działań, mających na celu sukcesywnie zwiększanie udziału selektywnie zebranych odpadów w kolejnych latach.

Szczegółowe zadania, obowiązki i wymagania z zakresu wykonywania gospodarki odpadami – określa aktualnie obowiązujący Regulamin utrzymania czystości i porządku, przyjęty uchwałą Rady Gminy w Krzynowłodze Małej⁴⁰.

5.5. WNIOSKI

- ! W większości sprzyjające zabudowie ukształtowanie terenu (brak istotnych ograniczeń dla wdrażania procesów rozwojowych).
- ! Przewaga gleb o przeciętnych lub mało korzystnych warunkach dla produkcji rolniczej.
- ! Na przeważającym obszarze brak znaczących utrudnień geologiczno-inżynierskich (za wyjątkiem dolin rzecznych Ulatówki, Morawki, Tamki, Plutochy i ich dopływów oraz terenów akumulacji rzeczno-torfowej w północnej i zachodniej części Gminy).
- ! Relatywnie niewielki potencjał zasobów wodnych (brak jezior oraz większych naturalnych zbiorników wodnych, stosunkowo mało rozwinięta sieć hydrograficzna w południowej części Gminy).
- ! Obecność potencjału surowcowego (udokumentowane złoża kopalin).
- ! Wartościowe walory przyrodnicze Gminy (obecność kompleksów leśnych, w tym ekosystemów referencyjnych, dolina rzeki Ulatówki, bogactwo flory i fauny).
- ! Stosunkowo niewielkie przekształcenia środowiska, w tym niski stopień zasklepienia gruntów.
- ! Ustanowiona ochrona pomnikowa dla wartościowych okazów drzew (przyrody żywej) oraz gładów narzutowych (przyrody nieożywionej).

³⁹ Materiał źródłowy: Dane GUS.

⁴⁰ Materiał źródłowy: Aktualnie obowiązuje XXIII/116/2020 Rady Gminy w Krzynowłodze Małej z dnia 13 listopada 2020 roku w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Krzynowłoga Mała.

- ! Brak ustanowionych powierzchniowych form ochrony przyrody.
- ! Objęcie w całości Gminy i jej mieszkańców siecią wodociągową.
- ! Niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna (obecność sieci jedynie przy kontenerowej oczyszczalni ścieków) oraz niewystarczające wyposażenie mieszkańców w indywidualne systemy oczyszczania ścieków (przydomowe oczyszczalnie ścieków).
- ! Dostatecznie rozwinięty system przesyłu energii elektrycznej.
- ! Brak sieci ciepłowniczej i możliwości jej realizacji.
- ! W dalszym stopniu niewystarczający stopień rozwoju sektora odnawialnych źródeł energii.
- ! Brak sieci gazowniczej (gazu przewodowego).
- ! Relatywnie niski udział odpadów zbieranych selektywnie.
- ! Obecność wyrobów zawierających azbest.
- ! Dostosowany do wymogów i standardów i krajowych system gospodarki odpadami.

6 KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

6.1. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią tzw. zasoby dziedzictwa kulturowego. Stanowią one istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Aktualnie obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytki archeologiczne – zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

6.1.1. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW

Jedną ze sztandarowych i najbardziej powszechnych form ochrony zabytków jest rejestr zabytków. Rejestr prowadzony jest w podziale na odrębne księgi prowadzone i oznaczone wg następujących kategorii: A – zabytek nieruchomy; B – zabytek ruchomy; C – zabytek archeologiczny.

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała znajduje się 6 obiektów – zabytków nieruchomych, wpisanych do Rejestru Zabytków.

Tab. 18 Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	DATOWANIE	NR REJESTRU
1	Cichowo	Starożytne Cmentarzysko	VIII w. p.n.e.	Poz. 93 z dnia 6 czerwca 1984 r.
2	Krajewo Wielkie	Grodzisko Kultury Kurhanów zachodniobałtyjskich	Okres Halsztacki i Lateński	Poz. 313/91 z dnia 9 sierpnia 1991 r.
3	Krzynowłoga Mała	Kościół parafialny p.w. Św. Dominika w Krzynowłodze Małej wraz z otaczającym drzewostanem	XV/XVI w.	A-410 z dnia 2 kwietnia 1962 r.
4	Ożumiech	Cmentarzysko Kultury Łużyckiej	VII w. p.n.e.	Poz. 195 z dnia 15 czerwca 1984 r.
5	Rudno Kmiece	Park dworski krajobrazowy	XIX w.	A-526 z dnia 10 września 1984 r.
6	Skierkowizna	Drewniany Kościół p.w. Św. Andrzeja Boboli	1936 r.	A-624 z dnia 28 września 1998 r.

Materiał źródłowy: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie - Delegatura w Ostrołęce oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzynowłoga Mała, 2018.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz obiektów ruchomych znajdujących się na terenie gminy Krzynowłoga Mała wpisanych do Rejestru Zabytków Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Należą do nich: wyposażenie/wystrój plastyczny kościoła parafialnego p.w. Św. Dominika oraz tablica nagrobkowa Doroty Zakrzewskiej z 1821 r.

Tab. 19 Wykaz zabytków ruchomych wpisanych do Rejestru Zabytków Mazowieckiego Konserwatora Zabytków znajdujących się na terenie gminy Krzynowłoga Mała

LP	LOKALIZACJA/ ADRES	OBIEKT	NR W REJESTRZE ZABYTEKÓW PROWADZONYM PRZEZ WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTEKÓW	DATA WPISANIA DO REJESTRU ORAZ NR DECYZJI	STAN TECHNICZNY
----	-----------------------	--------	---	---	--------------------

1	Krzynowłoga Mała	Wyposażenie/wystrój plastyczny kościoła parafialnego p.w. Św. Dominika	24-B	08.04.1970 r.	dobry
2	ogrodzenie cmentarne Krzynowłoga Mała	Tablica nagrobkowa Doroty Zakrzewskiej 1821 r.	75-B	27.07.1970 r.	dobry

Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzynowłoga Mała, 2018, www.mwz.pl/delegatury-ostroleka.

6.1.2. OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTKÓW

W ewidencji zabytków ujmowane są: zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, inne zabytki nieruchome, zabytki ruchome, wyznaczone przez Wójta w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Wśród obiektów wpisanych do ewidencji znajdują się m.in.: drewniane i murowane kubaturowe obiekty architektury regionalnej z XIX i początków XX w., poniemieckie bunkry, tablice nagrobne oraz park dworski.

Wykaz obiektów ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 20 Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do ewidencji zabytków

MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	NR - REJESTR ZABYTKÓW	NR KARTY
Chmielęń Wielki	dom	ewidencja	8
Goski-Wąsosze	bunkier w polu	ewidencja	9
Goski-Wąsosze	bunkier we wsi	ewidencja	10
Kaki-Mroczyki	dom drewniany	ewidencja	11
Kawieczyno	dom drewniany	ewidencja	12
Krajewo - Wierciochy	bunkier poniemiecki	ewidencja	13
Krzynowłoga Mała	bunkier poniemiecki	ewidencja	150
Krzynowłoga Mała	kościół parafialny	A-410	1
Krzynowłoga Mała	cmentarz przykościelny - tablica nagrobna z 1821 r.	ewidencja	5
Krzynowłoga Mała	dom drewniany	ewidencja	17
Krzynowłoga Mała	dom drewniany	ewidencja	18
Krzynowłoga Mała	dom drewniany	ewidencja	19
Krzynowłoga Mała	dom drewniany	ewidencja	20
Krzynowłoga Mała	plebania murowana	ewidencja	21
Krzynowłoga Mała	Cmentarz parafialny rzymsko katolicki wraz z najstarszym nagrobkiem z 1889r.	ewidencja	4
Masiak	dom drewniany	ewidencja	14
Ostrowe Dyle	bunkier poniemiecki	ewidencja	154
Ostrowe-Kokacze	bunkier poniemiecki	ewidencja	158
Ostrowe-Kokacze	bunkier poniemiecki	ewidencja	159
Ostrowe Stańczyki	bunkier poniemiecki	ewidencja	155
Ostrowe Stańczyki	bunkier poniemiecki	ewidencja	156
Ostrowe Stańczyki	bunkier poniemiecki	ewidencja	157
Ostrowe-Kokacze	bunkier poniemiecki	ewidencja	22
Ożumiech	bunkier poniemiecki	ewidencja	153
Romany-Sebory	dom drewniany	ewidencja	15
Romany-Sędzięta	dom drewniany	ewidencja	16
Romany-Sebory	park dworski	ewidencja	6
Rudno Kmiece	park dworski krajobrazowy	A-526	7
Skierowizna	kościół parafialny	A-624	2
Skierowizna	obora	ewidencja	3

Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzynowłoga Mała, 2018.

6.1.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem dziedzictwa kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach regionu. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze. Stanowiska archeologiczne są jednym z najbardziej narażonych elementów środowiska, dla których zagrożenie stanowi wszelka działalność człowieka naruszająca powierzchnię ziemi.

W gminie Krzynowłoga Mała znajduje się ponad 100 stanowisk archeologicznych, w tym trzy o unikatowym znaczeniu w skali kraju, które zostały przedstawione w poniższej tabeli:

Tab. 21 Wykaz obiektów archeologicznych o unikatowym znaczeniu znajdujących się na terenie gminy Krzynowłoga Mała

LP	MIEJSCOWOŚĆ	STANOWISKO ARCHEOLOGICZNE	DATOWANIE
1	Krajewo Wielkie	grodzisko kultury kurhanów zachodnio - Bałtyjskach	II w. p.n.e.
2	Cichowo	cmentarzysko z brukami kamiennymi	VII - VIII w. p.n.e.
3	Ożumiech	cmentarzysko z brukami kamiennymi	VII - VIII w. p.n.e.

Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzynowłoga Mała, 2018.

Stanowiska archeologiczne zlokalizowane są w większości wzdłuż rzeki Ulatówki oraz jej dopływów. Od pradziejów na terenie Gminy panowały korzystne warunki do lokalizowania osad.

Tab. 22 Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie gminy Krzynowłoga Mała

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	NR AZP	NR - REJESTR ZABYTKÓW	NR KARTY
1	Bystre-Chrzany	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	35
2	Bystre-Chrzany	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	36
3	Bystre-Chrzany	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	38
4	Bystre-Chrzany	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	39
5	Bystre-Kurzyny	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	40
7	Chmieleń Wielki	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	94
8	Chmielonek	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	92
9	Chmielonek	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	93
10	Cichowo	stanowisko archeologiczne	37-63	ewidencja	68
11	Cichowo	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	79
12	Cichowo	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	80
13	Cichowo	stanowisko archeologiczne	37-66	ewidencja	152
14	Cichowo-Ożumiech	stanowisko archeologiczne	37-67	ewidencja	78
15	Czaplice-Bąki	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	63
16	Czaplice-Bąki	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	43
17	Czaplice-Bąki	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	44
18	Czaplice-Bąki	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	55
19	Czaplice-Bąki	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	56
20	Czaplice-Bąki	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	57
21	Czaplice-Kurki	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	45
22	Czaraste Łąki	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	37
23	Gadomiec-Trojany	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	41
24	Gadomiec-Trojany	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	42

LP.	MIJSCOWOŚĆ	OBIEKT	NR AZP	NR - REJESTR ZABYTKÓW	NR KARTY
27	Goski-Wąsosze	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	101
28	Goski-Wąsosze	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	104
29	Goski-Wąsosze	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	106
30	Grabowo-Rzańce	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	33
31	Grabowo-Rzańce	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	34
32	Grabowo-Skorupki	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	26
33	Grabowo-Skorupki	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	27
34	Grabowo-Zawady	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	23
35	Grabowo-Zawady	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	24
36	Grabowo-Zawady	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	25
37	Grządki	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	121
38	Grządki	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	122
39	Grządki	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	123
40	Grządki	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	124
42	Kaki-Mrocзки	stanowisko archeologiczne	38-65	ewidencja	146
43	Kaki-Mrocзки	stanowisko archeologiczne	38-65	ewidencja	147
45	Kawieczyno-Saksary	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	29
46	Kawieczyno-Saksary	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	30
47	Kawieczyno-Saksary	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	31
48	Kawieczyno-Saksary	stanowisko archeologiczne	34-64	ewidencja	32
50	Krajewo Wielkie	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	81
51	Krajewo Wielkie	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	82
52	Krajewo Wielkie	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	83
53	Krajewo Wielkie	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	84
54	Krajewo-Darmopychy	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	85
55	Krajewo-Darmopychy	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	86
56	Krajewo-Darmopychy	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	87
57	Krajewo-Darmopychy	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	88
58	Krajewo-Darmopychy	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	89
59	Krajewo-Darmopychy	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	90
60	Krajewo-Kłódki	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	28
61	Krajewo-Wieciochy	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	102
62	Krajewo-Wieciochy	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	103
71	Krzynowłoga Mała	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	95
73	Marianowo	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	96
74	Marianowo	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	98
82	Ostrowe-Kokacze	bunkier poniemiecki		ewidencja	22
83	Ostrowe-Kokacze	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	97
84	Ostrowe-Kopcie	stanowisko archeologiczne	36-64	ewidencja	105
85	Ostrowe Stańczyki	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	99
87	Ożumiech	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	69
88	Ożumiech	stanowisko archeologiczne	37-63	ewidencja	70
89	Ożumiech	stanowisko archeologiczne	37-63	ewidencja	71
90	Ożumiech	stanowisko archeologiczne	37-63	ewidencja	72
91	Ożumiech	stanowisko archeologiczne	37-63	ewidencja	73

LP.	MIJSCOWOŚĆ	OBIEKT	NR AZP	NR - REJESTR ZABYTKÓW	NR KARTY
92	Ożumiech	stanowisko archeologiczne	37-63	ewidencja	74
93	Ożumiech	stanowisko archeologiczne	37-63	ewidencja	75
94	Ożumiech	stanowisko archeologiczne	37-63	ewidencja	76
95	Ożumiech	stanowisko archeologiczne	37-63	ewidencja	77
96	Plewnik	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	117
100	Romany-Sebory	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	151
101	Romany-Sędzięta	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	116
102	Romany-Sędzięta	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	118
103	Romany-Sędzięta	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	119
107	Skierowizna	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	131
108	Skierowizna	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	132
109	Skierowizna	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	135
110	Skierowizna	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	136
111	Skierowizna	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	137
112	Skierowizna	stanowisko archeologiczne	38-65	ewidencja	148
113	Skierowizna	stanowisko archeologiczne	38-65	ewidencja	149
114	Sosnówka	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	138
115	Świniary	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	54
116	Świniary	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	58
117	Świniary	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	59
118	Świniary	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	60
119	Świniary	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	61
120	Świniary	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	62
121	Świniary	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	111
122	Świniary	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	112
123	Świniary	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	113
124	Świniary	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	114
125	Świniary	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	115
126	Świniary	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	120
127	Ulatowo-Adamy	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	65
128	Ulatowo-Adamy	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	100
129	Ulatowo-Adamy	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	109
130	Ulatowo-Adamy	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	110
131	Ulatowo-Borzuchy	stanowisko archeologiczne	37-66	ewidencja	139
132	Ulatowo-Borzuchy	stanowisko archeologiczne	37-66	ewidencja	140
133	Ulatowo-Borzuchy	stanowisko archeologiczne	37-66	ewidencja	141
134	Ulatowo-Borzuchy	stanowisko archeologiczne	37-66	ewidencja	142
135	Ulatowo-Czeriaki	stanowisko archeologiczne	37-66	ewidencja	143
136	Ulatowo-Czeriaki	stanowisko archeologiczne	37-66	ewidencja	144
137	Ulatowo-Czeriaki	stanowisko archeologiczne	37-66	ewidencja	145
138	Ulatowo-Gać	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	126
139	Ulatowo-Gać	stanowisko archeologiczne	37-66	ewidencja	127
140	Ulatowo-Gać	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	128
141	Ulatowo-Niwka	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	125
142	Ulatowo-Zalesie	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	46

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	NR AZP	NR - REJESTR ZABYTKÓW	NR KARTY
143	Ulatowo-Zalesie	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	47
144	Ulatowo-Zalesie	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	48
145	Ulatowo-Zalesie	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	49
146	Ulatowo-Zalesie	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	50
147	Ulatowo-Zalesie	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	51
148	Ulatowo-Zalesie	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	52
149	Ulatowo-Zalesie	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	53
150	Ulatowo-Zalesie	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	64
151	Ulatowo-Zalesie	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	66
152	Ulatowo-Zalesie	stanowisko archeologiczne	36-65	ewidencja	67
153	Ulatowo-Żyły	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	107
154	Ulatowo-Żyły	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	108
155	Wiśniówek	stanowisko archeologiczne	37-64	ewidencja	91
156	Zadworze	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	129
157	Zadworze	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	130
158	Zadworze	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	133
159	Zadworze	stanowisko archeologiczne	37-65	ewidencja	134

Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzynowłoga Mała, 2018.

6.1.4. ZAGROŻENIA DLA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Do degradacji, uszkodzenia lub zniszczenia zasób dziedzictwa kulturowego może doprowadzić szereg przyczyn wewnętrznych, zewnętrznych i wywołanych sytuacją ogólną w określonym czasie.

W zakresie przyczyn wewnętrznych, związanych z działalnością człowieka, najważniejsze są:

- brak opieki konserwatorskiej;
- brak użytkownika;
- nadmierna intensywność użytkowania lub wadliwa gospodarka;
- kradzież, zaginięcie lub nielegalny wywóz;
- wady realizacyjne (niepoprawnie przeprowadzone prace konserwatorskie lub budowlane);
- niewłaściwa eksploatacja (użytkowanie niezgodne z pierwotnym przeznaczeniem obiektu);
- zmiany warunków wodno-gruntowych, jak i zanieczyszczenie wód i gleb.

Przyczyny zniszczeń lub uszkodzeń, określane jako zewnętrzne mają szerszy, często trudny do określenia zasięg oddziaływania, przez co są również trudniejsze do usunięcia. Najważniejsze są:

- działalność gospodarcza;
- infrastruktura komunalna, jak np. wprowadzanie ruchu tranzytowego samochodów przez obszary historycznych miejscowości itp.;
- zagospodarowanie przestrzenne, z dopuszczeniem np. inwestycji wielkoobszarowych i obiektów wielkogabarytowych, degradujących ekspozycję obiektów historycznych lub zakłócających łączność widokową i kompozycyjną pomiędzy obiektami zabytkowymi;
- skażenia atmosferyczne i zanieczyszczenia wód oraz zachwianie gospodarki wodnej.

Przyczyny ogólne, powodujące uszkodzenie lub zniszczenie obiektów zabytkowych to m.in.:

- działanie czasu;
- klęski losowe, jak np. wichury, trąby powietrzne, powódzie itp.;
- zmiany kierunków artystycznych;
- warunki atmosferyczne;
- działanie biologiczne;
- rozwój teorii konserwatorskich, poprzez stosowanie technologii konserwatorskich, które w dłuższej perspektywie czasowej są szkodliwe dla zabytku.

6.2. INSTYTUCJE KULTURY

GINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W KRZYNOWŁODZE MAŁEJ

Na terenie Gminy w miejscowości Krzynowłoga Mała funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna. Całkowity księgozbiór biblioteki w 2022 r. wyniósł ok. 12,9 tys. wolumenów, z której wypożyczono łącznie 1 957 książek, natomiast z samej biblioteki korzystało 168 czytelników⁴¹.

Do głównych zadań Gminnej Biblioteki Publicznej należą:

- gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, zwłaszcza dotyczących własnego regionu oraz dokumentujących jego dorobek kulturowy, naukowy i gospodarczy;
- udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczenia do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych;
- prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej;
- organizowanie imprez popularyzujących wiedzę, kulturę, książkę i czytelnictwo (np. „Narodowe Czytanie”);
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu i zaspakajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa.

W bibliotece w 2023 r. zorganizowano wakacyjny konkurs plastyczny dla dzieci oraz Światowy Dzień Poezji dla członków Klubu Seniora. Ponadto odbyły się tutaj wydarzenia i akcje pn. „Dzień Pluszowego Misia”, „Mała Książka Wielki Człowiek” oraz „Narodowe Czytanie”⁴².

6.3. LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała funkcjonują następujące organizacje i zespoły kulturalne⁴³:

- Zespół obrzędowy „Krzyniaci”;
- Zespół „Duszki Małe” ze wsi Romany-Sebory.

Wyżej wymienione zespoły reprezentują Gminę na licznych imprezach i uroczystościach kulturalnych, takich jak np. „Mazowieckie Zapusty”. Organizowane są tutaj również uroczyste obchody Narodowego Święta Niepodległości dnia 11 listopada. W 2022 roku z tej okazji odbył się koncert Młodzieżowej Orkiestry Dętej oraz montaż słowno-muzyczny pt. „Powiedz Polakom”, przygotowany przez uczniów szkoły podstawowej. Ponadto na terenie niektórych miejscowości gminnych funkcjonują świetlice wiejskie, w których organizowane są spotkania, warsztaty oraz wydarzenia dla mieszkańców np. koncert z okazji „Dnia Rodziny”⁴⁴.

6.4. WNIOSKI

- ! Obecność obiektów zabytkowych (m.in. obiekty wpisane do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków).
- ! Zły stan techniczny niektórych obiektów ujętych w ewidencji zabytków, powodujący stopniowe niszczenie obiektów tradycyjnej zabudowy.
- ! Obecność instytucji kultury na terenie Gminy.
- ! Licznie organizowane wydarzenia i imprezy kulturalne, realizowane w ramach promowania i upowszechniania historii oraz integracji lokalnej społeczności.

⁴¹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

⁴² Materiał źródłowy: <https://gbpkrzynowloga.naszabiblioteka.com/>

⁴³ Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzynowłoga Mała, 2018.

⁴⁴ Materiał źródłowy: <https://gbpkrzynowloga.naszabiblioteka.com/>

7 SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

7.1. INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE

Do obiektów zaplecza sportowo-rekreacyjnego w gminie Krzynowłoga Mała zalicza się⁴⁵:

- pełnowymiarowa sala gimnastyczna w Krzynowłodze Małej;
- boiska piłkarskie w miejscowościach: Krzynowłoga Mała, Romany-Sebory, Łanięta oraz Rudno Jeziorowe;
- boisko sportowe w miejscowości Ulatowo – Adamowo;
- gminne boisko sportowe w Krzynowłodze Małej;
- ośrodek jeździecki w miejscowości Romany-Sebory;
- place zabaw miejscowościach: Krajewo Wielkie, Łanięta, Rudno Jeziorowe, Świniary, Ożumiech, Rudno-Kosiły, Kaki-Mroczi, Czaplice-Bąki, Ulatowo-Adamy, Romany-Sebory, Krzynowłoga Mała;
- otwarta strefa aktywności w Krzynowłodze Małej.

Gminna baza sportowo-rekreacyjna służy rozwojowi aktywności fizycznej, ruchowej i psychicznej, nauki współpracy i współzawodnictwa mieszkańców, którzy mogą korzystać z infrastruktury sportowej w sposób indywidualny lub zorganizowany. Warty podkreślenia jest także rola placów zabaw, jako czynników korzystnych dla najmłodszych mieszkańców oraz całych rodzin.

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała funkcjonuje klub piłkarski GKS Krzyniak Krzynowłoga Mała. W 2020 r. ćwiczyło łącznie 27 osób (26 chłopców i 1 dziewczyna)⁴⁶.

7.2. ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA

7.2.1. WALORY PRZYRODNICZE

Wśród walorów przyrodniczych na terenie gminy Krzynowłoga Mała wyróżnia się:

- walory wód powierzchniowych:
 - rozwinięta sieć niewielkich cieków rzecznych wraz z ich obszarami źródliskowymi: Ulatówki, Morawki, Tamki i Plutochy oraz ich dopływów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
 - zbiorniki wodne w Rudnie Jeziorowym i Łojach, spośród których zwłaszcza zbiornik w Łojach wykazuje potencjał w zakresie wykorzystania rekreacyjnego;
- ogólnie dobry stan środowiska przyrodniczego, w tym sprzyjające warunki bioklimatyczne, właściwy stan powietrza atmosferycznego (poza okresowo występującą niską emisją), a także wybitnie rolniczy charakter Gminy, wpływający pozytywnie na potencjał w zakresie turystyki wypoczynkowej (agroturystyka) i kwalifikowanej (krajoznawczej, pieszo-rowerowej);
- zróżnicowanie i bogactwo form ukształtowania terenu m.in. doliny rzeczne, przestrzenie sandrowe, tereny powytopiskowe, wały morenowe i ostańce wzgórz strefy marginalnej oraz równiny akumulacji torfowej, rzecznej i torfowiskowo-rzecznej, a co za tym idzie zróżnicowanie krajobrazu;
- zwarte zbiorowiska leśne i otwarte przestrzenie łąkowo-pastwiskowe, z bogactwem zwierząt łownych, wykazujące potencjał w zakresie turystyki kwalifikowanej (łowiectwo).

Warto zaznaczyć, iż Gminę cechuje niewielka gęstość zaludnienia, co jest niewątpliwym atutem dla turystów szukających wyciszenia i spokoju. Ponadto brak znaczących emitorów zanieczyszczeń stwarza korzystne warunki aerosanitarne Gminy.

7.2.2. WALORY ANTROPOGENICZNE

Wśród walorów antropogenicznych, na terenie Gminy wyróżnia się:

- zabytki architektury i budownictwa, w tym zwłaszcza: Kościół Parafialny p.w. św. Dominika, cmentarz parafialny, pomnik 40 pomordowanych, bunkier z okresu II Wojny Światowej (m. Krzynowłoga Mała), cmentarzysko kultury łużyckiej (m. Cichowo), starożytne grodzisko na planie elipsy z wczesnej epoki żelaza (m. Krajewo Wielkie), Kaplica p.w. św. Piotra i Pawła (m. Rudno Jeziorowe), zieleń komponowana w postaci

⁴⁵ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Krzynowłoga Mała.

⁴⁶ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2020 r (brak nowszych danych).

pozostałości po XIX-wiecznym Parku dworskim (m. Rudno-Kmiece), przydrożna kapliczka (m. Chmielów Wielki), wiatrak koźlak z początku XX w., cmentarzysko kultury łużyckiej „Żal” (m. Ożumiech), grób nieznanego żołnierza (m. Grabowo), Kościół parafialny p.w. św. Izydora, cmentarz parafialny (Skierkowizna), przydrożna kapliczka (m. Ulatowo-Adamy), drewniany dom z początku XX w. (Kaki-Mroczyki), bunkry z okresu II Wojny Światowej (m. Goski-Wąsocze), XIX-wieczna przydrożna kapliczka oraz Park dworski i krajobrazowy (m. Romany-Sebory), krzyż przydrożny z 1911r. (m. Łanięta);

- miejsca związane ze znanymi postaciami oraz muzea biograficzne, do których zaliczyć można pomnik Janusza Łosia;
- obiekty historyczno-wojskowe, zwłaszcza teren byłego poligonu Ślubowo.

Ponadto za walory antropogeniczne należy uznać również obecność obiektów kulturalnych, których funkcjonowanie oparte jest na upowszechnianiu lokalnych tradycji i historii wśród miejscowej społeczności oraz potencjalnych turystów tj. Gminnej Biblioteki Publicznej. Na terenie Gminy organizowana jest również szeroka gama wydarzeń i imprez kulturalnych, sportowych i religijnych, takich jak m.in.: Turniej Piłki Nożnej o puchar wójta powiatu, impreza kulturalna Smaki Tradycji, Gminny Festyn Rodzinny, Gminny Dzień Dziecka.

7.2.3. BAZA MATERIALNA TURYSTYKI

Gminną bazę noclegową tworzą wszelkie obiekty i urządzenia umożliwiające nocleg poza miejscem zamieszkania, do których należą m.in. hotel, miejsca noclegowe w zajazdach gastronomicznych, miejsca noclegowe prywatne, gospodarstwa agroturystyczne oraz kamping i pole namiotowe. Należy nadmienić, iż w miejscowości Romany Sebory wzdłuż drogi krajowej nr 57 znajduje się 3 gwiazdkowy hotel „Sebory”, a także zajazd wraz z salą bankietową.

Gminną bazę żywieniową stanowią wszelkie obiekty gastronomiczne służące zaspokojeniu potrzeb żywieniowych turystów, takie jak restauracje, kawiarnie, bary, punkty gastronomiczne. Do grupy tej zalicza się również zakłady zaopatrujące odwiedzających w artykuły żywnościowe. Na bazę komunikacyjną składa się sieć połączeń, dróg i szlaków komunikacyjnych. Poziom rozwinięcia bazy komunikacyjnej stanowi o dostępności oraz łatwości poruszania się po obszarze Gminy przez potencjalnych turystów.

Do bazy komunikacyjnej gminy Krzynowłoga Mała w szczególności zalicza się:

- sieć dróg publicznych, w tym drogę krajową nr 57, drogę wojewódzką nr 616, drogi powiatowe oraz gminne;
- przystanki autobusowe;
- szlaki turystyczne, w tym szlaki piesze i rowerowe, takie jak, m.in.:
 - ścieżka rowerowa prowadząca od okolic Ulatowo-Adamy w pobliżu rzeki Ulatówki na wschodzie Gminy w kierunku południowym przez zwarte kompleksy leśne, dalej na północ krótkim odcinkiem drogi krajowej nr 57, następnie na wschód drogą powiatową 3220W, aż do Krzynowłogi Małej w centralnej części obszaru opracowania oraz ścieżka prowadząca od Krzynowłogi Małej nad zbiornik retencyjno-rekreacyjny w łojach trasą połączenia bezpośredniego wzdłuż drogi powiatowej 3216W lub trasą przez zachodnie części Gminy przebiegającą przez Piastowo, kompleksy leśne w okolicach Krajewa Wielkiego, Masiaków, Chmielena Wielkiego, Cichowa dalej przez treny wiejskie miejscowości Ożumiech, Rudno Kmiece, Rudno Jeziorowe i Borowe Chrzczany;
 - szlak turystyczny, rekreacyjno-poznawczy Przasnysz-Krzynowłoga Mała-Chorzele-Krzynowłoga Wielka-Przasnysz.

Do bazy towarzyszącej zalicza się wszelkiego rodzaju urządzenia sportowo-rekreacyjne obszaru turystycznego, które pozwalają turystom na uprawianie różnych form rekreacji związanej w przypadku gminy Krzynowłoga Mała ze sportami wodnymi (pomost i kąpielisko głównie nad zbiornikiem w Łojach), rowerowymi (ścieżki i drogi rowerowe) i spędzaniem czasu wolnego poprzez zabawę i rozrywkę (stajnia konna, boiska piłkarskie).

Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną opisano we wcześniejszej części (rozdz. 7.1.). Ponadto w zakres bazy towarzyszącej wchodzi cała gminna infrastruktura techniczna (wodociągi, sieć energetyczna) oraz społeczna (ośrodek zdrowia, apteki, biblioteka, poczta).

Atrakcje turystyczne stanowią wszelkiego rodzaju obiekty będące przedmiotem zainteresowania turystycznego i wpływające na natężenie ruchu turystycznego. Do gminnych atrakcji turystycznych zaliczyć zatem można wszystkie wyżej wymienione formy i obiekty pod warunkiem, że są one związane z Gminą (np. z kulturą mieszkańców), na ich temat dostępne są informacje turystyczne (np. w postaci ulotek, informacji internetowej, oznaczenia kartograficznego) oraz w sposób realny wpływają na wzrost ruchu turystycznego. W związku z tym

za atrakcję turystyczną Gminy uznać należy np. mazowiecką zabudowę wiejską, czy osobliwości przyrodnicze jak głązy narzutowe.

Pod względem turystycznych jednostek przestrzennych gmina Krzynowłoga Mała wchodzi w skład regionu Mazowsza, który uznawany jest za centrum polskiej państwowości, wyróżniające się bogactwem atrakcji historycznych, sportowych, kulturalnych i przyrodniczych pełne architektonicznych pereł, źródeł uzdrowiskowych i starożytnych ruin. Krainę tą charakteryzuje różnorodność kulturowa i naturalność środowiska przyrodniczego. Mazowsze cechuje płaskość i jednorodność krajobrazu zróżnicowany dolinami rzeczonym z piaszczystymi tarasami oraz ostańcami dawnych wzniesień morenowych.

7.3. WNIOSKI

- ! Stosunkowo liczne obiekty sportowo-rekreacyjne funkcjonujące na terenie Gminy (sala gimnastyczna, boiska sportowe, ośrodek jeździecki, place zabaw, otwarta strefa aktywności).
- ! Funkcjonujący na terenie Gminy klub sportowy.
- ! W dalszym ciągu niedostatecznie wykorzystywany potencjał turystyczny (brak rozbudowanej oferty turystycznej, zwłaszcza poza okresem wakacyjnym).
- ! Sprzyjające walory przyrodnicze, wykazujące potencjał do rozwoju funkcji sportowo-turystycznej.
- ! Stosunkowo wysokie walory antropogeniczne, zwłaszcza kulturowe (obecność obiektów i obszarów zabytkowych).
- ! Obecność obiektów bazy noclegowej (hotel, zajazdy przy drodze krajowej, domy wypoczynkowe).
- ! W dalszym stopniu niewystarczająca zasobność w obiekty bazy turystycznej.

8 PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

8.1. PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE

8.1.1. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Obowiązujące aktualnie Studium przyjęto Uchwałą Nr XLII/255/2018 Rady Gminy w Krzynowłodze Małej z dnia 26 marca 2018 roku w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzynowłoga Mała, zmienianej kolejno:

- Uchwałą Nr XLI/213/2022 Rady Gminy w Krzynowłodze Małej z dnia 26 października 2022 r. (dotycząca fragmentu gminy w obrębie geodezyjnym Romany Sebory);
- Uchwałą Nr L/246/2023 Rady Gminy w Krzynowłodze Małej z dnia 13 czerwca 2023 r. (dotycząca obszaru działek nr 36, 41, 43, 45 i 217 położonych w obrębie Rudno Jeziorowe).

Studium definiuje kierunki polityki przestrzennej Gminy w zakresie:

- użytkowania i kierunków zagospodarowania terenów (w tym wskaźników);
- terenów wyłączonych spod zabudowy oraz z ograniczeniem zabudowy;
- obszarów oraz zasad ochrony środowiska i jego zasobów oraz ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- obszarów i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej (komunikacji, zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków, gazownictwa, energetyki, telekomunikacji, ciepłownictwa, gospodarki odpadami);
- obszarów, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym;
- obszarów, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości oraz obszary przestrzeni publicznej;
- obszarów, na których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszarów wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej (obszarów ochrony gruntów rolnych i leśnych);
- obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszarów osuwania się mas ziemnych;
- obiektów lub obszarów, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- obszarów pomników zakłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujących dla nich ograniczeń prowadzenia działalności gospodarczej;
- obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
- obszarów zdegradowanych;
- granic terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Celem dokumentu jest określenie polityki przestrzennej na obszarze gminy Krzynowłoga Mała, w nawiązaniu do celów i kierunków polityki przestrzennej regionu, uwzględniając jednocześnie uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska i dotychczasowego zagospodarowania terenów.

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw wprowadza nowe przepisy dotyczące hierarchii dokumentów planistycznych w gminach w Polsce. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zastąpione zostaną przez plany ogólne gmin (które stanowić będą w odróżnieniu od studiów akty prawa miejscowego) oraz, po części, przez strategie rozwoju (zwłaszcza w zakresie ustaleń dotyczących polityki rozwoju).

8.1.2. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Głównym narzędziem w kształtowaniu ładu przestrzennego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Gmina Krzynowłoga Mała posiada jeden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, który sporządzony został na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i przyjęty Uchwałą Nr XXIV/114/2005 Rady Gminy w Krzynowłodze Małej z dnia 27 stycznia

2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Krzynowłoga Mała (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 46, poz. 1131). Obowiązujący plan miejscowy obejmuje obszar całej gminy Krzynowłoga Mała.

Zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wiodącymi funkcjami na obszarze objętym planem są:

- rolnicza – jako wewnętrzna funkcja gospodarcza o dominującym kierunku hodowlano- pastwiskowo-zbożowym;
- mieszkaniowa i usługowa realizowana we wszystkich jednostkach osadniczych;
- gospodarki leśnej;
- komunikacji, zaopatrzenia w energię i wodę;
- działalności produkcyjnej, głównie odkrywkowej eksploatacji kruszywa.

Ponadto dla w/w miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uchwalono kilka zmian, które obejmują niektóre fragmenty miejscowości. Zmianą objęte były obszary, w których planowana jest eksploatacja udokumentowanych złóż kopalin oraz rozwój zabudowy mieszkaniowo-usługowej.

8.1.3. DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I DECYZJE O LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Obszar gminy Krzynowłoga Mała w całości pokryty jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (patrz. rozdz. powyżej). W związku z powyższym nie realizuje się tutaj decyzji o warunkach zabudowy oraz decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Jest to zgodne z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977 z późn.zm.).

8.2. STRUKTURA OSADNICZA

Najistotniejszym i najbardziej zaludnionym ośrodkiem funkcjonalnym jest miejscowość Krzynowłoga Mała. W obrębie Krzynowłogi Małej skupiają się funkcje administracyjne, edukacyjne, kulturowe, handlowo-gospodarcze oraz mieszkaniowe i rolnicze. Ponadto świadczone są usługi medyczne i ochrony zdrowia, a także znajdują się obiekty o charakterze sportowo-rekreacyjnym. Miejscowość ta odznacza się stosunkowo zwartym charakterem istniejącej zabudowy.

Za „ośrodki wspomagające” uznano miejscowości odznaczające się najwyższym zaludnieniem (zaraz po Krzynowłodze Małej) oraz miejscowości wspomagające „centrum funkcjonalne” tle turystyczno-wypoczynkowym, edukacyjnym czy handlowo-gospodarczym, tj.: Romany Sebory, Kaki Mroczyki, Świniary oraz Rudno Jeziorowe.

Pozostałe miejscowości pełnią głównie funkcje rolnicze i mieszkalne oraz odznaczają się niskim lub bardzo niskim stopniem zaludnienia i przeważnie rozproszoną zabudową.

8.3. REWITALIZACJA

Według ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Rada Gminy wyznacza, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Wniosek o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawiera wskazanie granic tych obszarów wykonane na mapie w skali co najmniej 1:5000, sporządzonej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej.

Ponadto, w drodze uchwały Gminy sporządzany jest Gminny Program Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji. Na podstawie art. 15.1. pkt. 2 w/w Ustawy, Gminny program rewitalizacji powinien zawierać opis powiązań z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych.

Gmina Krzynowłoga Mała aktualnie nie posiada Gminnego Programu Rewitalizacji. Jednakże, sugerowane jest podjęcie działań mających na celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego.

8.4. OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) stanowią formę współpracy, w ramach której partnerstwa miast i otaczających je gmin oraz władze województw będą wspólnie przeprowadzać projekty finansowane z Funduszy Europejskich. Ponadto celem wdrażania instrumentu ZIT jest również budowanie partnerstwa i współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego oraz wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy Związkami ZIT zarówno w poszczególnych województwach, jak i na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Istotne jest także wspieranie rozwoju kompetencji samorządu terytorialnego niezbędnych do przygotowania i wdrażania strategii, w tym strategii ZIT lub strategii rozwoju ponadlokalnego.

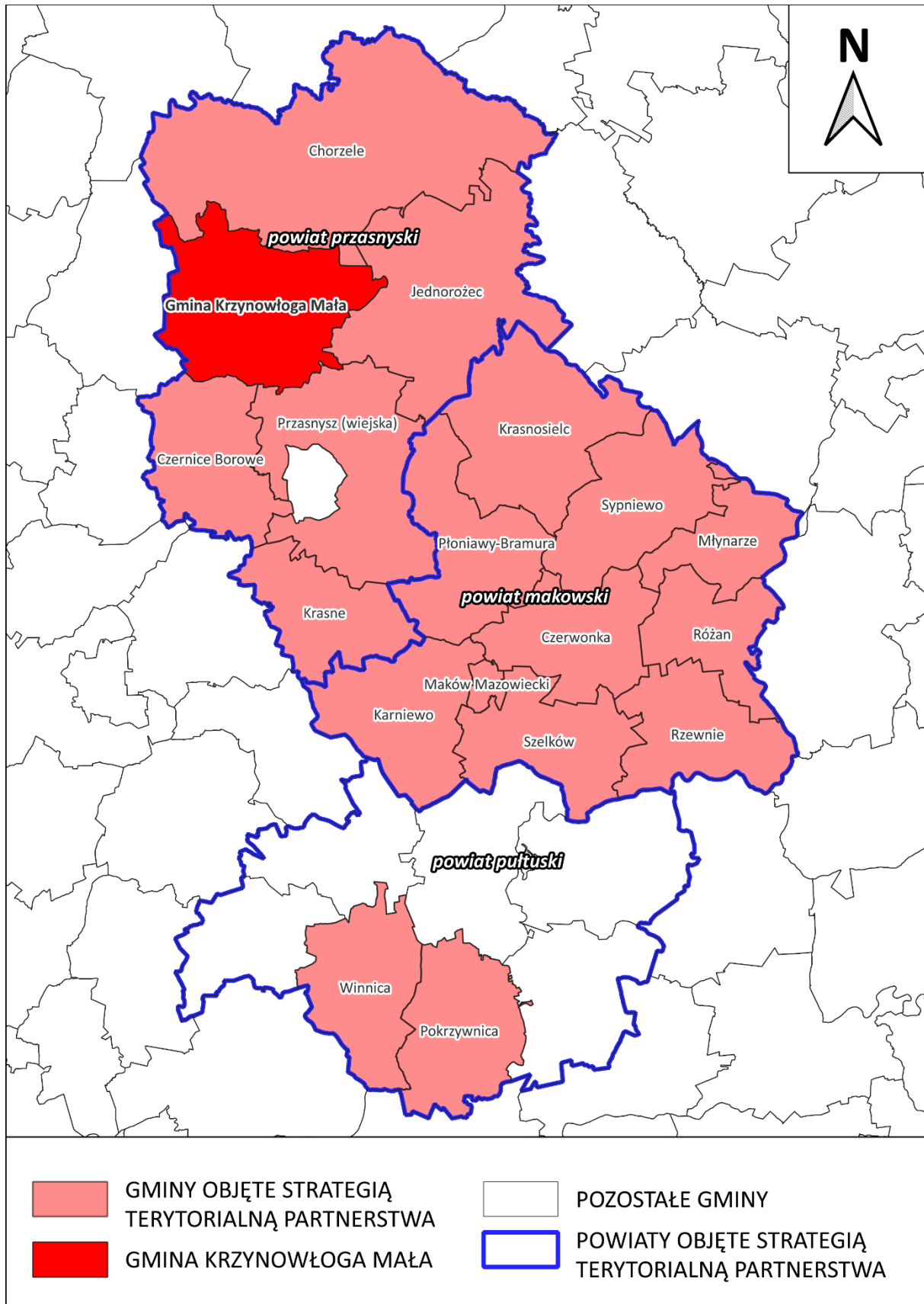
W ramach ZIT możliwe są następujące formy partnerstwa⁴⁷:

- stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego;
- porozumienie międzygminne;
- związek międzygminny, powiatowy lub powiatowo-gminny;
- związek metropolitalny województwa.

Regionalne Inwestycje Terytorialne (RIT) stanowią element wdrażania funduszy europejskich, dzięki którym część środków pozostawiona jest w zarządzaniu związków lokalnych samorządów.

Jak wskazano w rozdz. 1.4. gmina Krzynowłoga Mała ujęta została w projekcie strategii terytorialnej „Partnerstwo jednostek samorządu terytorialnego z terenu powiatów makowskiego, przasnyskiego i pułtuskiego”. Aktualnie (stan na sierpień 2023 r.) projekt niniejszej Strategii jest po etapie konsultacji społecznych. W związku z wdrażaniem nowej perspektywy finansowej z funduszy europejskich lata 2021-2027 na terenie województwa mazowieckiego planowane jest rozszerzenie istniejących oraz realizacja nowych ZIT/RIT.

⁴⁷ Materiał źródłowy: Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Ryc. 31 Położenie gminy Krzynowłoga Mała w stosunku do gmin i powiatów objętych projektem strategii terytorialnej
 Materiał źródłowy: Opracowanie własne według Projektu Strategii „Partnerstwo jednostek samorządu terytorialnego z terenu powiatów makowskiego, przasnyskiego i pułtuskiego.”

8.5. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Zgodnie z ustaleniami obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego⁴⁸ na terenie gminy Krzynowłoga Mała, planowane są następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- inwestycje celu publicznego w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej:
 - Zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Ulatówka w km 18+600-22+850;
 - Przebudowa rz. Morawka w km9+430-23+260 wraz z budowlami związanymi z nią funkcjonalnie oraz modernizacja urządzeń melioracji wodnych szczegółowych;
 - Przebudowa rzeki Czerniczka w km 0+000-10+100 wraz z budowlami związanymi z nią funkcjonalnie oraz modernizacja urządzeń melioracji wodnych szczegółowych.

8.6. WNIOSKI

- ! Obecność obiektów i obszarów wymagających poprawy estetyki zainwestowania.
- ! Objęcie gminy Krzynowłoga Mała w całości miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, w tym brak wydawanych decyzji administracyjnych wz/icp.
- ! Rozproszona struktura przestrzenna zabudowy znacznej części miejscowości gminnych.

⁴⁸ Uchwała nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego.

9 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

9.1. PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA

Zadania własne Gminy w zakresie zaspokajania potrzeb zbiorowych wspólnoty w ramach porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, a także ochrony przeciwpożarowej wskazane są w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Na bezpieczeństwo publiczne wpływa ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych. Podmioty które są odpowiedzialne za kwestie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Krzynowłoga Mała to Wójt Gminy, Policja, Ochotnicza Straż Pożarna i Straż Leśna.

Zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego, porządku i opieki nad bezpieczeństwem ludzi i ich mienia sprawuje Dzielnicowy Gminy Krzynowłoga Mała. Ponadto przy ul. Przasnyskiej 8 w Krzynowłodze Małej znajduje się posterunek policji, natomiast Komenda Powiatowa Policji ma swoją siedzibę w Przasnyszu⁴⁹.

Na terenie Gminy, zadania w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego, realizują jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, wyposażone są w podstawowy sprzęt ratownictwa przeciwpożarowego, w tym:⁵⁰

- OSP w Krzynowłodze Małej;
- OSP w Łaniętach;
- OSP w Romanach Seborach;
- OSP w Ulatowie Adamach;
- OSP w Kakach Mroczkach;
- OSP w Chmieleniu Wielkim.

9.2. PRZESTĘPCZOŚĆ

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała obserwuje się stosunkowo dużą zmienność poziomu przestępczości na przestrzeni ostatnich lat (zob. tabela poniżej). Biorąc pod uwagę charakter popełnianych przestępstw wynika, iż przeważają zazwyczaj przestępstwa o charakterze kryminalnym oraz w dalszej kolejności przeciwko mieniu.

Tab. 23 Liczba stwierdzonych przestępstw na terenie gminy Krzynowłoga Mała w latach 2013-2022

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
LICZBA PRZESTĘPSTW	102	59	52	53	56	64	79	69	65	62

Materiał źródłowy: www.polskawliczbach.pl/

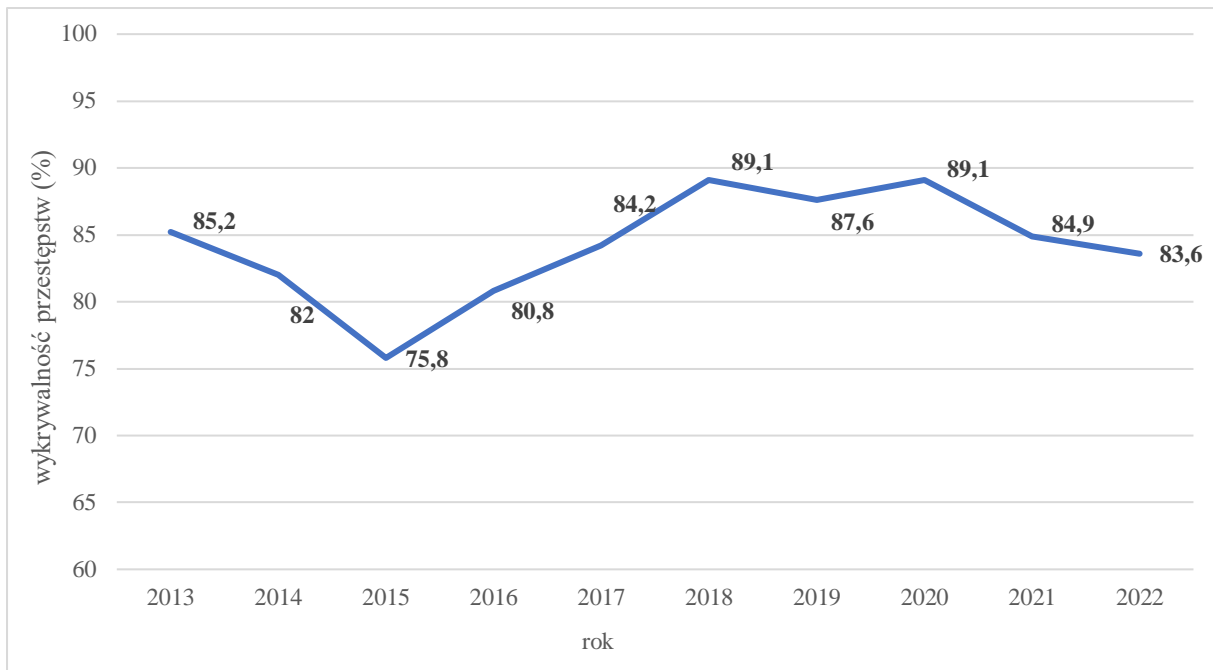
W roku 2022 r. stwierdzono 62 przestępstwa, co oznacza, że w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odnotowano średnio 19,05 przestępstw. Wskaźnik ten jest niższy niż średnia dla kraju (22,81) oraz województwa mazowieckiego (23,3).

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w Gminie wynosi ok. 84%, co jest wartością wyraźnie wyższą w stosunku do średniej dla kraju (ok. 71%) i województwa mazowieckiego (63%)⁵¹. Jednocześnie na przestrzeni ostatnich lat wskaźnik ten utrzymuje się na wysokim poziomie:

⁴⁹ Materiał źródłowy: <https://policja.pl>.

⁵⁰ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Krzynowłoga Mała.

⁵¹ Materiał źródłowy: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Ryc. 32 Wykrywalność sprawców popełnionych przestępstw w gminie w Krzynowłoga Mała w latach 2013-2022

Materiał źródłowy: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Powyższe dane świadczą o stosunkowo wysokim poziomie bezpieczeństwa na terenie Gminy.

9.3. ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO

Potencjalne zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia, wynikające z położenia geograficznego, dotyczyć mogą przede wszystkim środowiska naturalnego, działalności człowieka, a także zdarzeń spowodowanych działaniem sił przyrody.

9.3.1. ZAGROŻENIE ZANIECZYSZCZENIEM POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Główną przyczyną zanieczyszczenia powietrza w gminie Krzynowłoga Mała jest tzw. emisja powierzchniowa związana z indywidualnym ogrzewaniem budynków. Wzmożona emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana jest spalaniem słabej jakości materiału grzewczego w mało wydajnych kotłach oraz nierzadko, spalaniem odpadów. Zagrożenie dodatkowo potęgują okresy niekorzystnych warunków klimatycznych w okresie zimowym (długotrwałe okresy chłodu lub ekstremalnie niskie temperatury).

Zagrożeniem dla powietrza atmosferycznego jest także tzw. emisja liniowa, związana z transportem samochodowym i emisją spalin. Zagrożenie to uzależnione jest od charakterystyki ruchu, rodzaju pojazdów i stosowanego w nich paliwa oraz rodzaju i jakości nawierzchni tras. Na terenie gminy Krzynowłoga Mała najbardziej zagrożone emisją liniową są tereny mieszkaniowe, przez które przebiegają drogi o relatywnie największym nasileniu ruchu pojazdów silnikowych, tzn. droga krajowa nr 57 oraz droga wojewódzka nr 616. Zagrożenie w wyraźnie mniejszym stopniu dotyczy dróg powiatowych i gminnych.

Stosunkowo niewielkie jest zagrożenie tzw. emisją punktową. Ten rodzaj emisji związany jest z energetycznym spalaniem paliw i procesami technologicznymi (odprowadzającymi substancje do powietrza za pośrednictwem emitorów w sposób zorganizowany), a na terenie gminy Krzynowłoga Mała nie występują zakłady szczególnie uciążliwe dla środowiska.

Ponadto jako potencjalne zagrożenie dla jakości powietrza można wskazać zagrożenia naturalne, związane z procesami i zagrożeniami przyrodniczymi takimi jak np. pożary lasów, erozja gleb, pylenie z terenów zielonych.

9.3.2. ZAGROŻENIE ZMIANAMI KLIMATU

Problematyka zmian klimatu stanowi jeden z kluczowych aspektów politycznych, społecznych i gospodarczych. Klimat na Ziemi zmieniał się wielokrotnie, przechodząc długie okresy zlodowacenia i wyższych temperatur. Od początku XX wieku temperatura na Ziemi zaczęła stopniowo wzrastać, a trend ten utrzymuje się

do dzisiaj. Prognozuje się dalszy wzrost średniej temperatury, który z największą intensywnością wystąpi na półkuli północnej, zwłaszcza na obszarach polarnych.

Globalne zmiany klimatyczne zauważalne są także w gminie Krzynowłoga Mała. Analizując wybrane lata (2014 r., 2017 r., 2019 r.) można zauważyć, że w porównaniu do okresu wielolecia 1971-2000, w rejonie Gminy wystąpiło:

- ocieplenie (wzrostem średniej rocznej temperatury powietrza),
- okresowe zmniejszenie ilości opadów, w tym wydłużenie okresów suchych,
- coraz częstsze występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych w postaci:
 - intensywnych burz i nawałnic,
 - gradobic,
 - huraganowych wiatrów i trąb powietrznych,
- zwiększenie średniego, rocznego usłonecznienia.

Prognozuje się, że postępujące zmiany klimatu będą miały zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki, przy czym dominować będą konsekwencje negatywne⁵²:

- do najważniejszych skutków pozytywnych należeć będą m.in.:
 - wydłużenie okresu wegetacyjnego,
 - skrócenie okresu grzewczego,
 - wydłużenie sezonu turystycznego,
- do najważniejszych skutków negatywnych należeć będą m.in.:
 - niekorzystne zmiany hydrologiczne (a co za tym idzie niekorzystny wpływ na różnorodność biologiczną i siedliska przyrodnicze),
 - zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof;
 - nasilenie się zjawiska eutrofizacji wód,
 - zwiększenie zagrożenia dla życia i zdrowia w wyniku stresu termicznego i wzrostu zanieczyszczeń powietrza,
 - większe zapotrzebowanie na energię elektryczną w porze letniej, czy też zmniejszenie potencjału chłodniczego elektrowni czego skutkiem będzie spadek mocy produkcyjnej.

9.3.3. ZAGROŻENIE ZALEWOWE

ZAGROŻENIE ZJAWISKIEM POWODZI

Zgodnie z ustawą Prawo wodne przez obszary szczególnego zagrożenia powodzią rozumie się:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,
- obszary, między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 18, stanowiące działki ewidencyjne,
- pas techniczny w rozumieniu art. 36 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.

Na obszarze gminy Krzynowłoga Mała nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

ZAGROŻENIE ZJAWISKIEM PODTAPIANIA

W granicach gminy Krzynowłoga Mała dochodzić może do zjawiska podtapiania terenu, na które potencjalnie narażone są tereny z płytko zalegającą wodą gruntową, zagłębienia terenu oraz obszary położone w dnach dolin rzecznych. Zjawisko to może być spowodowane przede wszystkim przez opady atmosferyczne lub gwałtowne topnienie dużej ilości pokrywy śnieżnej. Podtopienia mogą również wystąpić na skutek wahań poziomu wody gruntowej. W większości przypadków cykliczne, najczęściej wiosenne, podwyższone stany wód nie powodują strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako ekstensywne użytki zielone. Relatywnie najbardziej narażone na zjawisko podtopień (od wód gruntowych) są obszary zlokalizowane

⁵² Materiał źródłowy: Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

w pobliżu przebiegającej sieci rzecznej, co uwarunkowane jest ukształtowaniem terenu, warunkami podłoża i płytkim zaleganiem zwierciadła wody podziemnej.

9.3.4. ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI

Zjawisko ruchów masowych związane jest przede wszystkim z budową geologiczną, warunkami geomorfologicznymi oraz czynnikami inicjującymi. Na ich rozwój wpływ mają intensywne opady atmosferyczne, infiltracja wód opadowych i roztopowych, erozja zboczy dolin i wąwozów a także działalność antropogeniczna. Obszarem predysponowanym do występowania ruchów masowych jest zazwyczaj obszar, w którym uwarunkowania geologiczno-geomorfologiczne nie wykluczają rozwoju takich procesów w przyszłości.

Na obszarze gminy Krzynowłoga Mała nie występują tereny kwalifikowane jako rejony predysponowane do występowania ruchów masowych. W związku z powyższym stwierdza się, iż rzeźba terenu nie stwarza większych ograniczeń dla rozwoju zagospodarowania przestrzennego.

9.3.5. ZAGROŻENIA SUSZĄ I ZAGROŻENIE POŻAROWE

Gmina Krzynowłoga Mała w przeważającej części położona jest na terenach „silnie zagrożonych” zjawiskiem suszy. Zagrożenie to występuje głównie na obszarach użytkowanych rolniczo, gdzie użytkowy poziom wód podziemnych znajduje się stosunkowo głęboko. Umiarkowane lub niskie zagrożenie suszą obejmuje tereny kompleksów leśnych oraz obszary położone w bliskim sąsiedztwie najważniejszych dolin rzecznych (Ulatówki), gdzie pierwszy poziom wodonośny znajduje się płytko pod powierzchnią terenu.

W celu przeciwdziałania skutkom suszy na poziomie krajowym uchwalony został *Plan przeciwdziałania skutkom suszy* (PPSS). Dokument ten sporządzony został na okres 6 lat (2021-2027). Jego opracowanie wynikało z postanowień dyrektyw i wytycznych unijnych oraz przepisów prawa krajowego (art. 183-185 ustawy Prawo wodne). Plan przeciwdziałania skutkom suszy posiada rangę rozporządzenia Ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej⁵³.

Zgodnie z art. 184 ustawy Prawo Wodne, Plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje:

- 1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- 2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- 3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- 4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Z uwagi na wyżej opisane zagrożenie, obowiązują stosowne plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych oraz plany przeciwdziałania skutkom suszy w dorzeczach.

Panujące długotrwałe susze przyczynić się mogą do przesuszenia runa leśnego oraz ściółki, czego przejawem może być wystąpienie pożaru. Pożary lasów niosą za sobą szereg negatywnych skutków dla środowiska przyrodniczego oraz człowieka (m.in. zniszczenie szaty roślinnej, w tym utrata siedlisk dla wielu gatunków zwierząt, degradacja naturalnego profilu glebowego, emisja dwutlenku węgla). Najbardziej narażone na ryzyko wystąpienia pożaru są kompleksy leśne zlokalizowane na terenach z głęboko zalegającą warstwą wodonośną.

Obszar gminy Krzynowłoga Mała w ok. 1/3 pokryty jest gruntami leśnymi. Niebezpieczeństwo wystąpienia pożarów leśnych jest zatem znaczne. Do głównych, potencjalnych przyczyn pożarów należy zaliczyć:

- nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym, w tym papierosy, zapalniczki;
- nieprawidłowa eksploatacja urządzeń grzewczych i instalacji;
- wady środków transportu oraz niezachowanie zasad bezpieczeństwa środków transportu;
- wyładowania atmosferyczne oraz inne ekstremalne zjawiska pogodowe jak huragany i silne wiatry;
- podpalenia;
- wypalanie traw.

Na podstawie danych GUS w 2022 roku na terenie gminy Krzynowłoga Mała odnotowano łącznie 9 pożarów, z czego wszystkie sklasyfikowane zostały jako „małe”. Wśród miejscowych zagrożeń wytypowano

⁵³ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz.U.2021 poz. 1615).

łącznie 101 zdarzeń, z czego: 59 dotyczyło silnego wiatru, 9 zdarzeń w komunikacji, 7 zdarzeń medycznych oraz 9 zdarzeń związanych z opadem deszczu lub śniegu⁵⁴.

9.3.6. ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała nie znajdują się zakłady zakwalifikowane jako potencjalni sprawcy poważnych awarii przemysłowych (zakłady o dużym ryzyku ZDR, zakłady o zwiększonym ryzyku ZZR, zakłady pozostałe PSPA)⁵⁵.

Zagrożenie wynikające z wystąpienia poważnej awarii przemysłowej jest stosunkowo niewielkie ze względu na brak dużych zakładów przemysłowych, wykorzystujących do produkcji środki niebezpieczne, w tym chemiczne. Funkcjonuje tutaj zakład remontu maszyn rolniczych oraz przedsiębiorstwo zajmujące się handlem materiałami budowlanymi i nawozami. W przypadku awarii sprzętu lub wystąpienia innych zdarzeń losowych należy przestrzegać obowiązujących przepisów prawa, w tym regulaminów, a także powiadomić odpowiednie służby bezpieczeństwa.

Potencjalnym zagrożeniem na obszarze Gminy jest transport substancji niebezpiecznych w ruchu drogowym (substancje ropopochodne, gazy płynne). Usytuowanie w obrębie Gminy ważnych szlaków komunikacyjnych (droga krajowa nr 57, droga wojewódzka nr 616) stanowi nie tylko potencjał rozwojowy, ale także zwiększa potencjalne możliwości wystąpienia zagrożeń związanych z transportem substancji niebezpiecznych.

⁵⁴ Materiał źródłowy: Dane GUS: Organizacja państwa i wymiar sprawiedliwości: Działalność jednostek ochrony przeciwpożarowej, stan na 31.12.2022 r.

⁵⁵ Materiał źródłowy: www.gios.gov.pl/pl/

9.4. WNIOSKI

- ! Funkcjonujące na terenie Gminy podmioty i instytucje zaangażowane w zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego (zwłaszcza straż pożarna i policja).
- ! Wysoka wykrywalność sprawców przestępstw w stosunku do średniej dla województwa i kraju.
- ! Występujące okresowo zjawisko niskiej emisji w obszarach zwartej zabudowy i związane z tym okresowe pogarszanie stanu sanitarnego powietrza (w sezonie grzewczym).
- ! Relatywnie czyste powietrze w skali roku, w tym brak dużych, punktowych emitorów zanieczyszczeń.
- ! Brak obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.
- ! Brak terenów predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych.
- ! Znaczne zagrożenie suszą i związane z nią zagrożenia pożarowe.
- ! Niski poziom zagrożenia poważną awarią przemysłową, ze względu na brak dużych zakładów.
- ! Wystąpienie na odcinku drogi krajowej nr 57 oraz drogi wojewódzkiej nr 616 zagrożeń związanych z zwiększonym hałasem, zanieczyszczeniem powietrza oraz możliwością wystąpienia awarii (transport substancji niebezpiecznych).

10 POLITYKA SPOŁECZNA

10.1. OCHRONA ZDROWIA

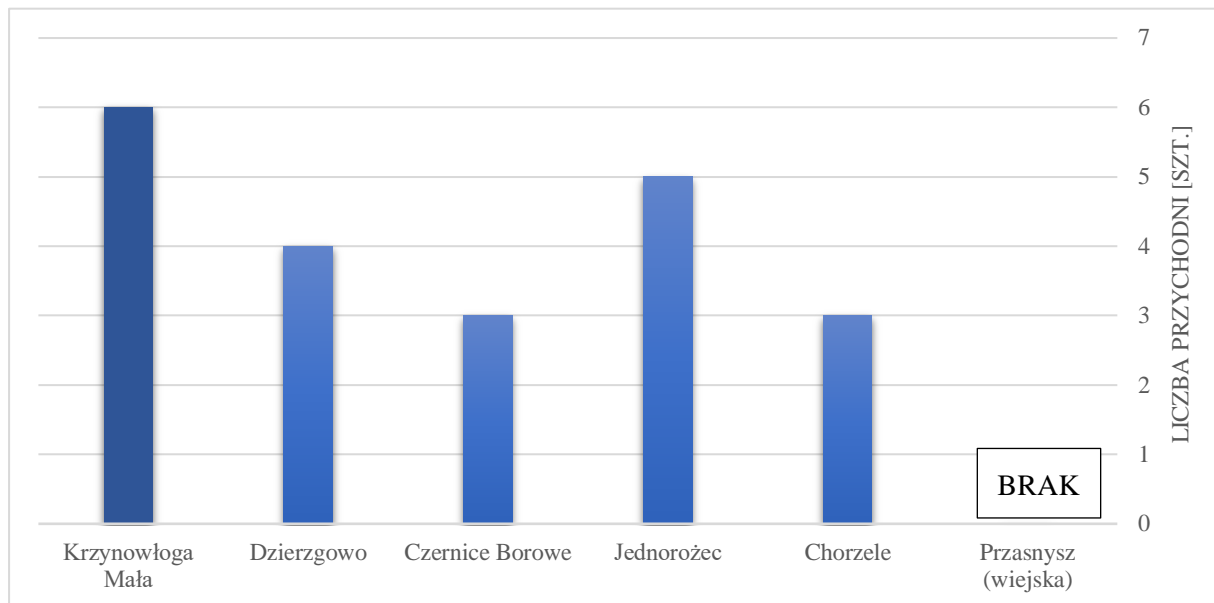
Na terenie Gminy funkcjonują następujące obiekty związane z ochroną zdrowia⁵⁶:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia „MEDICUS”;
- Gabinet Stomatologiczny „Famili Dent”;
- 1 punkt apteczny.

Wszystkie w/w obiekty położone są w miejscowości Krzynowłoga Mała, natomiast najbliższa stacja pogotowia ratunkowego znajduje się w Chorzelach. W przypadku specjalistycznych świadczeń zdrowotnych mieszkańcy Gminy muszą korzystać ze szpitala w Przasnyszu.

Należy nadmienić, iż na terenie Gminy nie znajduje się żadna apteka ogólnodostępna. Zlokalizowany jest tutaj natomiast punkt apteczny, w którym zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa nie wolno sprzedawać określonych grup leków.⁵⁷

Wskaźnik zasobności w przychodnie lekarskie wynosi 6 na 10 tys. osób i jest to najwyższy wskaźnik na tle wszystkich gmin sąsiednich i jednocześnie identyczny w stosunku do średniej dla całego województwa mazowieckiego. Ponadto wskaźnik ten jest wyższy w stosunku do całego powiatu przasnyskiego, gdzie wartość ta wynosi 4 na 10 tys. osób.

Ryc. 33 Liczba przychodni na 10 tys. ludności w gminie Krzynowłoga Mała oraz na tle gmin sąsiednich

Materiał źródłowy: Opracowanie własne wg danych GUS, stan na 31.12.2022 r.

Można zatem uznać, że dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy Krzynowłoga Mała jest dobry. Niedostateczna jest natomiast dostępność lekarzy specjalistów i rehabilitacji z refundacją NFZ.

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat udzielono rokrocznie od ok. 4,6 tys. do ok. 10,1 tys. porad lekarskich, przy czym ostatni rok 2022 odznaczał się wyraźnym spadkiem udzielanych porad w stosunku do lat ubiegłych.

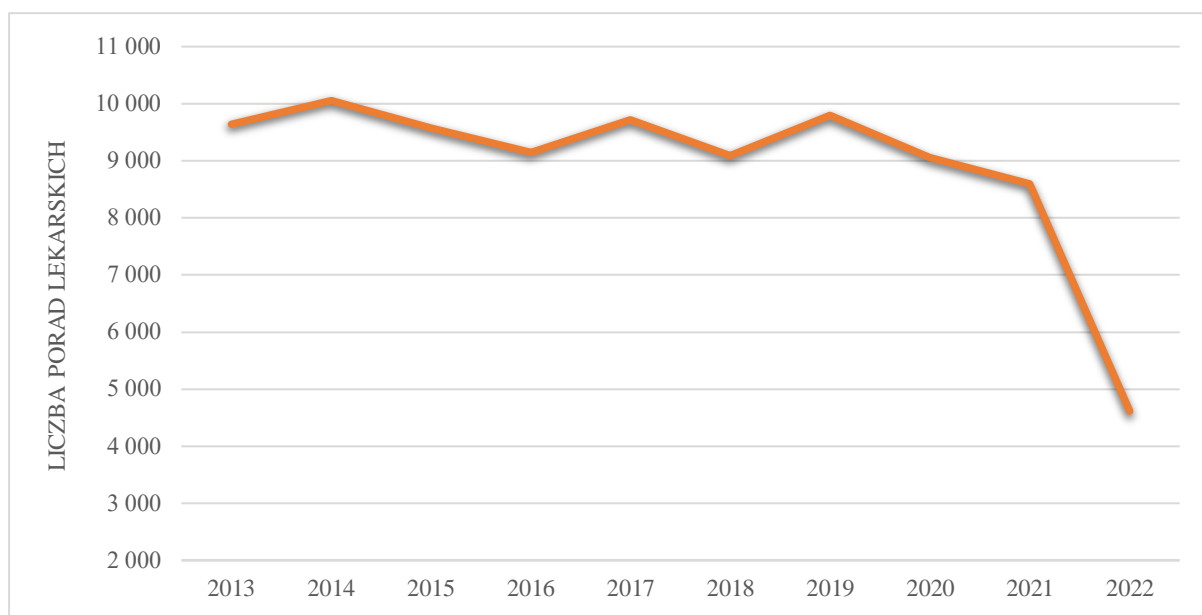
⁵⁶ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Krzynowłoga Mała.

⁵⁷ Zgodnie z Ustawą z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne:

1. Poza aptekami obrót detaliczny produktami leczniczymi, z uwzględnieniem art. 71 ust. 1 i 3 pkt 2, mogą prowadzić punkty apteczne.

(...).

3. Punkty apteczne tworzone po dniu wejścia w życie ustawy mogą być usytuowane jedynie na terenach wiejskich, jeżeli na terenie danej wsi nie jest prowadzona apteka ogólnodostępna.

Ryc. 34 Liczba udzielanych porad lekarskich w Gminie w latach 2013-2022

Materiał źródłowy: Opracowanie własne wg danych GUS, stan na 31.12.2022 r.

10.2. POMOC SPOŁECZNA

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż Gmina podejmuje szereg działań mających na celu rozwiązywania problemów społecznych, których wymiar strategiczny znajduje odzwierciedlenie w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krzynowłoga Mała na lata 2022-2027, a także bieżąco aktualizowanych programach⁵⁸:

- Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Krzynowłoga Mała na lata 2024-2028;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Krzynowłoga Mała na lata 2022-2025;
- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023;
- Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Krzynowłoga Mała na rok 2022.

Zadania w zakresie pomocy społecznej w Gminie realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzynowłodze Małej. GOPS wspiera osoby potrzebujące w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc świadczona przez GOPS jest wykonywana w zakresie zadań własnych gmin, jak również zadań zleconych gminom z zakresu administracji rządowej. Pomoc działa na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Pomoc Społeczna polega w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Tab. 24 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie w latach 2018-2021

ROK	2018	2019	2020	2021
LICZBA OSÓB (OS.)	277	279	259	296
ODSETEK MIESZKAŃCÓW (%)	8,0	8,1	7,9	9,1

Materiał źródłowy: Dane GUS.

⁵⁸ Materiał źródłowy: Raport o stanie gminy Krzynowłoga Mała za 2022 rok.

W Gminie na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest nieznaczny wzrost liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W 2021 roku z opieki społecznej skorzystało 296 osób, czyli o 19 osób więcej niż w 2018 roku. Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną są: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

W 2022 r. realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym obejmującej udzielanie świadczeń pieniężnych, pomocy usługowej, pomocy rzeczowej i innego rodzaju wsparcia przedstawiało się następująco:

Tab. 25 Świadczenia oraz formy pomocy realizowane w ramach pomocy społecznej w Gminie

ŚWIADCZENIA	LICZBA ŚWIADCZEŃ	PONIESIONE KOSZTY
Zasiłki rodzinne	3966	44 9600,80 zł
Dodatki do zasiłków rodzinnych z tytułu: Urodzenia dziecka	37	14 767,46 zł
Opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	56	22 400,00 zł
Samotnego wychowania dziecka	108	21 644,00 zł
Wychowania w rodzinie wielodzietnej	1066	98 747,68 zł
Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	127	13 114,10 zł
Rozpoczęcia roku szkolnego	369	20 984,20 zł
Podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	735	49 976,64 zł
Na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	37	4 095,46 zł
Na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła	698	45 88, 18 zł
Zasiłki pielęgnacyjne	1044	225 337,00 zł
Świadczenia pielęgnacyjne	528	988 134,00 zł
Specjalny zasiłek opiekuńczy	5	2 345,00 zł
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	23	23 000,00 zł
Świadczenie rodzicielskie	145	134 687,00 zł
Świadczenie „Za życiem”	1	4 000,00 zł
Fundusz alimentacyjny	196	124 134,74 zł
Świadczenie wychowawcze	3498	1 748 994,60 zł
Zasiłki okresowe	22	40 386,67 zł
Zasiłki celowe	29	6 800,00 zł
Zasiłki stałe	20	136 111,46 zł
Dożywianie program „ Posiłek w szkole i w domu”	14 651	108 759,00 zł
Świadczenie pieniężne program „ Posiłek w szkole i w domu”	35	16 775,00 zł
Usługi opiekuńcze	6	49 717,00 zł
Karta dużej rodziny	160	--
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów	--	38 904,84 zł
Dodatek osłonowy	842	597 289,17 zł
Dodatki dla gospodarstw domowych	121	201 000,00 zł
Dodatki węglowe	816	2 448 000,00 zł
Dodatek elektryczny	3	3500,00 zł
Świadczenia związane z udzielaniem pomocy obywatelom Ukrainy – zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia	11	61 280,00 zł
Rodziny zastępcze	Utrzymanie 2 dzieci	9 252,00 zł

Domy pomocy społecznej	6	266 915,91 zł
Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	Utrzymanie 6 dzieci	219 785,24 zł
Wspieranie rodziny	--	16 146,27 zł
Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	2	36 106,47 zł

Materiał źródłowy: Raport o stanie gminy Krzynowłoga Mała za 2022 rok.

10.3.MIESZKALNICTWO

Na terenie Gminy znajduje się 935 budynków mieszkalnych, sama liczba mieszkań wynosi 972. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania to 92,8 m², co jest wartością wyraźnie wyższą niż średnia dla powiatu przasnyskiego (84,7 m²)⁵⁹.

Podstawowe wskaźniki dla budownictwa mieszkaniowego na terenie Gminy i powiatu, w poszczególnych latach, zaprezentowano poniżej:

Tab. 26 Gospodarka mieszkaniowa Gminy na tle powiatu przasnyskiego w latach 2014-2022

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
liczba budynków mieszkalnych									
gmina Krzynowłoga Mała	890	894	897	899	904	936	925	927	935
powiat przasnyski	11 260	11 332	11 391	11 453	11 504	11 898	11 851	11 927	12 049
liczba mieszkań									
gmina Krzynowłoga Mała	928	933	936	938	943	946	964	966	972
powiat przasnyski	15 885	15 997	16 105	16 239	16 299	16 433	16 681	16 741	17 012
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²									
gmina Krzynowłoga Mała	88,3	88,7	89,0	89,1	89,5	89,6	92,1	92,3	92,8
powiat przasnyski	81,5	81,8	82,1	82,3	82,5	82,8	84,5	84,7	84,7

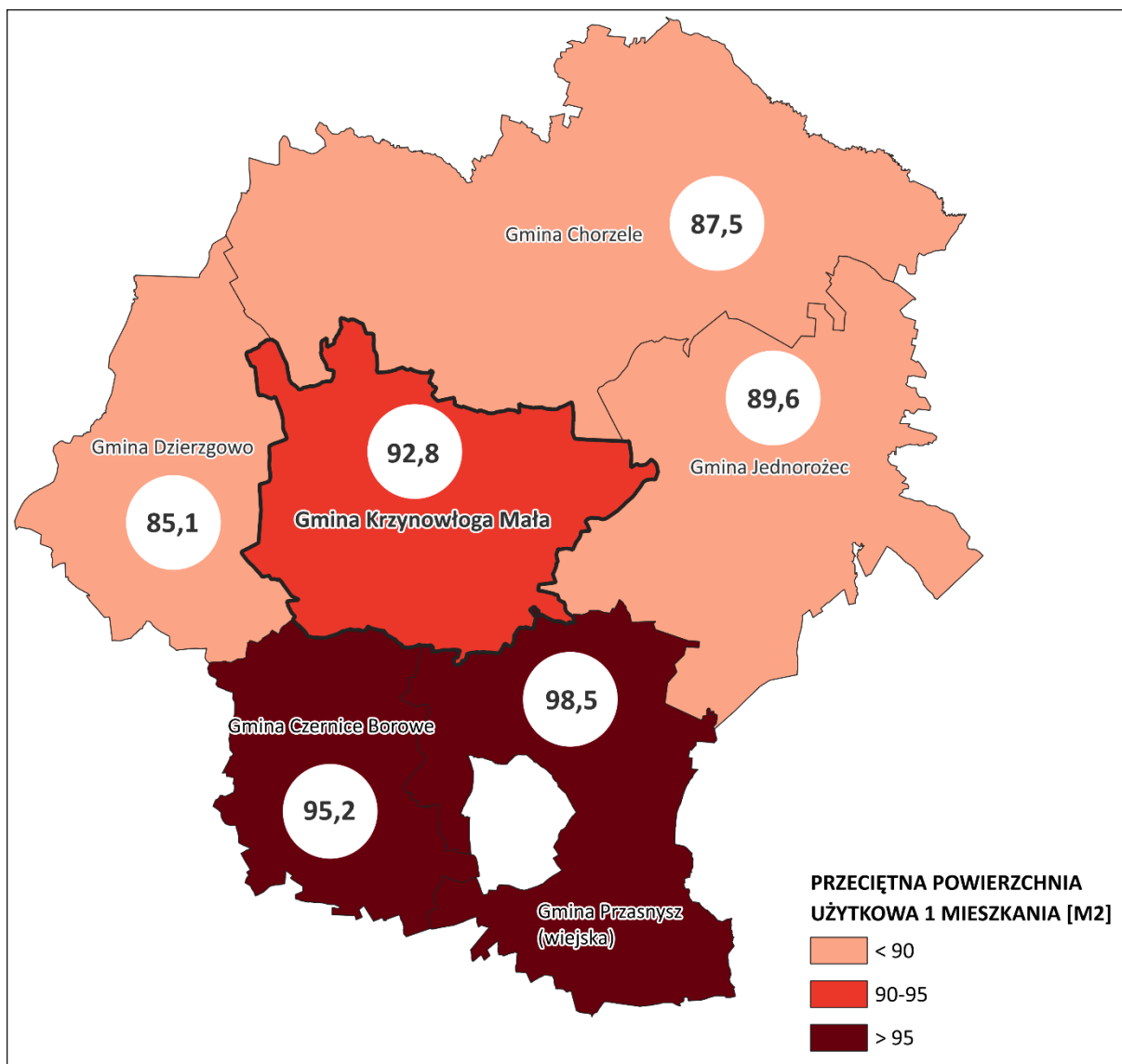
Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Jak wynika z powyższej tabeli na terenie gminy Krzynowłoga Mała:

- sukcesywnie wzrasta liczba mieszkań oraz liczba budynków mieszkalnych na terenie Gminy;
- nieznacznie wzrastają przeciętne powierzchnie użytkowe mieszkań.

W porównaniu do gmin ościennych przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania na terenie gminy Krzynowłoga Mała jest stosunkowo wysoka. W 2022 roku wartość ta wynosiła 92,8 m², co było trzecim najwyższym wskaźnikiem, zaraz po gminie wiejskiej Przasnysz (98,5 m²) oraz Czernice Borowe (95,2 m²). Najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się natomiast w gminie Dzierzgowo, gdzie średnia powierzchnia mieszkania wynosi 85,1 m².

⁵⁹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

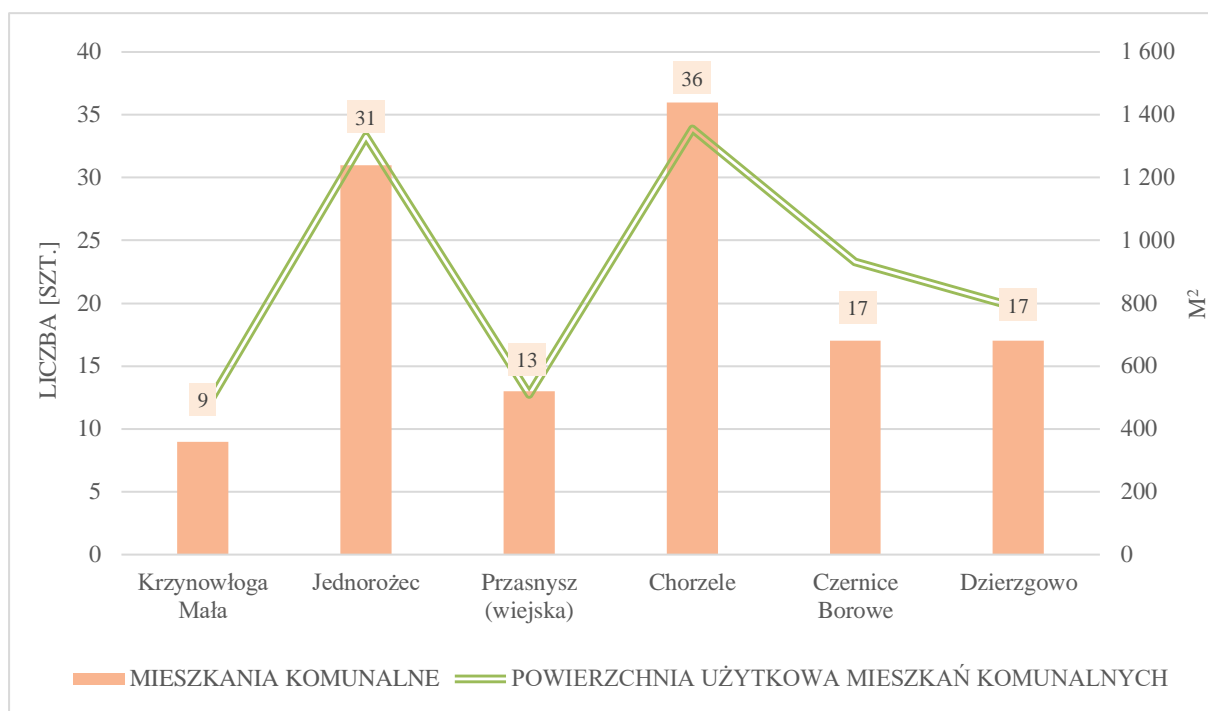

Ryc. 35 Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Gminie oraz gminach ościennych w 2022 r.

Material źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2022 r.

Gmina Krzynowłoga Mała posiada zasoby komunalne w liczbie 9 mieszkań i łącznej powierzchni 451 m², co w zestawieniu do gmin ościennych jest wskaźnikiem najmniej korzystnym. Zbliżone zasoby komunalne występują jedynie w przypadku gminy wiejskiej Przasnysz.

Najkorzystniejszą sytuację kształtuje natomiast w gminie Chorzele, gdzie znajduje się w sumie 36 mieszkań komunalnych, o całkowitej powierzchni wynoszącej 1 355 m² oraz w dalszej kolejności w gminie Jednoróżec.

Ryc. 36 Mieszkania komunalne w gminie Krzynowłoga Mała i gminach sąsiednich w 2020 roku

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2020 r. (brak nowszych danych).

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała nie ma obecnie tzw. mieszkań chronionych. Stanowią one formę pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Mieszkanie chronione może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego i w zależności od celu udzielania wsparcia prowadzone jest jako mieszkanie chronione treningowe lub mieszkanie chronione wspierane.

10.4. WNIOSKI

- ! Obecność placówek podstawowej opieki zdrowotnej.
- ! Niski udział wydatków na ochronę zdrowia.
- ! Ograniczony dostęp do placówek specjalistycznej opieki zdrowotnej.
- ! Najwyższy wskaźnik przychodni na 10 tys. mieszkańców na tle gmin ościennych.
- ! Funkcjonujące instytucje pomocy społecznej.
- ! W dalszym stopniu występowanie problemów społecznych wśród mieszkańców (ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm, niepełna rodzina lub wielodzietność).
- ! Nieznaczny wzrost liczby osób korzystających z opieki społecznej w ostatnich latach.
- ! Szereg działań na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkomani, a także istniejący Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
- ! Niewielka liczba mieszkań komunalnych oraz brak mieszkań chronionych.
- ! Stosunkowo wysoki wskaźnik przeciętnej wielkości mieszkań na tle gmin ościennych.

11 EDUKACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY

11.1. PLACÓWKI OŚWIATOWE

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała funkcjonują następujące placówki oświatowe⁶⁰:

- Szkoła Podstawowa w Krzynowłodze Małej wraz z oddziałami przedszkolnymi i punktem przedszkolnym;
- Szkoła Podstawowa w Romanach-Seborach wraz z oddziałami przedszkolnymi;
- Szkoła Podstawowa w Ulatowie-Adamach wraz z oddziałami przedszkolnymi.

11.2. LICZBA UCZNIÓW I WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI

Na przestrzeni ostatnich lat liczba uczęszczających do placówek oświatowych w gminie Krzynowłoga Mała kształtowała się następująco:

Tab. 27 Osoby uczęszczające do placówek oświatowych w gminie Krzynowłoga Mała w latach 2013-2021

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE									
Dzieci	137	115	100	108	113	125	120	101	105
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE (WRAZ Z GIMNAZJAMI*)									
Uczniowie	226	226	242	224	257	291	296	291	300
Absolwenci	43	47	34	38	-	-	25	50	20

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

* dotyczy lat 2013-2018. Wraz z końcem roku szkolnego 2018/2019 zlikwidowano wszystkie oddziały gimnazjalne.

W gminie Krzynowłoga Mała obserwowany jest od kilku lat wzrost liczby uczniów. Na przestrzeni omawianego okresu liczba ta wzrosła o ok. 33 %, a zatem średniorocznie przybywało ok. 8 uczniów.

Należy jednocześnie zaznaczyć, iż skokowy wzrost liczby uczniów szkół podstawowych w 2018 roku wynikał bezpośrednio z przeprowadzonej reformy szkolnictwa, zgodnie z którą wraz z początkiem roku szkolnego 2019/2020 przestały istnieć oddziały gimnazjalne⁶¹ (do szkół podstawowych i gimnazjów uczęszczało 9 roczników, zaś do szkół podstawowych po reformie jest to 8 roczników).

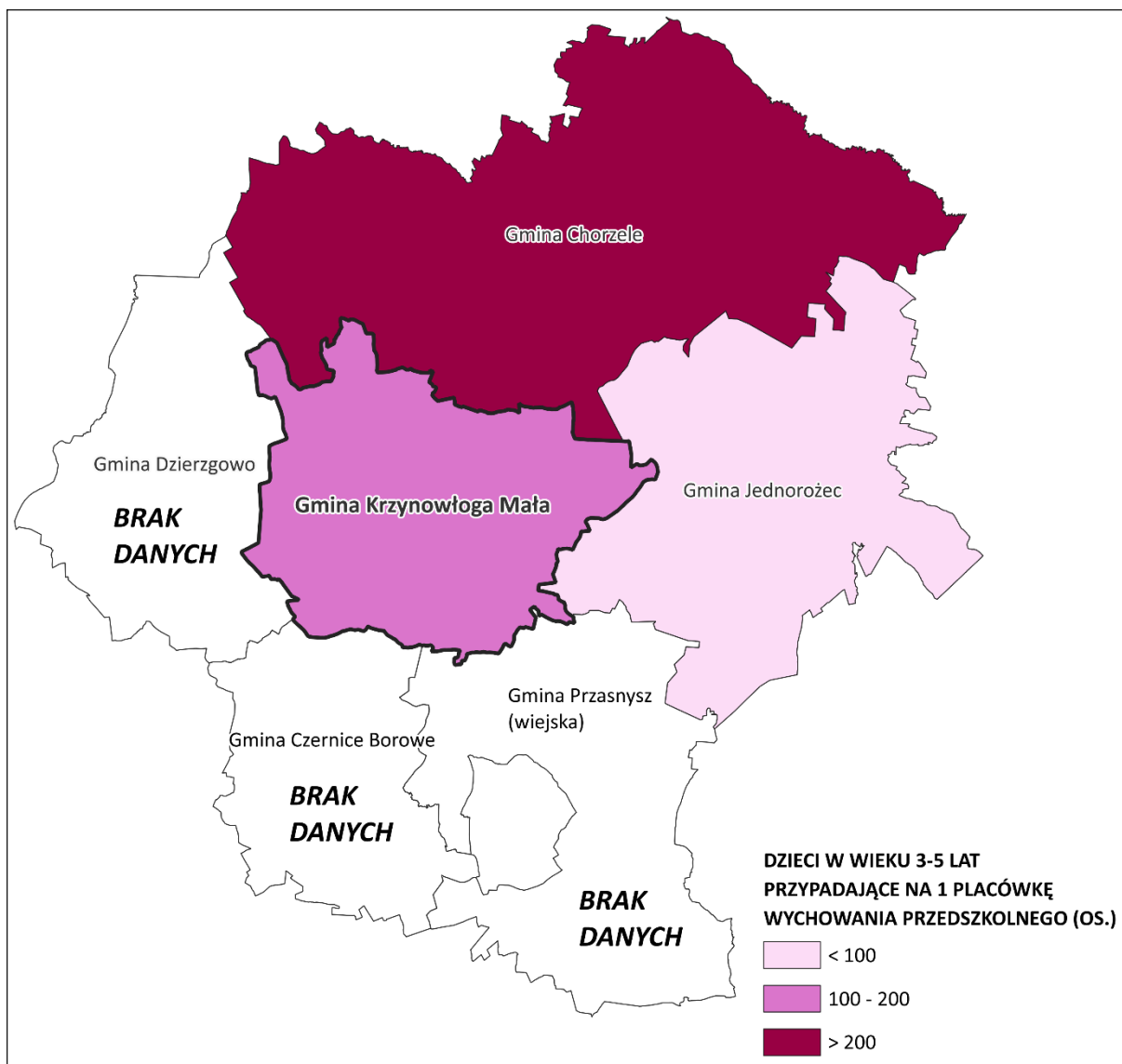
Sytuacja mniej korzystnie kształtuje się w odniesieniu do wychowania przedszkolnego. Na przestrzeni ostatnich lat (2013-2021) liczba dzieci uczęszczająca do placówek przedszkolnych spadła o 32 os., czyli o ok. 23%.

W gminie Krzynowłoga Mała na 1 placówkę wychowania przedszkolnego przypada w przybliżeniu 120 dzieci w wieku 3-5 lat. Jest to drugi najkorzystniejszy wynik na tle gmin sąsiednich, w których przeprowadzona została analiza (zaraz po gminie Jednorożec). W przypadku gminy Chorzele liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę oświaty znacznie przekracza 300 osób. Jednocześnie wskazuje się, iż dla gminy Czernice Borowe, Dzierzgowo i Przasnysz nie opublikowano danych za 2021 rok.

⁶⁰ Material źródłowy: Raport o stanie gminy Krzynowłoga Mała za 2022 rok.

⁶¹ Reforma szkolnictwa z 2017 roku zakładała m.in.:

- likwidacje gimnazjów;
- wprowadzenie ośmioletniego roku nauczania w szkołach podstawowych;
- wprowadzenie czteroletniego toku nauczania w liceach ogólnokształcących;
- wprowadzenie pięcioletniego roku nauczania w technikum.

Ryc. 37 Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w gminie Krzynowłoga Mała na tle gmin ościennych w 2021 r.

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

Współczynnik skolaryzacji brutto to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Współczynnik skolaryzacji netto – relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania⁶².

Zgodnie z danymi GUS za 2021 rok stwierdza się, iż współczynniki skolaryzacji w szkołach podstawowych w gminie Krzynowłoga Mała (91,19% brutto; 90,88% netto) są nieznacznie niższe w stosunku do całego powiatu przasnyskiego (95,49% brutto; 94,74% netto).

⁶² Definicje Głównego Urzędu Statystycznego (GUS).

11.3. KAPITAŁ SPOŁECZNY

11.3.1. ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA

W gminie Krzynowłoga Mała funkcjonuje obecnie 7 zarejestrowanych stowarzyszeń pozarządowych, co oznacza 2,2 organizacji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wartość ta jest niższa niż średnia dla całego powiatu przasnyskiego (2,9 organizacji) i nieznacznie niższa niż średnia dla kraju (2,3 organizacji).⁶³

Na terenie gminy Krzynowłoga Mała funkcjonują następujące organizacje i stowarzyszenia:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Łanietach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Romanach Seborach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Krzynowłodze Małej;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ulatowie Adamach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kakach Mroczkach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chmieleniu Wielkim;
- Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Rudna Jeziorowego i okolicznych miejscowości „Karaś”.

Ponadto w miejscowości Rudno Jeziorowe funkcjonuje Koło Gospodyń Wiejskich⁶⁴.

11.3.2. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA, FREKWENCJA W WYBORACH

Uczestnictwo w wyborach powszechnych jest jednym z najważniejszych przejawów aktywności obywatelskiej. Społeczeństwo w sposób realny wywiera bowiem wpływ na sprawy bieżące Kraju oraz mniejsze jednostki samorządu. Dane dotyczące frekwencji wyborczej w gminie Krzynowłoga Mała w latach 2014-2020 przedstawia niżej załączona tabela:

Tab. 28 Frekwencja wyborcza w Gminie podczas Wyborów Powszechnych w Polsce w latach 2014-2020

ROK	NAZWA	FREKWENCJA W GMINIE (%)	FREKWENCJA W KRAJU (%)
2014	Wybory do Parlamentu Europejskiego	20,1	16,9
2014	Wybory Samorządowe	72,3	47,2
2015	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (I tura)	45,7	48,9
2015	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (II tura)	53,5	55,3
2015	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	45,4	50,9
2018	Wybory Samorządowe	73,9	48,8
2019	Wybory do Parlamentu Europejskiego	42,7	45,6
2019	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	58,8	61,7
2020	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (I tura)	62,9	64,5
2020	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (II tura)	69,1	68,1

Materiał źródłowy: <https://wybory.gov.pl/>.

Aktywność obywatelska mieszkańców gminy Krzynowłoga Mała w zakresie partycypacji podczas wyborów powszechnych w okresie 2014-2020 sukcesywnie wzrasta. Warto zaznaczyć, iż w omawianym okresie frekwencja wyborcza dwukrotnie przekraczała 70%, tj. w Wyborach Samorządowych w 2014 r. oraz 2018 r. Ponadto wyższy wynik niż średnia ogólnokrajowa miał miejsce w trakcie II tury Wyborów Prezydenta Polski w 2020 r. oraz Wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2014 r.⁶⁵

⁶³ Materiał źródłowy: Krajowy Rejestr Sądowy, www.ekrs.ms.gov.pl.

⁶⁴ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Krzynowłoga Mała.

⁶⁵ Materiał źródłowy: www.wybory.gov.pl.

11.4. WNIOSKI

- ! Dostateczny poziom dostępności do usług oświatowych na poziomie wczesnoszkolnym.
- ! Brak żłobka lub klubu dziecięcego.
- ! Brak placówki ponadpodstawowej.
- ! Wzrost liczby uczniów w szkołach podstawowych na przestrzeni ostatnich kilku lat.
- ! Malejąca liczba dzieci w placówkach przedszkolnych.
- ! Stosunkowo aktywnie działające organizacje i stowarzyszenia lokalne, o wskaźniku liczebności zbliżonym do średniej dla kraju.
- ! Relatywnie wysoka na tle kraju frekwencja wyborcza, zwłaszcza w trakcie wyborów samorządowych.

12 FINANSE SAMORZĄDOWE

Podstawowym celem działalności samorządu gminnego jest zapewnienie jak najlepszych warunków dla funkcjonowania i rozwoju społeczności lokalnej. Realizacja tego działania wymaga zapewnienia stałego dopływu środków, które są niezbędne do finansowania odpowiedniego poziomu dóbr i usług publicznych służących do zaspokajania potrzeb społeczności, a także przedsięwzięć o charakterze rozwojowym.

W procesie strategicznego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego zasadniczą rolę odgrywa możliwość finansowania poszczególnych przedsięwzięć. Możliwości finansowe, w powiązaniu z jakością zarządzania, stanowią podstawę do wyznaczenia strategicznych celów jej rozwoju, rozumianego jako proces kształtowania zmian w pożądanym kierunku, akceptowanym społecznie, ekonomicznie i środowiskowo, zgodnie z wymogami racjonalnego gospodarowania przestrzenią. Między rozwojem lokalnym a finansami Gminy występują wzajemne powiązania i uwarunkowania, gmina bowiem ponosi najpierw wydatki, w określonych działkach, aby mógł dokonać się rozwój społeczno-gospodarczy.

Istotnym elementem w kształtowaniu polityki rozwoju danej jednostki administracyjnej jest Budżet Gminy, będący głównym źródłem finansowania usług publicznych i inwestycji związanych z realizacją zadań infrastrukturalnych. Działania te stwarzają warunki do inwestowania dla podmiotów gospodarczych i poprawy standardów życia mieszkańców.

12.1.DOCHODY GMINY

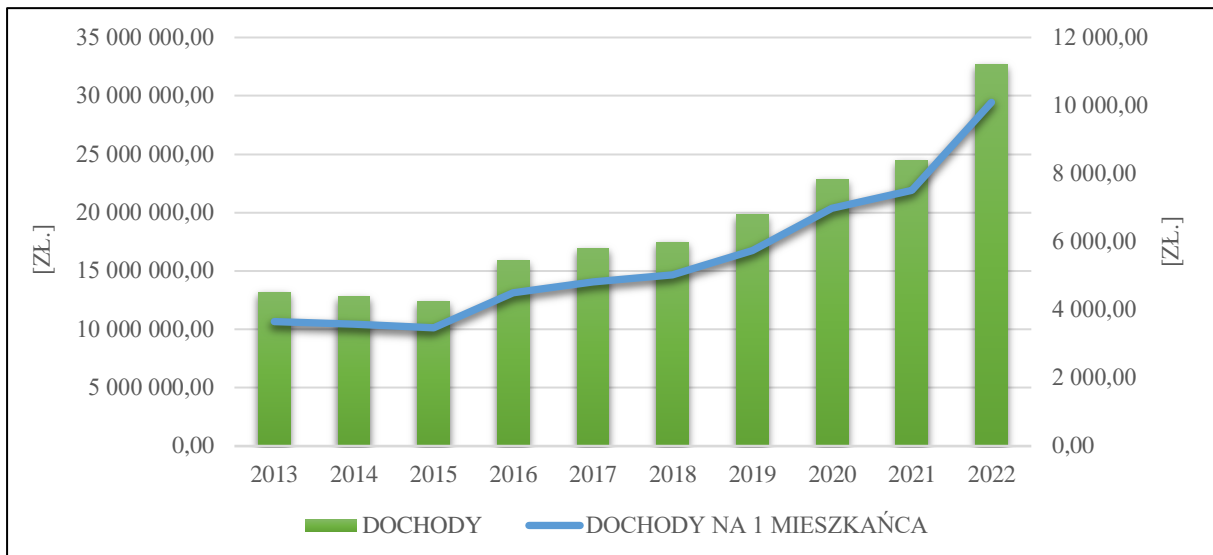
Dochody ogółem gminy Krzynowłoga Mała na przestrzeni analizowanych lat wzrosły ponad dwukrotnie (z ok. 13,2 mln zł w 2013 r. do ok. 32,7 mln zł w 2022 r.). Ma to również przełożenie na dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które również wyraźnie wzrosły (z ok. 3 662 zł/os. w 2013 r. do ok. 10 095 zł/os. w 2022 r.).⁶⁶ Jednocześnie, skokowy wzrost dochodów nastąpił w 2022 r. W stosunku do roku poprzedniego zanotowano wzrost o ok. 33%.

Tab. 29 Dochody ogółem Gminy w latach 2013-2022

ROK	DOCHODY OGÓLEM [zł]	DOCHÓD GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [zł]
2013	13 165 313,70	3 662,12
2014	12 796 234,76	3 572,37
2015	12 374 406,18	3 474,01
2016	15 866 034,84	4 504,84
2017	16 925 289,61	4 827,52
2018	17 444 427,79	5 030,11
2019	19 800 535,42	5 742,61
2020	22 853 227,87	6 978,08
2021	24 488 494,25	7 514,11
2022	32 698 250,11	10 095,17

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

⁶⁶ Material źródłowy: Dane GUS – finanse publiczne: dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu: dochody ogółem oraz dochody na 1 mieszkańca, stan na 31.12.2022 r.

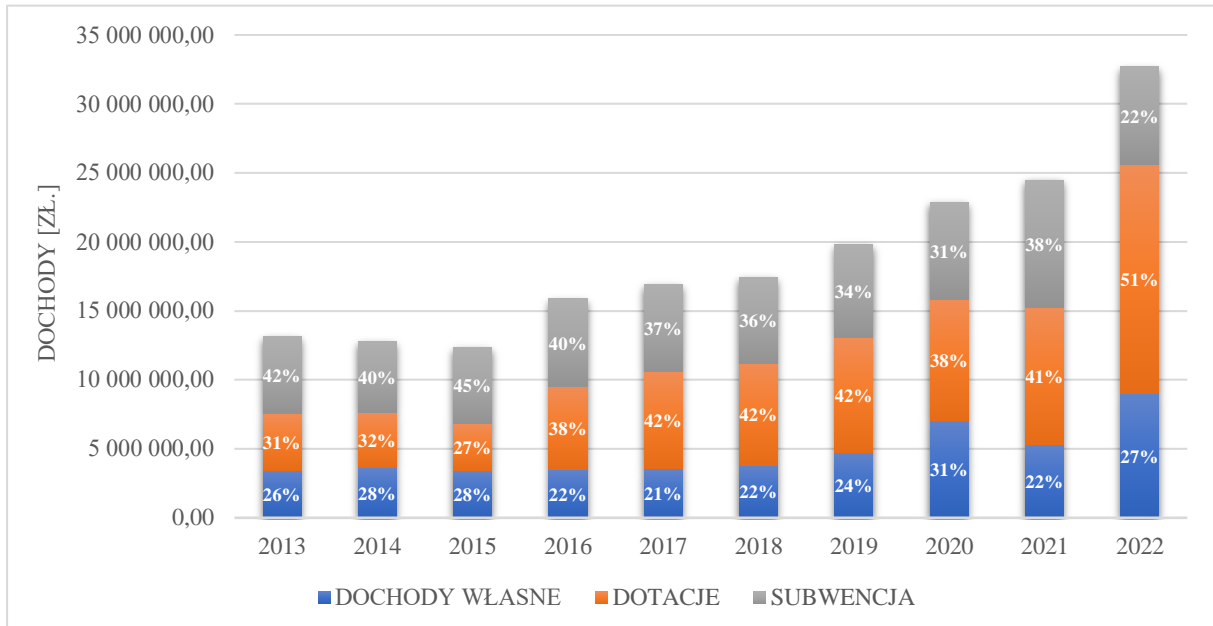

Ryc. 38 Dochody ogółem Gminy w latach 2013-2022 wraz z przeliczeniem na 1 mieszkańca

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Na podstawie obserwowanych tendencji wieloletnich można przypuszczać, że w przyszłości roczny dochód ogółem w dalszym ciągu będzie sukcesywnie wzrastać. Należy przy tym podkreślić, że są to wartości pieniężne nominalne. Realna wartość nabywczą pieniądza uzależniona jest od różnych czynników, a wpływa na nią m.in. inflacja.

Strukturę dochodów gminy Krzynowłoga Mała tworzą kolejno: dochody własne, dotacje oraz subwencje ogólne. W okresie 2013-2022 całkowita suma dochodów własnych wzrosła ponad dwukrotnie (z ok. 3,5 mln zł w 2013 r. do ok. 9,0 mln zł w 2022 r.). Jednocześnie zaznacza się, iż najszybszy wzrost wśród wszystkich źródeł dochodu w Gminie zanotowały dotacje, których suma na przestrzeni omawianego okresu powiększyła się ponad czterokrotnie (z ok. 4,1 mln zł w 2013 r. do ok. 16,6 mln w 2022 r.).⁶⁷

Ryc. 39 Struktura dochodów w Gminie w latach 2013-2022

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

- Dochody własne pochodzą ze źródeł finansowania, gdzie swój największy udział mają:⁶⁸
- dochody z tytułu dochodów podatkowych od osób fizycznych (PIT);
 - dochody z tytułu dochodów podatkowych, ustalanych na podstawie odrębnych ustaw;

⁶⁷ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

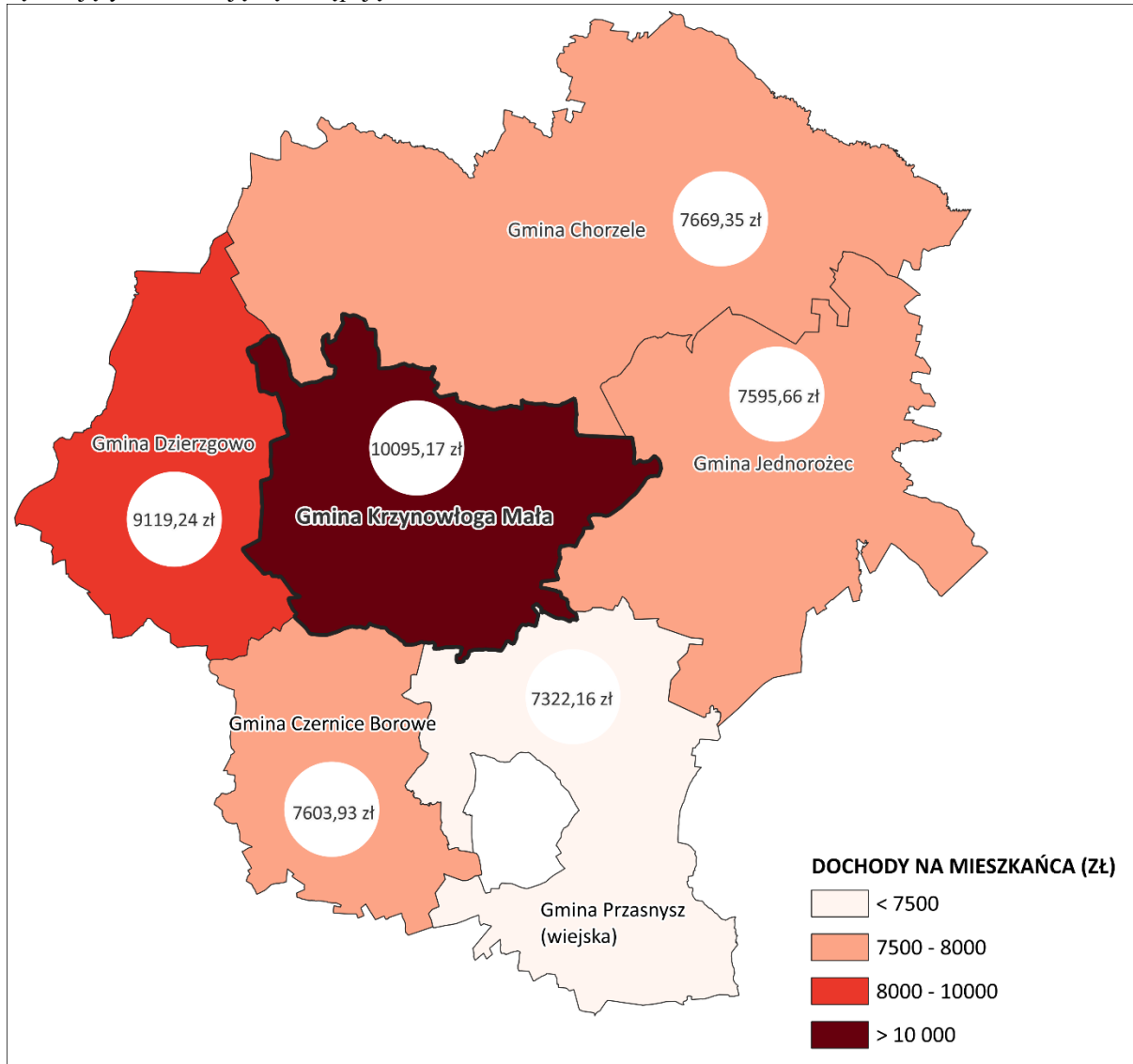
⁶⁸ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

- dochody z tytułu wpływów z lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw;
- dochody z tytułu podatku od nieruchomości;
- dochody z tytułu podatku rolnego;
- dochody z tytułu wpływów z usług.

Subwencja ogólna składa się natomiast z części:

- oświatowej;
- wyrównawczej;
- równoważącej.

Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Krzynowłoga Mała w odniesieniu do gmin sąsiadujących kształtują się następująco:

Ryc. 40 Suma dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Krzynowłoga Mała i w gminach sąsiadnych w 2022 r.

Material źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2022 r. poziom dochodów na mieszkańca w gminie Krzynowłoga Mała był zdecydowanie najwyższy w porównaniu z sąsiadującymi gminami. Wartość ta wyniosła bowiem 10 095,17 zł, natomiast najmniej korzystnie sytuacja kształtowała się w gminie wiejskiej Przasnysz (7 322,16 zł).

12.2. WYDATKI GMINY

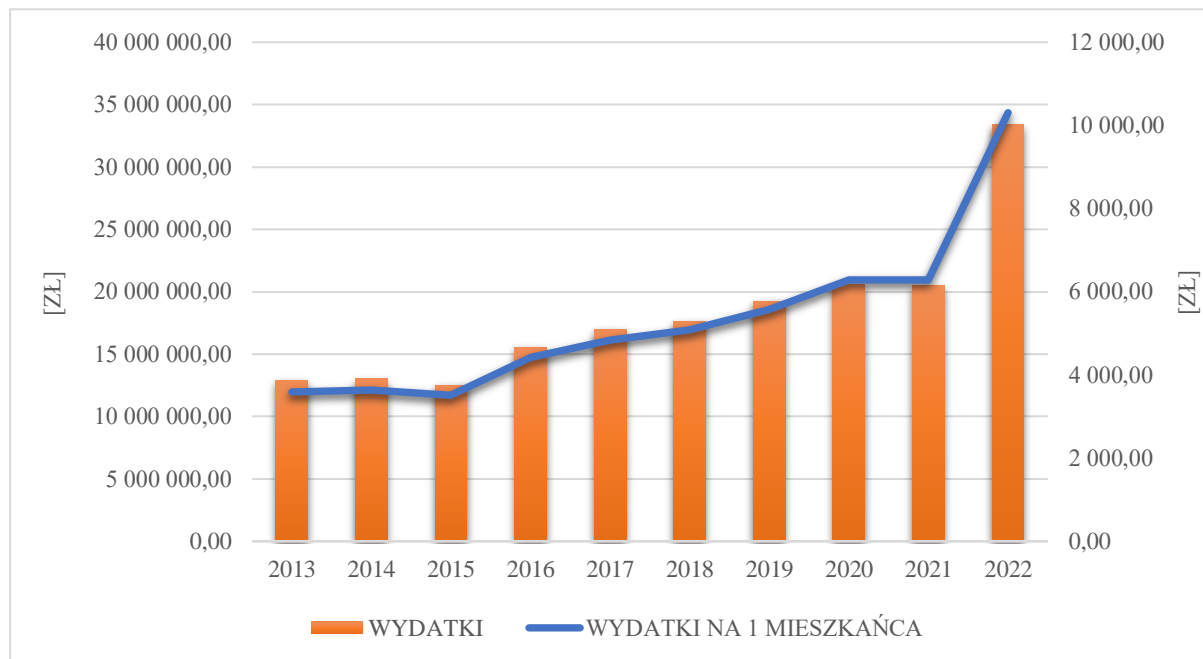
Konsekwencją wzrostu dochodów Gminy był sukcesywny wzrost wydatków ogółem. Na przestrzeni analizowanych lat wydatki wzrosły o ok. 158% (z poziomu ok. 12,9 mln zł w 2013 r. do ok. 33,4 mln zł w 2022 r. Ma to również przełożenie na wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które również wzrosły niemal trzykrotnie (z ok. 3 590 zł/os. w 2013 r. do ok. 10 305 zł/os. w 2022 r.)⁶⁹. Należy nadmienić, iż skokowy wzrost wydatków nastąpił w 2022 r. W stosunku do roku poprzedniego zanotowano wzrost aż o ok. 63%.

Tab. 30 Wydatki ogółem Gminy w latach 2013-2022

ROK	WYDATKI OGÓLEM [zł]	WYDATKI GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [zł]
2013	12 904 288,11	3 589,51
2014	13 011 807,96	3 632,55
2015	12 508 837,27	3 511,75
2016	15 568 263,37	4 420,29
2017	16 964 118,51	4 838,60
2018	17 614 461,13	5 079,14
2019	19 214 661,97	5 572,70
2020	20 577 258,33	6 283,13
2021	20 467 860,49	6 280,41
2022	33 378 774,72	10 305,27

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Na podstawie obserwowanych tendencji wieloletnich można przypuszczać, że w przyszłości roczne wydatki ogółem w Gminie w dalszym ciągu będą wzrastać.

Ryc. 41 Wydatki ogółem Gminy w latach 2013-2022 w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Wydatki budżetów Gminy dzielą się na wydatki bieżące i wydatki majątkowe. W 2022 r. udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem wynosił 68,3% (ok. 22,8 mln zł), natomiast udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) wynosił 31,7% (ok. 10,6 mln zł).

Realizacja wydatków budżetu Gminy w 2022 r. w poszczególnych działach klasyfikacji budżetowej z uwzględnieniem struktury procentowej prezentuje się następująco:

⁶⁹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Tab. 31 Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej w Gminie w 2022 r.

NR DZIAŁU	SEKTOR	ILOŚĆ WYDATKÓW [ZŁ.]	UDZIAŁ W WYDATKACH [%]
Dział 010	Rolnictwo i łowiectwo	1 966 822,71	5,9
Dział 600	Transport i łączność	7 443 561,17	22,3
Dział 700	Gospodarka mieszkaniowa	27 749,38	0,1
Dział 710	Działalność usługowa	31 245,00	0,1
Dział 750	Administracja publiczna	2 776 545,51	8,3
Dział 751	Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	723,00	< 0,0
Dział 754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	696 469,04	2,1
Dział 757	Obsługa długu publicznego	394 369,61	1,2
Dział 801	Oświata i wychowanie	9 254 399,50	27,7
Dział 851	Ochrona zdrowia	93 171,98	0,3
Dział 852	Pomoc społeczna	4 262 993,55	12,8
Dział 853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	388 991,34	1,2
Dział 854	Edukacyjna opieka wychowawcza	246 162,43	0,7
Dział 855	Rodzina	4 456 934,37	13,4
Dział 900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 167 630,36	3,5
Dział 921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	170 480,57	0,5
Dział 926	Kultura fizyczna	525,20	< 0,0
Ogółem		33 378 774,72	100%

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Największy udział wydatków Gminy w 2022 r. przypadł na Dział 801 - Oświata i wychowanie (ok. 27,7%) oraz Dział 600 – Transport i łączność (ok. 22,3%).

Najmniej środków, stanowiących mniej niż 0,1 % łącznych wydatków Gminy, przeznaczono kolejno na urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa (723 zł), a także na kulturę fizyczną (525 zł). Ponadto niewielki udział wydatków budżetowych przypadł na ochronę zdrowia (ok. 0,3%).

12.3. ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA

Sukcesywny wzrost wydatków odgrywa szczególną rolę w zakresie obsługi w zakresie zadań własnych Gminy. Ponadto wzrost nakładów inwestycyjnych, w tym w wymiarze przestrzennym (m.in. budowa i modernizacja infrastruktury oraz obiektów i urządzeń publicznych, wytypowanie i uzbrajanie nowych terenów rozwojowych), może podnieść atrakcyjność Gminy jako miejsca do życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

Tab. 32 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem Gminy w latach 2011-2021

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
UDZIAŁ %	16,7	12,4	4,7	2,3	5,2	5,9	6,3	4,3	2,9	31,7

Materiał źródłowy: Dane GUS: Finanse publiczne - wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu - Wydatki z budżetu ogółem, stan na 31.12.2022 r.

Ja wykazano wcześniej, największy udział w strukturze dochodów Gminy stanowiły źródła zewnętrzne (głównie dotacje). Mają one kluczowe znaczenie dla zdolności inwestycyjnej samorządów gminnych. Gmina Krzynowłoga Mała od kilku lat odznacza się stosunkowo wysokim poziomem uzyskiwanych dofinansowań ze środków zewnętrznych, w tym Unii Europejskiej.

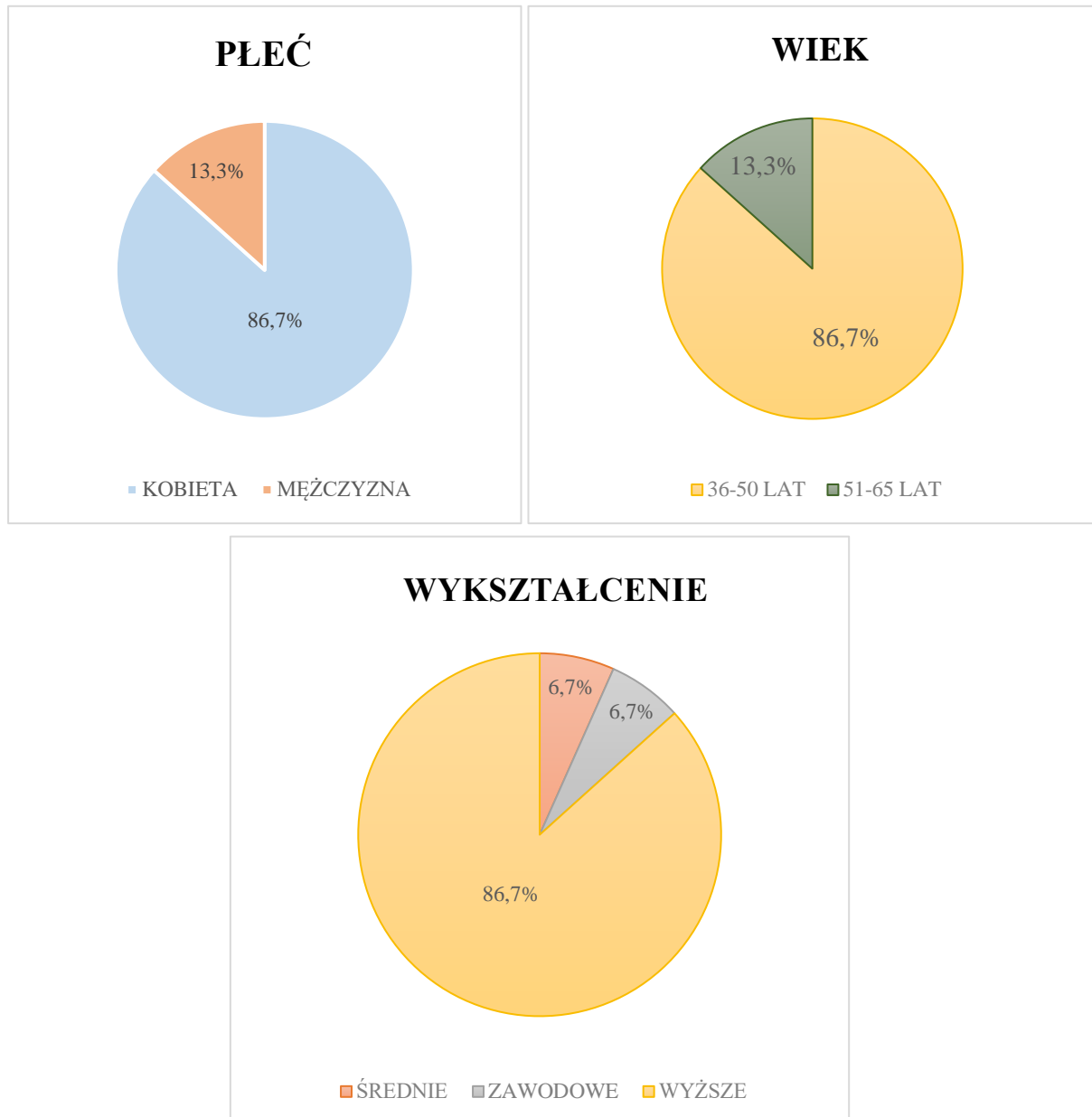
12.4. WNIOSKI

- ! Regularny wzrost dochodów ogółem, w tym skokowy wzrost dochodów w ostatnim roku.
- ! Najwyższy wskaźnik dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w odniesieniu do gmin ościennych.
- ! Wysoki poziom uzyskiwanych dofinansowań zewnętrznych (głównie dotacji unijnych).
- ! Regularny wzrost wydatków ogółem, w tym skokowy wzrost wydatków w ostatnim roku.
- ! Znaczne uzależnienie działań proinwestycyjnych od możliwości finansowania zewnętrznego.

13 PODSUMOWANIE BADANIA ANKIETOWEGO

Jednym z elementów partycypacji społecznej przy tworzeniu Strategii Rozwoju Gminy, obok tradycyjnych konsultacji (w postaci wyłożenia do publicznego wglądu dokumentu, dyskusji publicznej/warsztatu, z dopuszczeniem możliwości składania sugestii i propozycji w formie wniosków), jest badanie ankietowe. Pozwala ono na zdobycie wiedzy nt. odczuć społeczności lokalnej dotyczących aktualnej sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy i sposobu jej funkcjonowania oraz stanowi narzędzie poznawcze potrzeb społeczności Gminy.

Na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego⁷⁰, dokonano charakterystyki najistotniejszych problemów i największych potencjałów gminy Krzynowłoga Mała. W badaniu 86,7% stanowiły kobiety, natomiast 13,3% to mężczyźni. Wśród uczestników badania zdecydowanie dominowały osoby w wieku w przedziale 36-50 lat (86,7%). Zdecydowana większość respondentów posiada wykształcenie wyższe (86,7%).

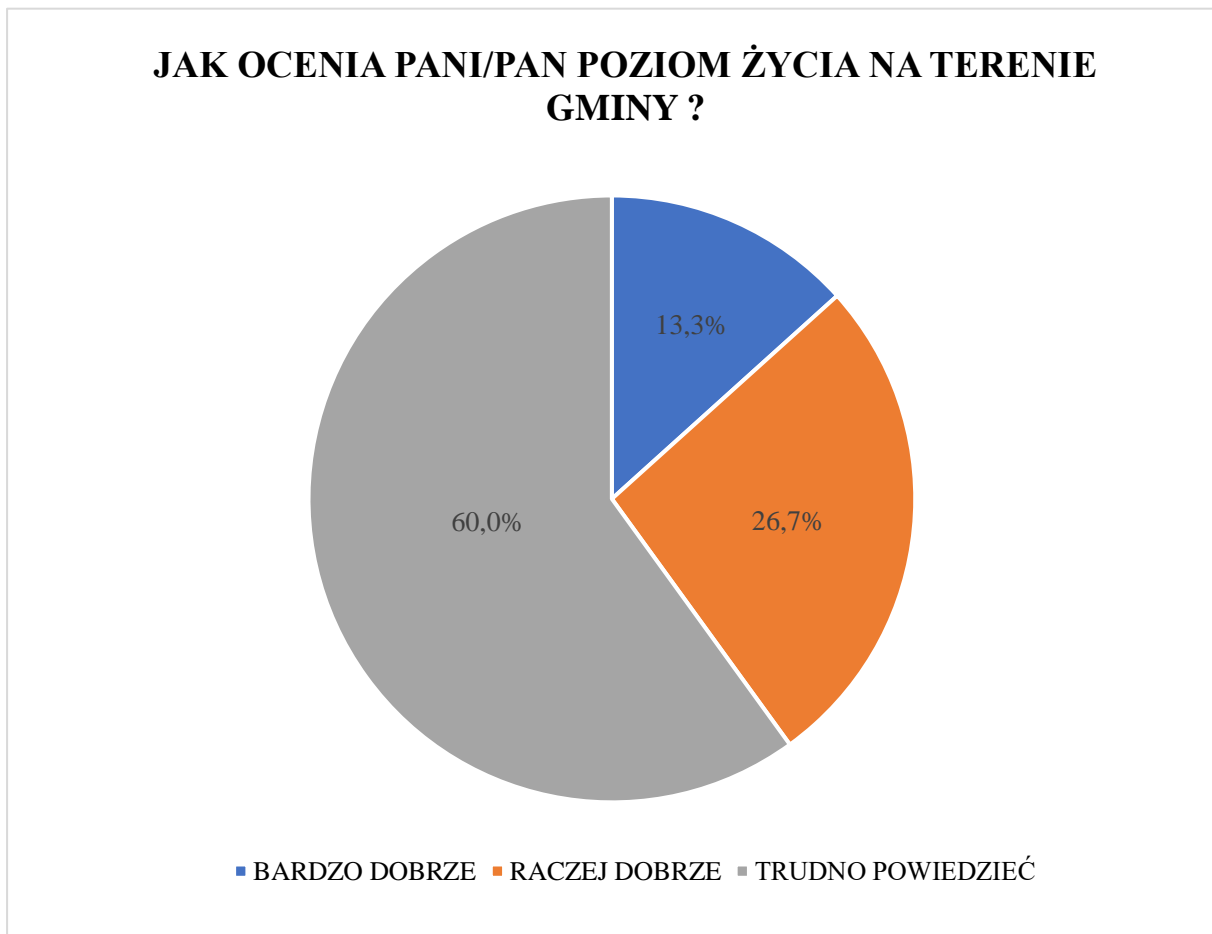

Ryc. 42 Profil uczestnika ankiety (tzn. płeć, wiek, wykształcenie)

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Krzynowłoga Mała do 2032 roku.

⁷⁰ Ogłoszenie o konsultacjach i ankieta udostępnione zostały na tablicy ogłoszeń, stronie internetowej Urzędu i biuletynie informacji publicznej oraz w mediach społecznościowych. Ankieta można było wypełniać tradycyjnie lub elektronicznie za pośrednictwem kwestionariusza online. Proces ankietyzacji realizowany był w okresie październik 2023 – listopad 2023.

Ankietę rozpoczynało pytanie dotyczące ogólnego poziomu życia na terenie Gminy. Wyniki wskazują, iż większość uczestników badania nie było w stanie jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie zaznaczając odpowiedź „trudno powiedzieć” (60,0%). Statystycznie co czwarty mieszkaniec „raczej dobrze” ocenia standard życia, natomiast nikt nie wskazał na odpowiedzi „raczej źle” lub „zdecydowanie źle”.

Ryc. 43 Ocena poziomu życia na terenie Gminy

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategia Rozwoju Gminy Krzynowłoga Mała do 2032 roku.

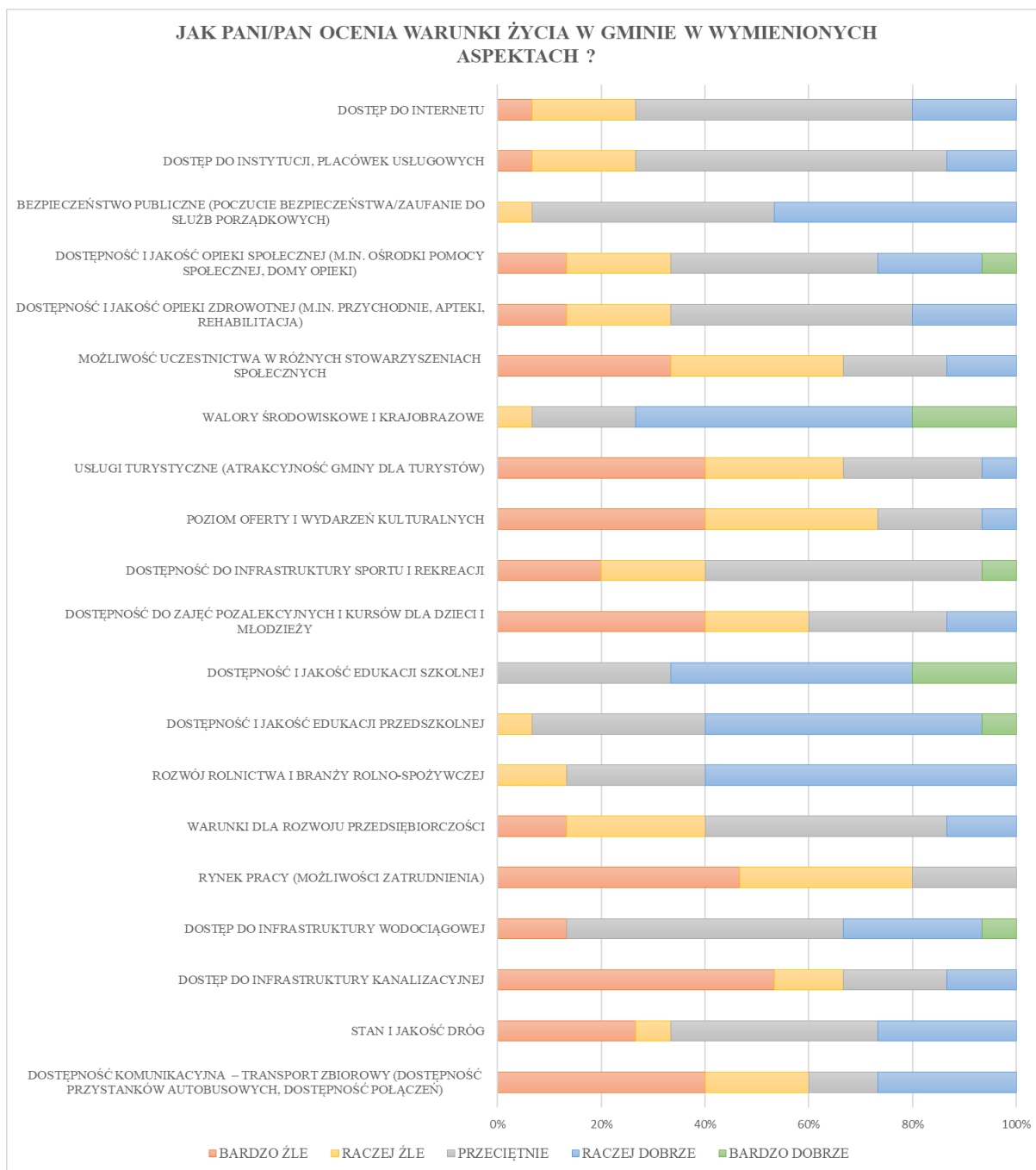
Następne pytanie stanowiło dokładną ocenę warunków życia ludzi w różnych aspektach. Dotyczyło to zagadnień zarówno społecznych, jak również ekonomicznych i środowiskowo-przestrzennych.

Spośród uzyskanych odpowiedzi na przedstawione zagadnienia uczestnicy badania najczęściej wskazywali odpowiedź „przeciętnie” (ok. 35,0%). Drugą najczęściej wybieraną odpowiedzią było „raczej dobrze” (ok. 24,0%), natomiast najrzadziej wybieraną odpowiedzią było „bardzo dobrze” (ok. 3,3%).

Zdecydowanie najmniej korzystnie ankietowani oceniają rynek pracy i możliwości zatrudnienia zawodowego. Niekorzystnie wypada również dostępność komunikacyjna, w tym transport zbiorowy. W opinii respondentów niekorzystnie kształtuje się również dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej, gdzie ponad połowa ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „bardzo źle”

Relatywnie korzystnie sytuacja kształtuje się w przypadku walorów środowiskowych i krajobrazowych, gdzie stosunkowo często ankietowani wskazali odpowiedź „raczej dobrze” oraz „bardzo dobrze”. Ponadto dość pozytywnie mieszkańcy oceniają również dostępność i jakość edukacji szkolnej, natomiast dostęp i jakość opieki zdrowotnej i społecznej oceniono stosunkowo przeciętnie.

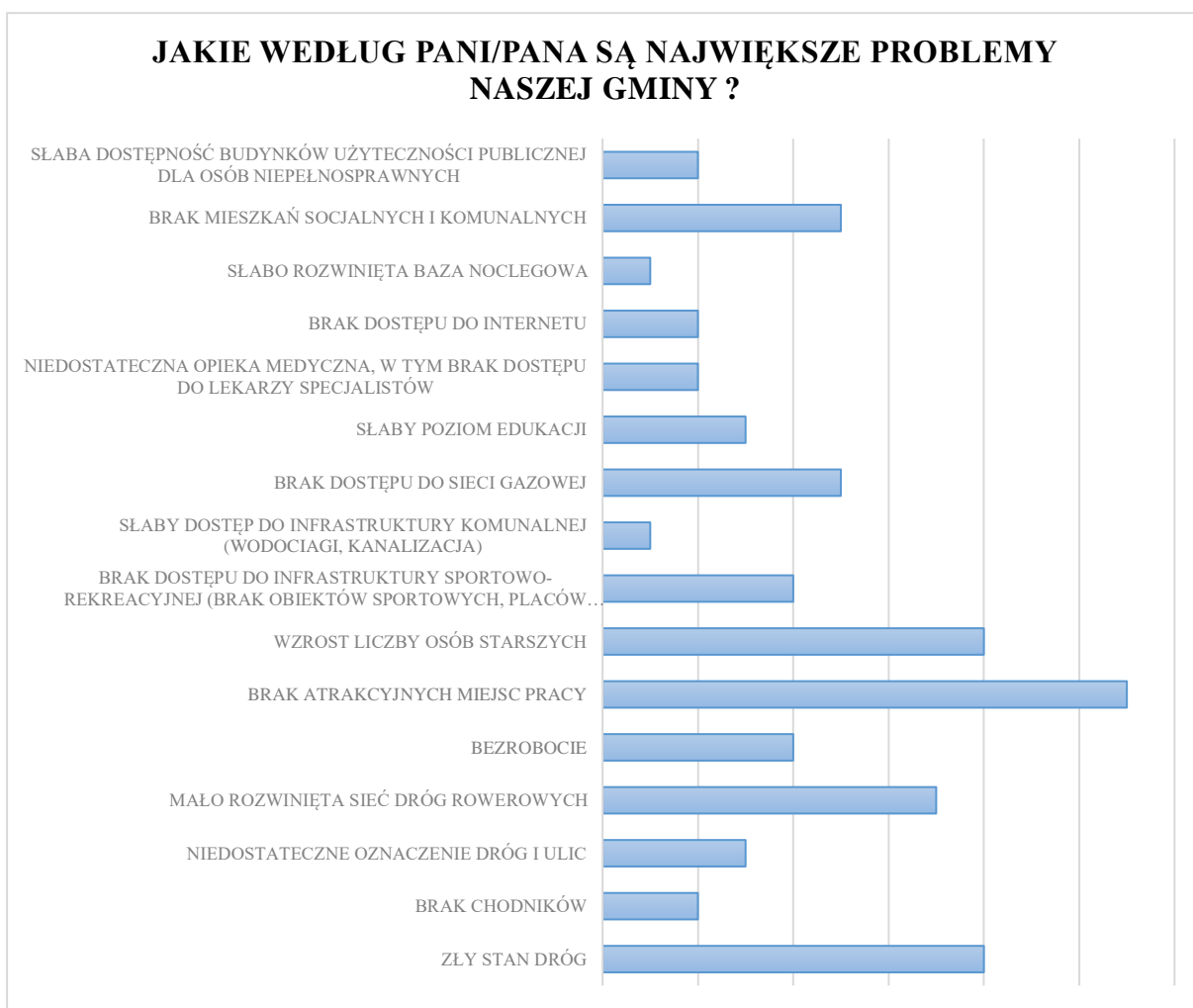
Poniżej znajduje się szczegółowy rozkład procentowy uzyskanych odpowiedzi:

Ryc. 44 Ocena warunków życia w Gminie

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategia Rozwoju Gminy Krzynowłoga Mała do 2032 roku.

Kolejne pytanie w przeprowadzonym badaniu ankietowym dotyczyło wskazania największych problemów, z którymi zмага się gmina Krzynowłoga Mała. Odpowiedzi dotyczyły zarówno infrastruktury technicznej w Gminie, jak i życia społecznego mieszkańców.

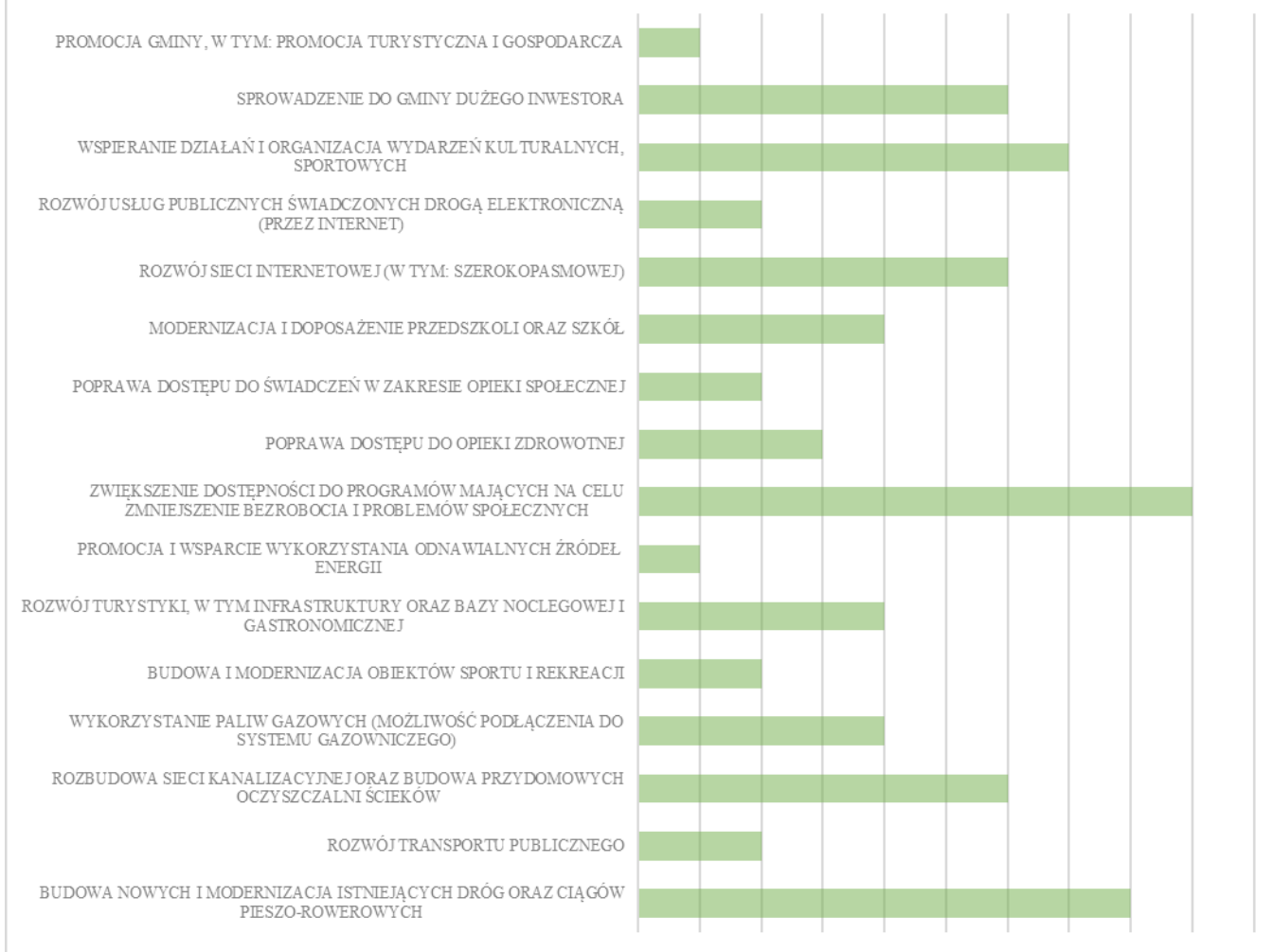
Ryc. 45 Określenie najważniejszych problemów w Gminie

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategia Rozwoju Gminy Krzynowłoga Mała do 2032 roku.

Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych i uzyskanych odpowiedzi wynika, iż głównym problemem Gminy jest brak atrakcyjnych miejsc pracy. Ponadto znaczna część respondentów jako istotny problem wskazało zły stan dróg, wzrost liczby osób starszych oraz mało rozwiniętą sieć dróg rowerowych. Pozostałe zagadnienia były wyraźnie rzadziej poruszane.

Następnie respondenci zostali poproszeni o wybranie priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w najbliższych latach:

PROSZĘ O WYBRANIE PRIORYTETÓW, KTÓRE MAJĄ LUB MOGŁYBY MIEĆ NAJWIĘKSZY WPŁYW NA ROZWÓJ GMINY W NAJBLIŻSZYCH LATACH

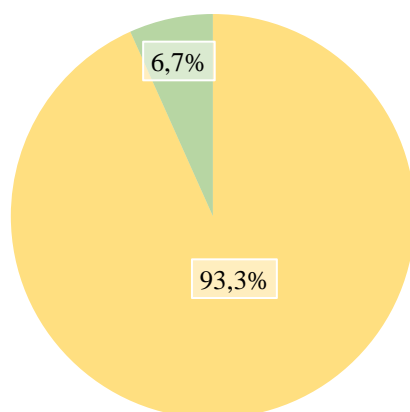
Ryc. 46 Ustalenie głównych priorytetów mających wpływ na rozwój Gminy

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategia Rozwoju Gminy Krzynowłoga Mała do 2032 roku.

Spośród wyżej wymienionych zagadnień respondenci badania jako priorytety mogące mieć realny wpływ na rozwój Gminy Krzynowłoga Mała wskazali najczęściej zwiększenie dostępności do programów mających na celu zmniejszenie bezrobocia i problemów społecznych oraz budowę nowych i modernizację istniejących dróg oraz ciągów pieszo-rowerowych. Relatywnie często wskazywano również wspieranie działań i organizacji wydarzeń kulturalnych i sportowych.

Respondenci badania rzadko wskazywali na odpowiedź dotyczącą promocji Gminy, w tym turystycznej i gospodarczej, a także promocji i wsparcia wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Ostatnie pytanie w ankiecie dotyczyło przyszłego wizerunku Gminy. Na pytanie: „Z czym chciał(a)by Pani/Pan, aby utożsamiano Gminę za 10 lat ?” mieszkańcy Gminy odpowiedzieli następująco:

**Z CZYM CHCIAŁ(A)BY PANI/PAN, ABY UTOŹSAMIANO GMINĘ
W ROKU 2030 ?**

- Z GMINĄ PRZEDSIĘBIORCZĄ, ATRAKCYJNĄ DLA INWESTORÓW I TWORZĄCĄ NOWE MIEJSCA PRACY
- Z GMINĄ EKOLOGICZNĄ DBAJĄCĄ O ŚRODOWISKO NATURALNE I ESTETYKĘ OTOCZENIA

Ryc. 47 Tożsamość Gminy w roku 2030 na podstawie opinii mieszkańców

Material źródłowy: Ankieta do Strategia Rozwoju Gminy Krzynowłoga Mała do 2032 roku.

Zdecydowana większość mieszkańców utożsamia Gminę za 10 lat z Gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy.

WYBRANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Najważniejsze wykorzystane akty prawne:

- Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U.2023 poz. 1688).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2023 poz. 40 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U.2023 poz. 1094 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. 2023 poz. 1259 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1478).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021 poz. 1615).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 poz. 300).

Najważniejsze dokumenty i publikacje:

- Grunty i gleby w Europie. Dlaczego konieczne jest korzystanie z tych niezbędnych i wyczerpywalnych zasobów w sposób zrównoważony? Europejska Agencja Środowiska, 2019.
- Powszechny Spis Rolny 2010, 2020.
- Raport o stanie gminy Krzynowłoga Mała za 2022 rok, 2023.
- Rejestr Zabytków Mazowieckiego Konserwatora Zabytków.
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2017, Rada Ministrów, Warszawa.
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krzynowłoga Mała na lata 2022-2027.
- Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny, 2021, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, 2022.
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, 2019, Rada Ministrów, Warszawa.
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzynowłoga Mała, 2018.

Najważniejsze witryny internetowe:

- <https://bdl.stat.gov.pl/>
- <https://capap.gugik.gov.pl>
- <https://european-union.europa.eu/>
- <https://ekrs.ms.gov.pl/>
- <https://gbpkrzynowloga.naszabiblioteka.com/>
- <https://isok.gov.pl/>
- <https://krzynowlogamala.e-mapa.net/>
- <https://mazowiecka.policja.gov.pl/>
- <https://przasnyski.e-mapa.net/>
- <https://stat.gov.pl/>
- <https://wybory.gov.pl/>
- <https://www.bdl.lasy.gov.pl/>
- <http://www.bip.krzynowlogamala.pl/>
- <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl>
- <http://www.geoportal.gov.pl/>
- <https://www.gios.gov.pl/pl/>
- <https://www.gov.pl/>
- <https://www.gov.pl/web/gdos>
- <https://www.krzynowlogamala.pl/>
- <https://www.polskacyfrowa.gov.pl/>
- <https://www.polskawliczbach.pl/>
- <https://zabytek.pl/>